SZENT MIKLÓS
GÖRÖGKATOLIKUS GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM

OM: 203430

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2026

Tartalom

Az intézmény pedagógiai programja 4

I. 1. Az intézmény nevelési programja 5

1.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai 5
1.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok 10
1.3. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok 13
1.4. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok 16
1.5. A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai 22
1.6. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje 24
1.7. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai, gyakorlásának rendje 30
1.8. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel 31
1.9. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzat 34
1.10. Felvétel, átvétel és továbbhaladás helyi szabályai 38
Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai jogszabályi háttere 38
A felvételi eljárás különös szabályai 39
1.11. A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei 40
1.12. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv 41

II. Az intézmény helyi tanterve 42

2.1. A választott kerettanterv megnevezése 42
2.2. A választott kerettanterv feletti óraszám 46
2.3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei 47
2.4. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása 48
2.5. Mindennapos testnevelés 50
2.6. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai 51
2.7. A választható érettségi vizsgatárgyak 53
2.8. Egyes érettségi tantárgyak középszinű érettségi vizsga témakörei 53
2.9. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei 54
2.10. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei 59
2.11. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag 59
2.12. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elve 59
Az egészségnevelés célja: 60

A környezeti nevelésünk alapelve, célja, területei, színterei 63

2.13. A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 66
2.14. SNI – egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők – fejlesztési programja..... 67
2.15. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei .112
2.16. Egyéb elvek.....116
2.16.1. Közösségi szolgálat.....116
2.16. 2. Az intézményi könyvtár pedagógiai programja 118
III. KOLLÉGIUMI NEVELÉSI PROGRAM.....119
1. A KOLLÉGIUM TÁRSADALMI SZEREPE.....119
2. A KOLLÉGIUMI NEVELÉS ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLKITŰZÉSEI, FELADATAI.....119
3. A TANULÓK ÉLETRENDJE, TANULÁSA, SZABADIDEJE SZERVEZÉSÉNEK PEDAGÓGIAI ELVEI 122
4. A TELJESKÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK.....127
5. A TANULÓK FEJLŐDÉSÉT, TEHETSÉGGONDOZÁSÁT, FELZÁRKÓZTATÁSÁT, PÁLYAVÁLASZTÁSÁT, KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMOK ESETÉN AZ ÖNÁLLÓ ÉLETKEZDÉST ELŐSEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG ELVEI.....128
6. A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓKNAK SZERVEZETT FELZÁRKÓZTATÓ, TEHETSÉGGONDOZÓ, TÁRSADALMI BEILLESZKEDÉST SEGÍTŐ FOGLALKOZÁSOK TERVE.....130
7. A KOLLÉGIUMI KÖZÖSSÉGI ÉLET FEJLESZTÉSÉNEK MÓDSZEREIT, ESZKÖZEIT, A MŰVELŐDÉSI ÉS SPORTOLÁSI TEVÉKENYSÉG SZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....130
8. A GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGEK.....132
9. A KOLLÉGIUM HAGYOMÁNYAI ÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK TERVE 133
10. AZ ISKOLÁVAL, A SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁI 133
11. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK, PROGRAMOK, TEVÉKENYSÉGEK.....134
IV. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....135

Az intézmény pedagógiai programja

Bevezető gondolatok

Intézményünk nemes feladata, hogy a ránk bízott gyermekeket Isten és a haza iránt elkötelezett ifjakká neveljük, akik felsőfokú tanulmányaik elvégzése után munkájukban az emberek szolgálatát keresik, örömüket lelik hivatásukban és boldog családban élnek. A tanító-nevelő munkánkkal nemcsak a továbbtanulásra törekszünk, hanem fontos számunkra, hogy tanítványaink teljes életet éljenek, emberi kapcsolataikban, családjukban táplálkozzanak a nálunk szerzett élményekből. Az intézményünk belvárosi gimnázium, mely Nyíregyháza közigazgatási központjában, a görögkatolikus templom szomszédságában található, biztosítva a templom és iskola egységét. A Szent Miklós Görögkatolikus Gimnázium és Kollégium jellemzője, olyan családias környezet kialakítása, amelyben a diákok egyéni képességeiket magas színvonalú oktatás biztosításával tudják kibontakoztatni. Az oktatás – nevelés középpontjában a görögkatolikus szellemiség áll. A régi patináns épület falain belül felújított, korszerűsített, akadálymentesített tantermekben zajlik a magas színvonalú oktató-nevelő munka. A gimnázium nagy előnye, hogy a diákok kis létszámú osztályokban, csoportokban, a pedagógusok személyre szóló odafigyelésével készülhetnek a közép- és emelt szintű érettségire és továbbtanulásra. Ez védő lelki környezetet teremthet, különösen, ha a család és az iskola értékrendje a krisztusi szellemiség jegyében összhangban van. Az intézményben a tanulmányi munka négyéves képzési formában folyik. Minden távolabb lakó diákunk számára biztosítunk kollégiumi férőhelyet.

Az intézmény pedagógiai programját meghatározó jogszabályok

- 2011. évi CXC. törvény a Nemzeti köznevelésről (Nkt.) – kerettörvény
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról (Púétv)
- 110/2012. (VI.4) Korm.rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról (NAT)
- 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramja
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról
- 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről
- 1997. évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

- Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához

- Szakmai ajánlás a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók neveléséhez-oktatásához
- Egyházi törvények

1. Az intézmény nevelési programja

1.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

A gimnáziumban és kollégiumban folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei

Katolikus intézményünk nevelésének alapja és középpontja maga Krisztus. A keresztény nevelésnek abban kell segítenie a fiatalokat, hogy megérjenek a szabadság felelős megélésére, érzékük legyen a transzcendencia és az igazi értékek iránt. Megismerjék önmagukat és az őket körülvevő világot. Felülemelkedjenek a középszerűségen, ne fáradjanak bele a folytonos önképzésbe és önnevelésbe, és egyre jobban elkötelezzék magukat az Egyházon belül Isten és az emberek szolgálatára.
„A katolikus iskolában az oktatásnak és a nevelésnek meg kell felelnie a katolikus tanítás elveinek; az oktatóknak pedig ki kell tűnniük helyes tanításukkal és becsületes életükkel." (CIC 803.)

Pedagógiai tevékenységünk a fent idézett **elvárásnak** megfelelően tehát:

- keresztény értékrendre épít, biztosítja a keresztény gondolkodás jelenlétét,
- a nevelő jelleg dominál,
- a nemzeti értékeket szolgálja,
- és fontos szerepet szán az egyházi és a nemzeti hagyományoknak.

Az alábbiakban felsoroljuk azokat az **alapelveket**, amelyek különösen nagy hangsúlyt kapnak katolikus iskolánk egész pedagógiai működésében.

- A diák személyisége a pedagógus személyiségének megnyilvánulásai által fejlődik. Ezért különleges felelősség hárul mind szakmailag, mind morálisan a pedagógusokra.
- Lehetőleg a dicséretet helyezzük előtérbe. Arra kell törekednünk, hogy az valóban mindig indokolt legyen.
- Nagy a jelentősége a tudásnak, az ismereteknek; értékkonfliktus esetén azonban az emberi morált magasabb rendű követelménynek kell tartani az ismeretnél, a személyiség harmóniáját, „belső békéjét" az érvényesülésnél.
- Döntő a követelmények belátáson alapuló belső igénnyé váló betartása, és a pontosság, a fegyelem, az önfegyelem gyakorlása. Ez a pedagógiai folyamatban részt vevő diákokra és pedagógusokra egyaránt vonatkozik.
- Az igényes követelmény meghatározása és végrehajtása következetességet tételez fel.

Pedagógiai alapelveink

- *Komplexitás elve* – a nevelés és oktatás során figyelembe kell venni, hogy biológiai, fiziológiai, pszichológiai és társadalmi törvényszerűségek folyamatosan és együttesen hatnak. Ezeket a hatásokat kell összehangolni.
- *A következetesség elve* – igényesség, határozott követelmények támasztása a tanulókkal szemben. Lehetőség nyújtása a tanuló önállóságának, kezdeményezőkészségének, kreativitásának kibontakoztatására.
- *Életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételének elve* – a tanulók fejlődését mindenkor a maga fejlődési fokához mérten kell biztosítani.
- *Egyenrangúság elve* – a nevelés-oktatás két alapvető tényezője, a pedagógus és a tanulók egyenrangú félként vesz részt a nevelés-oktatás folyamatában. (A tanuló a nevelés alanya.)
- *Bizalom elve* – bizalom, megértés, tisztelet a tanuló személyisége iránt, törekvés a személyes kapcsolatok kialakítására.
- *A pedagógus vezető szerepe* – az egyenrangúság elvével összhangban a pedagógusnak vezető szerepe van a pedagógiai légkör kialakításában, a tanulók aktivitásának kibontakoztatásában, tevékenységének megszervezésében, személyiségük fejlesztésében.
- *A külső hatások elve* – a pedagógusoknak támaszkodnia kell mindazon tapasztalatokra, információkra, ismeretekre, amelyeket a tanulók az iskolán kívül, mindennapi életükben szereznek be.
- *A tapasztalatszerzés elve* – a nevelés-oktatás folyamatában biztosítani kell a tanulók számára a saját tapasztalatok megszerzését, megértését, általánosítását.
- *A tanulók különböző közösségek tagjai* – a tanulók mindig szűkebb (család, osztály, iskola) és tágabb (környezet, társadalom) közösség tagjai. A nevelés-oktatás az emberi viszonyokban gazdag közösségek hatásrendszerén át, a közösségekben, a közösségek életének, céljainak, érdekeinek figyelembevételével, a közösség aktív részvételével történik. A közösségek biztosítanak szerepet – a pedagógusok vezető, irányító, kezdeményező szerepe mellett – a tanulók önállóságának, öntevékenységének, önkormányzó képességének kibontakoztatásához.

Minden támogatást megadunk ahhoz, hogy tanítványaink elsajátítsák az élethosszig tartó tanulás alapjait, valamint a folyamatot megkönnyítő képességeket, készségeket és kompetenciákat, ezek a következők: (2020. NAT)

1.A tanulás kompetenciái 2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi) 3. A digitális kompetenciák 4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák 5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák 6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái 7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák.

A kompetencia alapú oktatás során az ismereteket – készségeket és attitűdöket kölcsönhatásban fejlesztjük.

A NAT valamennyi műveltségi területének művelése szolgálja a kulcskompetenciák fejlesztését.

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka célja

Intézményünk nevelési célja, hogy a tanulóinkat képessé tegye az érettségi bizonyítvány megszerzésére, hogy ez által elhelyezkedési esélyüket megteremtse. Ennek a célnak elérése érdekében változatos, a tanulók egyéni képességeihez igazodó hatékony és motiváló tanulási módszereket alkalmazunk, amelyek elsajátítása révén növekszik képességük a szakmai és más munkatevékenységek értő és alkotó megtanulására, a továbbtanulásra, továbbképzésre. Az iskolánk célul tűzi ki továbbá, hogy elősegíti a tanulók kulturális igényeinek fejlődését, a kultúra iránti érzékenységüket, nyitottságukat, önművelés iránti igényüket.
A tanulási/tanítási folyamatok szervezése és irányítása a hatékonyság, eredményesség és méltányosság szempontjainak együttes figyelembevételével zajlik. (EFOP.3.1.5)

Kiemelt céljaink a következők:

- A diákokat segítsük abban a folyamatban, hogy a keresztény értékekre építve művelt emberré, gazdag (szépre, jóra fogékony) személyiséggé, Istent és embertársait szerető, felelős polgárrá, tisztességes és emberséges, alkotásra és boldogságra képes emberré váljanak.
- Az iskolahasználók elégedettségére való törekvés, ezen belül: a hitéletbeli fejlődés, a tudás, a fegyelem, a továbbtanulásra való felkészítés fontossága.
- Az egészséges életvitel kialakítása és megőrzése.
- Erősíteni a környezet iránti felelősséget azzal is, hogy a mindennapok esztétikai értékeit mindenkor betartatjuk.
- Önismeretük, önállóságuk, a társadalmi és a globális problémák iránti érzékenységük alakítása és fejlesztése.
- Megalapozott, érvényes és személyes értékrend kialakítása és segítése.
- A kudarc- és sikertűrés készségeinek fejlesztése.
- Évente felfrissített beiskolázási programmal, megfelelő vonzerővel kívánjuk biztosítani a minőségi tanulói utánpótlást
- Magas színvonalú és sokrétű ismeretközléssel és hatékony szakmai munkával fejlesszük a tanulók önálló problémamegoldó, gondolkodó képességét, készségét és a kreativitásukat.
- A liturgiába és különböző lelki programokba való aktív bekapcsolódásra ösztönözzük tanítványainkat.
- Nagy művészek, tudósok hithez, egyházhoz való viszonya, a gondolkodásra, a szellem fejlődésére gyakorolt hatása álljon példaként diákjaink előtt.
- Magyarságunk gyökereinek megismertetése (nyelv, történelem, magyarságtudat)
- Hagyományaink, ünnepeink megismertetése, átörökítése, élővé tétele.
- A kulturált szórakozás igényének kialakítása.
- Az én harmóniájára vonatkozó értékek kialakítása, szociális, életviteli és környezeti kompetenciák fejlesztése.

- A tanulók egyéni képességeinek fejlesztése és tehetséggondozása minden tantárgy keretében legyen kiemelt szempont – mind tanórán és a tanórán kívüli foglalkoztatási formában.
- Alakítsuk ki az alapvető kulcskompetenciákat a tanulóinkban.
- A tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejlesszük a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját.
- Minden pedagógus tanulja meg és alkalmazza a modern infokommunikációs technikákat az informatikai eszközöket a saját tantárgya oktatása során.
- Minden nevelő feladata, hogy tudatosan tervezze és valósítsa meg tanóráján és tanórán kívüli foglalkozásain a különböző kompetenciák fejlesztését.
- A kollégiumi nevelés a bentlakásos intézmény sajátos eszközeinek és módszereinek felhasználásával a tanulók szocializációját, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődését, tanulását, a sikeres életpályára való felkészítését segítse, keresztény személyiségét fejlessze.

Az intézményünkben folyó nevelő-oktató munka feladatai

A katolikus gimnázium és kollégium kötelessége vállalni a tanulók személyiségének keresztény szellemű formálását.

Feladataink:

- A középfokú nevelés-oktatás szakaszának funkciója a korábbi képzési szakaszban kibontakozott képességek továbbfejlesztése, a készségek és a tudástartalmak elmélyítése és megszilárdítása. E szakaszban már megjelennek a munkavállalói szerephez szükséges kompetenciák, továbbá a pályaválasztáshoz kapcsolódó készségek, ismeretek. (Nat-2020.)
- A középfokú iskola az általános iskola befejezése után kezdődik, és a tankötelezettség végéig, illetve a középfokú tanulmányok lezárásáig végzi nevelő-oktató tevékenységét. Feladata a fiatalok felkészítése a felnőtt társadalomba való beilleszkedésre az ehhez szükséges műveltségtartalom biztosításával, továbbá a pályaorientáció, illetve felkészítés a felsőfokú tanulmányok megkezdésére vagy a munkába állásra. (Nat – 2020.)
- A középiskola feladata, hogy segítse elő az egyéni életélmények szerzését, az egyéni képességek kibontakozását a hitélet erősítését szolgáló (hét kezdő ima, lelkinapok, lelkigyakorlat, zarándoklat, stb.) programokban, az órai munkában és a tanórán kívüli tevékenységekben: szakkörök, felkészítők, érettségi előkészítők, színházlátogatás, kirándulások, stb.
- Fejlessze a tanulók problémamegoldó gondolkodását, az összefüggések felismerését, a morális kérdések megítélését osztályfőnöki órák, vezetői és közösséget érintő intézkedések, tantárgyak elsajátítása során.
- Tehetséggondozó és felzárkóztató programokkal támogassa az egyéni képességek kibontakozását.

- Teremtsen a diákok számára életkoruknak megfelelő formájú és jelentőségű döntési helyzeteket.
- Mutassa fel szentek, ismert egyházi és elismert személyiségek által követésre méltó példákat.
- Segítse elő a személyes meggyőződés, keresztény világszemlélet és világkép kialakítását és érzelmi-szellemi megerősítését, személyre és konkrét közösségekre szabott feladatok alapján.
- Hozzon létre konstruktív, jellegzetes, tartalmas és felelős, szellemi arculattal rendelkező alkotó (kis) közösségeket, ahol a tanuló a közösségben való élet során fejlessze önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját.
- Törekedjen azoknak a hátrányoknak a csökkentésére, amelyek a gyermekek szocio-kulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak.

Az intézményünkben folyó nevelő-oktató munka eszközei, eljárásai

Nevelő-oktató munkánk eljárásainak, eszközeinek igazodnia kell a tanulók életkori sajátosságaihoz, értelmi fejlettségéhez, képességeihez, a pedagógusok személyiségéhez, felkészültségéhez. Az eljárások, eszközök alkalmazásának egyetlen törvénye van: a módszerek, eljárások kombinációja. Kiemelten kezeljük az iskola értékelési rendszerét, a dicséretet, osztályzást, jutalmazást stb.
Napjaink pedagógiai gyakorlata, tapasztalata, valamint a nevelés kiemelt szerepe a nevelő-oktató munka során megkívánja, hogy a módszereket a nevelés folyamatában betöltött szerepük alapján csoportosítsuk. Ennek alapján az alábbi csoportosítás végezhető el:

- A meggyőzés módszerei (az oktatás, példaképállítás, önbírálat, beszélgetés, tudatosítás, stb.).
- A tevékenység megszervezésének módszerei (követelés, ellenőrzés, értékelés, játékos módszerek, gyakorlás, stb.).
- A magatartásra ható, ösztönző módszerek (ígéret, bíztatás, elismerés, dicséret stb.).
- A jutalmazás formái (szóbeli dicséret, írásbeli dicséret, oklevél, kitüntetés, jutalomkönyv, tárgyi jutalom, táborozás, ösztöndíj, tanulmányút, stb.).
- A büntetés formái (szóbeli figyelmeztetés észrevétel, dorgálás, feddés, határozott rendreutasítás, osztályfőnöki figyelmeztetés, intés, megrovás, főigazgatói figyelmeztetés, intés, megrovás, szigorú megrovás, párhuzamos osztályba való áthelyezés, stb.).
- A nevelés sikerét veszélyeztető körülmények kizárását célzó módszerek (felügyelet, ellenőrzés, figyelmeztetés, elmarasztalás, tilalom, stb.).

Eredményeink elérése érdekében az alábbi eljárásokat alkalmazzuk:

- minden diákot egyéniségként kezelünk, megkeressük fejlesztésének, nevelésének optimális lehetőségét,

- osztályfőnöki munkánkban kiemelt figyelmet fordítunk minden tanítványunkkal és családjával való folyamatos kapcsolattartásra, nevelési folyamatuk irányítására,
- a fentiek érdekében folyamatosan együttműködünk a tanulót nevelő családdal, jelzéseket adunk és veszünk tanítványunk fejlesztésének biztosítása érdekében.
- Fontosnak tartjuk annak a tanári mentalitásnak a fejlesztését, amely minden tanítványában tehetséget lát, megindítja őt tehetségének felismerése és kiteljesítése irányába megtalálva az ehhez szükséges kapcsolódási pontokat, pedagógusokat, szervezeteket és lehetőségeket.

1.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az iskolában folyó oktatómunka érdekében fontosnak tartott követelmények

A személyiségfejlesztés alapja a szeretetparancs hármas egysége: szeretni Istent, szeretni embertársaimat, mint saját magamat. Akiben ezek a tulajdonságok megerősödnek, fogékony lesz a szentre, az igazra, a jóra és a szépre.

Fiataljaink számára igazi útravaló a küldetéstudat kialakulása: "Ti vagytok a világ világossága." (Mt 5,14)

A legfőbb általános emberi értékek keresztény hitünkben gyökereznek, és Jézus életében mutatkoznak meg a legteljesebben. Ezért a diákok elé példaként Jézust, az őt követő szenteket és a ma körülöttünk élő szent életű embereket kell állítanunk. Be kell mutatnunk, hogy a nyolc boldogság, a szeretethimnusz, a sarkalatos erények hogyan lehetnek életük részévé, hogyan szólhatnak az ő nyelvükön is.
Az emberi személyiség kialakulása a gyermekkortól kezdve a kamaszkoron át az ifjú korig hosszú folyamat. Minden korszaknak megvan a maga jellemzője mind érdeklődésben, mind emberi példákban, mind olyan értékekben, amelyekre érzékenyek. A nevelőhöz való viszony is sokat alakul a kezdeti feltétlen elfogadástól a tagadáson át az egyenrangú baráti kapcsolatig.
Célunk a sokoldalú teljes személyiség fejlesztése, hogy tanulóink megfeleljenek a kor kihívásainak, elvárásainak. Ennek megfelelően fejlesztő tevékenységünk tartalmilag (ismeret, -tudásszerzésben) a társadalom által preferált értékek, érdekek alapján történik.
Célkitűzéseink alapján az alábbi konkrét pedagógiai feladatok köré csoportosítjuk a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos teendőinket:

1. A hitre nevelés területén elvégzendő feladatok

- A hitre nevelés szője át az intézmény mindennapi életét.
- A hitéleti nevelés személyre szabott legyen, alkalmazkodjon a gyermek hitéleti múltjához és életkorához.

2. Az értelmi nevelés területén elvégzendő feladatok

- Az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek kialakítása, fejlesztése.

- A megismerés képességének fejlesztése.
- Az önismeret, a céltudatosság kialakítása.
- A helyi tantervben leírt egységes, alapvető tartalmak átadása, elsajátíttatása, valamint az ezekre épülő differenciálás.

3. A tanulók erkölcsi nevelése területén elvégzendő feladatok

- Az alapvető erkölcsi értékek megismertetése, tudatosítása és meggyőződéssé alakítása.
- Pozitív szociális szokások kialakulásának, gyarapodásának segítése.

4. Az érzelmi nevelés területén elvégzendő feladatok

- A gyermekek, tanulók közösségére és önmagukra irányuló helyes cselekvésre és aktivitásra késztető érzelmek kialakítása.
- A helyes arány kialakítása az érzelmek kimutatásában.

A személyiség kialakulását külső és belső tényezők, környezeti és pedagógiai hatások együttesen befolyásolják. A személyiség kialakulására a biológiai jellemzők mellett (ösztönök, alkati tényezők) döntő hatással van a szűkebb és tágabb társadalmi környezet (a felnőttek és a kortárscsoportok). Végső soron az onnan érkező, beépülő heteronóm erkölcsi tartalmak alakítják, formálják a személyiséget. A tanulók sikereik és kudarcaik sorozatán keresztül érlelik és alakítják ki saját egyedi személyiségüket. Az iskolai nevelésnek a helyes önértékelés és énkép kialakításában nagy szerepe és felelőssége van.

Kialakítandó személyiségjegyek

- A helyes önértékelés
- Az értékek felismerése, megbecsülése és a kiállás mellettük
- Józan, megfontolt ítélőképesség
- A mások felé való nyitottság, befogadóképesség
- A saját akaratunkról való lemondás mások érdekében
- A szelídség, az alázat, a türelem
- Alaposság kialakítása
- A mértékletesség
- A bűnbánatra való készség
- A belső csendre, elmélyülésre való igény
- Hűség Istenhez és embertársainkhoz
- Felelősség magunk, mások és a teremtett világ iránt

A személyiségfejlesztés legjellemzőbb területei az alábbiak

- Önismeret: a személyiségben rejlő lehetőségek és gátak feltárása, a személyiség stabilizálása, az önálló döntéshez szükséges képességek kialakítása.
- A tanulás tanulása: a személyiségjegyekkel összehangolt egyéni tanulási módszerek, eljárások kialakítása valamennyi tantárgyban. Az alapvető ismeretanyag elsajátítása, a tanultak feldolgozása, az összefüggések felismerése

csak eszköz az önállóság kialakításához, egy saját világkép formálásához. Ehhez kell az iskola pedagógusainak az életkori sajátosságoknak megfelelően, a gyermekek képességeihez mérten segítséget nyújtani. Első feladatként a tanulási folyamat ösztönzését oldjuk meg. Fő kiindulási pontunk a motiváció megteremtése. Felkeltjük a tanulók érdeklődését, biztosítjuk a megismerés örömét és rendszeres sikerélményt.

- Társas kapcsolatok: készség, képesség és igény a tartalmas, harmonikus emberi kapcsolatok kialakítására és ápolására.
- Konfliktuskezelés: képesség és igény a konfliktusok konstruktív módon történő kezelésére, a megélt konfliktusok hasznosítására az önismeret fejlesztésében, társas kapcsolatok minőségének javításában.
- Lelki egészség: a lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek és képességek kialakulása.
- Testi egészség: az egészségnek, mint alapértéknek az elfogadása, az egészségmegőrzés igényének felkeltése, az egészségkárosító szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzése, készség és képesség ezek leküzdésére.
- Viselkedéskultúra: a mindennapi együttéléshez szükséges civilizációs szokások kialakulása és megszilárdulása.
- Pályaorientáció: képesség a munkaerőpiacon történő eligazodásra, az egyéni vágyaknak, törekvéseknek a lehetőségekkel történő összehangolása. Felkészülés az életre szóló tanulásra.
- Jelenismeret: eligazodás a jelen társadalmi változásaiban, ellentmondásaiban, saját álláspont kialakítása a történésekkel kapcsolatban.
- Felelős állampolgár nevelése: a jogok és kötelességek ismerete az iskolában és a társadalomban, a demokráciának, mint értéknek az elfogadása, közös szabályok, normák alkotásához és működtetéséhez szükséges szemlélet kialakulása, az általánosan érvényes normákhoz, a kodifikált törvényekhez való konstruktív viszonyulás, igény és szándék a saját előítéletekkel való szembesülésre, ezek leküzdésére, illetve a másság elfogadására.
- Globális problémák: a világ problémái iránti egyéni felelősség belátása, a kapcsolódó egyéni aktivitás terének megtalálása, a világ dolgai iránti érdeklődés, a folyamatos tájékozódás iránti igény felkeltése.
- A tanulók személyiségének fejlesztése elsősorban a nevelőtestület, de az iskola valamennyi dolgozója aktív közreműködésével valósulhat csak meg. Ebben a folyamatban a legfontosabb láncszem a tanuló osztályfőnöke. Az ő kitüntetett hivatása, hogy figyelje, kövesse és a lehetőségeihez képest irányítsa tanítványai személyiségének fejlődését. Az iskolai nevelés szinte beleágyazódik a gyermeki tevékenység folyamatába, az egyén konstruktív életvezetésére irányul, s új, fejlesztő jellegű magatartásformák kiépítését célozza meg. Ha az iskolai élet képes az egyén tevékenység-repertoárját fejleszteni, akkor a személyiségfejlesztés területén eredményt érhetünk el.

Iskolánk személyiségfejlesztésének lehetőségei és jellemzői

- Az iskola széles tevékenységkínálatával, változatos pedagógiai módszereivel, személyiségfejlesztő oktatásával az élményszerzés örömét szeretné megvalósítani.
- A nevelő-oktató tevékenység kialakítja a konstruktív szokások (olvasás, munka, kulturált szórakozás stb.) rendszerét, s tudatosan vállalja, hogy az egyik legfontosabb emberi érték a konstruktív életvezetés.
- A nevelőtestület vállalja a pedagógus hatékony modellközvetítő szerepét, mint a személyiségformálás egyik legfontosabb eszközét.
- Az iskola pedagógiai tevékenységével fejleszti a tanulók motivációs bázisát, s törekszik az intellektuális tevékenység megszerettetésére, a permanens önképzés szükségletének kialakítására.
- Az iskola nevelői tevékenységében törekszik a családi szocializációban mutatkozó hiányok pótlására: a morális magatartás, a társas viselkedési normák elsajátítására, a viselkedési készlet gyarapítására, a segítő, karitatív, egymást tisztelő, empátiás magatartás kiépítésére, az illemszabályok betartására.
- Az iskola lehetőséget és teret enged a kreatív kezdeményezéseknek, sokoldalúan felkészíti tanulóit a teljesítményhelyzetekhez való alkalmazkodásra (tehetséggondozó szakkörök, tanulmányi versenyek, pályázatok).
- Az intézményben folyó nevelés hangsúlyt fektet az önismeret-fejlesztésre (önismereti órák, osztályfőnöki órák, iskolán kívüli lehetőségek formájában).
- A különböző szakkörök, verseny felkészítők működtetésével, a színvonalas iskolai ünnepélyekkel a tanórai tevékenységen túl is lehetőség nyílik az intellektuális, esztétikai és érzelmi nevelés fejlesztésére.
- A nevelőtestület minden területen fejleszti a hatékony kommunikációt, a véleményalkotást, a döntéshozatal, a problémamegoldás, a magabiztosság képességeinek gyakorlását (szóbeli feleletek, versenyek, vitakörök, diák önkormányzati feladatok).
- Nevelési rendszerünk - a gyermekvédelem lehetőségeivel is élve - pedagógiai módszereivel segíti a személyiségfejlődésben zavart szenvedő tanulókat.

1.3. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 128. § (1) a teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki-szellemi jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

(3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen
a) az egészséges táplálkozásra nevelés,

b) a mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő testmozgás és iskolai sporttevékenység,
c) a lelki egészség fejlesztése,
d) a viselkedési és kémiai függőségek, továbbá az iskolai erőszak megelőzése,
e) az egészséget támogató ismeretek és készségek, baleset-megelőzéssel és elsősegélynyújtással kapcsolatos ismeretek és a személyi higiéné kialakításának fejlesztése területére terjednek ki.

Az egészségfejlesztés magába foglalja a korszerű egészségnevelés, elsődleges prevenciók, a mentálhigiéné a testi-, lelki egészségfejlesztés és az önsegítés feladatait, módszereit. Az iskolai egészségnevelésünk célja, hogy az iskola az élet, a tanulás és a munka egészséges színtere legyen.

Ennek érdekében kiemelt egészségfejlesztési feladataink:

- A tanulók és a tantestület egészségének védelme, az egészség fejlesztése, az eredményes tanulás elősegítése.
- Együttműködés kialakítása az iskolai oktatás szereplőivel, hogy az iskola egészséges környezet legyen.
- Együttműködés a helyi közösségek szakembereivel, annak egészségfejlesztési programjaival.
- Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az egészséges étkezésnek, a testedzésnek, a szabadidő hasznos eltöltésének, a lelki egészségfejlesztésnek, tanácsadó programoknak, olyan oktatási-nevelési gyakorlatokat folytatunk, ami tekintetbe veszi a pedagógusok és a tanulók jól-létét és méltóságát.
- A diákoknak a tanulói családoknak segítség egészségük megőrzésére.
- Iskolapszichológus segítő munkájának igénybevétele.
- Lelkinapok, lelkigyakorlatok, lelkibeszélgetések szervezése.

A lelki egészség fejlesztése

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 131. §

(1) A nevelési-oktatási intézményben folyó pedagógiai munka által elérhető lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott lelki fejlődést, támogassa a gyermek, tanuló esetében a környezethez történő alkalmazkodást, felkészítsen, és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljon a személyiségfejlődésre.

(2) Az iskolának és a kollégiumnak kiemelt figyelmet kell fordítania a viselkedési és kémiai függőségek, valamint a nevelési-oktatási intézményben megjelenő erőszak megelőzésére, továbbá a gyógyult szenvedélybeteg és bántalmazott tanulók beilleszkedésének elősegítésére, ennek során indokolt esetben együttműködik az iskola-egészségügyi szolgálattal.

(3) Abban az esetben, ha a pedagógus a gyermek, a tanuló bántalmazását vagy más deviáns viselkedésformákat észlel, az adott osztály vagy tanulócsoport nevelésében,

oktatásában közreműködők bevonásával esetmegbeszélést kezdeményez, majd a pedagógusokkal közösen feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek. A konfliktusban érintett gyermekek, tanulók az iskolapszichológus kiemelt segítségében részesülnek.

(4) Amennyiben az érintett gyermek, tanuló vagy a tanulók csoportja vonatkozásában a viselkedési problémák ismétlődő jellegűek, az intézmény vezetője értesíti tanuló esetén az iskolapszichológust, és egyúttal meghatározza azt az időpontot, amikor a tanuló köteles a pszichológus tanácsadásán részt venni.

Stratégiai célkitűzéseink:

- Önismeret, személyiségfejlesztés
- Az egészséges életmód kialakítása (az egészség megőrzése, helyes táplálkozás, testedzés, életvitel, szabadidő).
- Szenvedélybetegségek megelőzése, visszaszorítása, leszoktató programok
- Alternatívák az életvitelre

Egészségnevelési módszereink:

- Hagyományos felvilágosító előadások (iskolapszichológus, iskolaorvos, védőnő)
- A rizikócsoportok kiszűrése, prevenció (túlsúlyos, szenvedélybeteg, alultáplált)
- Szükségletek felmérése, helyzetértékelés (szülői szervezet, intézményvezető, egészségnevelő, iskolapszichológus, iskolai védőnő, orvos, diákok, egészséggel összefüggő tantárgyakat tanító tanárok)

Az egészségnevelés személyi feltételei, kompetencia felelősei:
az főigazgató vagy helyettese, iskolaorvos, védőnő, osztályfőnöki munkaközösség vezetője, testnevelő, diákönkormányzatot segítő pedagógus, külső, az egészségnevelésben jártas szakemberek bevonása.

Segítő kapcsolatok igénybevétele: család, szülői szervezet, iskolaorvosi hálózat (vizsgálat, szűrés, egészségnevelés), gyermekjóléti szolgálatok, pedagógiai szakszolgálat, családsegítők, rendőrkapitányság, Kábítószerellenőrző Központ (KEK).

Egészségnevelésünk kiemelten fontos területei az iskola pedagógiai rendszerében:

- Önmagunk ismerete, értékek ismerete
- Egészségi állapotunk ismerete
- Egészséges, aktív testmozgás, testedzés
- Helyes étkezés, táplálkozás
- A testi higiénia
- A szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben
- Családtervezés
- Szenvedélybetegségek
- Személyes biztonság
- Iskolán belüli bántalmazás megelőzése

Az egészségnevelés tevékenységi területei:

- tanórai foglalkozások: osztályfőnöki órák, testnevelés órák, biológia órák, hittanórák és egyéb szakmai órák.
- tanórán kívüli foglalkozások: elsősegélynyújtó tanfolyam, sportfoglalkozások, esetleges erdei iskola, táborok, osztálykirándulások, túrák, egyéb közösségi programok (pl. lelkigyakorlatok, lelkiprogramok, osztálykirándulás, osztályprogramok)

1.4. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés közös feladat. Pedagógiai programunkban az iskola keretén belül működő tanulói közösségek fejlesztésével, kapcsolatos feladatokkal foglalkozunk. Nevelésünk egésze közösségi nevelés, a nevelési-oktatási folyamat közösségi szerkezetben zajlik. Az iskolai munkának nincs egyetlen olyan mozzanata sem, amely egyúttal ne gyakorolna befolyást a közösségi viszonyok fejlődésére. Az iskola a gyermekek szocializációjának döntő fontosságú terepe, ahol a tanulók szervezett közösségek és lazább, spontán csoportok rendszerében élnek és tevékenykednek. Fontos, hogy milyen csoportot tekintenek a maguk számára modellnek, amelyhez értékrendjüket igazítják. Kortárscsoportban sajátítják el azokat a magatartásmódokat, amelyek az együttélés során nélkülözhetetlenek. A velük való bánásmód, stílus, az értékelés módja, az egymás közötti érintkezés formája, gyakorisága, a személyes vonzalmak, ellenszenvek, a spontánul kialakuló rangsorok mind formálják a közösségi viszonyokat.

A jó közösség kialakulásának nélkülözhetetlen feltétele, hogy a pedagógus mindig nyomon kövesse a közösség belső rezdüléseit, mozgásait, átrendeződéseit, a légkör és a személyes kapcsolatok változásait.

Kiemelt figyelmet fordítunk a belső partnerség kialakítására és az egymástól tanulás erősítésére. (EFOP 3.1.5)

Feladatunk az egyes gyermekek társas lénnyé fejlesztése, kollektivizmusuk kialakítása, illetve a közösség által történő nevelésük megszervezése, irányítása. A közösségi tevékenységek szervezése során módot nyújtunk tanulóinknak arra, hogy aktívan bekapcsolódjanak közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Legyenek nyitottak a másság, a különböző kultúrák iránt, becsüljék meg azokat. Legyenek tudatában iskolánk normáival, szokásaival, ápolják, őrizzék hagyományainkat. Nevelőmunkánk során az új információs környezetben eligazodni tudó, és azt kritikai módon használó gyerekeket nevelünk, akik képesek lesznek későbbi, önálló életükben helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani.

A **közösség jellemzői**: azonos eszmék, célok, feladatok, aktív értékteremtő tevékenység, tagjai között szoros kapcsolat van.

A **közösségfejlesztés alkalmai** a megemlékezések, műsorok, a zarándoklatok, lelkinapok, a közös szertartások, előadások, kirándulások, tantárgyakhoz kapcsolódó, vagy azokhoz nem kötődő versenyek, vetélkedők, tantárgyi napok, hetek programjai, bekapcsolódás városi, megyei, országos rendezvényekbe.

A **közösségi nevelés színterei**: a család, az iskola és az iskolán kívüli közösségek.

A pedagógiai program szempontjából iskolánk keretén belül működő **közösségi nevelés területei:**

- Tanórák: hittanórák, szaktárgyi órák, osztályfőnöki órák
- Tanórán kívüli szabadidős foglalkozások: szakkörök, lelkigyakorlatok, zarándoklatok, kirándulások, osztályprogramok
- Diákönkormányzati munka, egyházközségi szerepvállalás

A pedagógus közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatai

- A közösséget irányító pedagógus feladata az iskolai élet egyes területeihez (tanóra, tanórán kívüli tevékenység) kapcsolódó tanulói közösségek megszervezése, tervszerű nevelői irányítása, fejlesztése.
- Feladat a tanulói közösségre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.
- A tanulói közösségek fejlesztése során ki kell alakítani a közösségekben, hogy (nevelői segítséggel) közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél elérése érdekében összehangoltan tevékenykedni, és az elvégzett munkát értékelni.

A tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladataink:

- A tanulás támogatása kölcsönös segítségnyújtással, ellenőrzéssel, a tanulmányi és a munkaerkölcs erősítésével.
- A tanulók kezdeményezéseinek, a közvetlen tapasztalatszerzésnek támogatása.
- A közösségi cselekvések kialakítása, fejlesztése (példamutatással, helyes cselekvések bemutatásával, bírálat, önbírálat segítségével).
- A tanulók önállóságának, öntevékenységének fejlesztése.
- Különböző változatos munkaformákkal (csoportmunka, differenciált, egyéni munka, kísérlet, verseny) az együvé tartozás, az egymásért való felelősség érzésének erősítése.
- Olyan pedagógus közösség kialakítása, amely összehangolt követeléseivel és nevelési eljárásaival az egyes osztályokat vezetni, és tevékenységüket koordinálni tudja.

- A tanítási órákon kiemelten fontos a motiváció, az eredmények, sikerek elismerése, a pozitív megerősítés, a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez igazodó differenciálás, csoportbontás.

A tanórán kívüli foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:

- A lelkinapok, a lelkigyakorlatok, a zarándoklatok mélyítsék el a katolikus vallás és hit megélését.
- Nevelje a tanulókat az önellenőrzésre, egymás segítésére és ellenőrzésére.
- Átgondolt játéktervvel és a tevékenység pedagógiai irányításával biztosítsák, hogy a különböző játékok, tevékenységek megfelelően fejlesszék a közösséget, erősítsék a közösséghez való tartozás érzését.
- A sokoldalú és változatos foglalkozások (zenei, tánc, képzőművészeti, kézműves, stb.) járuljanak hozzá a közösségi magatartás erősítéséhez.
- A séták, a kirándulások, esetleges erdei iskolák mélyítsék el a természetszeretetet és a környezet iránti felelősséget.

A diákönkormányzat közösségfejlesztő feladatai:

- Jelöljön ki olyan közös értékeken és érdekeken alapuló közös és konkrét célokat, amellyel nem sérti az egyéni érdekeket.
- Fejlessze a meglevő közösségi munkálatokat, közösségépítő tevékenységeket.
- Törekedjen a közösség iránti felelősségtudat kialakítására, fejlesztésére.

A pedagógus közösségfejlesztő feladatai a szabadidős tevékenység során:

- Építsen ki jó kapcsolatot az adott korosztállyal, szüleikkel, paróchiával, egyházi személyiségekkel, külső szakemberekkel.
- Fejlessze a csoportokban végzett közös munka során az önismeretet, az önfegyelmet, az együttműködést.
- Segítse olyan csoportok kialakítását, amelyek az emberi kapcsolatok hitbeli, pozitív irányú elmélyítésével hatnak az egész személyiség fejlesztésére.

Közösségfejlesztés lehetőségei:

1. Nyitottság a különböző életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt:

- tolerancia gyakoroltatása etnikai, vallási, világnézeti, egészségi, anyagi, érzelmi téren,
- az európai kultúra, történelem, életmód megismerése,
- a nemzeti kapcsolatok fenntartása nyitottabbá teszik a tanulókat más országok, népek kultúrája, életmódja iránt.

2. Nemzetközi kapcsolatok ápolása

Iskolánk több külföldi iskolával is szeretne kapcsolatot kialakítani. Intézményünk a Rákóczi Szövetséggel együttműködve minden évben többször részt vesz a Határtalanul Programban.

3. Környezeti értékek megőrzése

- A körülményekhez képest az iskola udvarán található növények ápolása.
- Az udvar folyamatos karbantartása, az ott használható tárgyak (padok, asztal, sporteszközök, fillagória) lehetőség szerinti gyarapítása.
- Az étkező szebbé tétele.
- A folyosók, a mosdók állapotának megőrzése.
- Az osztálytermek hangulatossá tétele.

4. Kommunikáció

A Helyi Tantervben meghatározott módon tanítunk informatikát. Tanórán kívül is van a gyerekeknek lehetőségük ismereteik bővítésére tanfolyamok, szakkörök keretén belül. Ezen ismeretek nélkül nem boldogulhatnak további életükben.

5. Idegen nyelv

A tanulóinknak lehetőségük van az angol, német és olasz nyelv elsajátítására. Angol-informatika tagozatosok nagyobb óraszámban tanulják négy éven keresztül az első idegen nyelvet (angol nyelv), illetve az informatikát.

6. Elfogadó és segítőkész magatartás

A közösségfejlesztésben kiemelt céljaink: megismertetjük és elfogadtatjuk a kulturált viselkedés, az emberi érintkezések, a korrekt magatartás szabályait, elsősorban azt, hogy a tanulók

- tudjanak alkalmazkodni a velük kapcsolatban álló emberekhez,
- megértőek, előítélet mentesek, empátiával rendelkezők legyenek,
- rendelkezzenek együttműködési készséggel és az egymás iránti szolidaritás képességével.

A tanulóközösség kialakításakor előtérbe helyezzük egymás megértését, elfogadását.

7. Hagyományok

Célunk: a magyarságtudat erősítése, nemzeti és iskolai hagyományaink ápolása.
A közösség hagyományteremtése és ápolása, a hagyományrendszer működtetése szép és mindig várt esemény az adott közegben.
<u>Hagyományaink:</u>

- Őszi nyílt nap
- Mikulás
- Karácsonyi hangulatkeltés (Betlehemes játék)
- Házszentelés
- Vers- és prózamondó verseny
- Farsang
- Fecskeavató
- Fecskebál
- Fordított - nap a diákönkormányzat szervezésében
- Tanulmányi kirándulások osztálykeretben

- Sportrendezvények
- Színház- és múzeumi látogatások
- Verébtábor
- Családi nap évente kétszer (karácsonyi ünnepkörben és a fecskeavató keretében) (EFOP 3.1.5)
- Nevelőtestületi nap (EFOP 3.1.5)

Az intézmény vallási élete, ünnepe, hagyományai

A gimnázium és kollégium hagyományainak ápolása, elmélyítése minden tanuló joga és kötelessége, mely fontos eszköze a nevelésnek. Az iskola hagyományainak kialakításában a vallásos nevelésre törekszik.

A hagyományok továbbadásának módja

- Minden új növendékünkkel szeptemberben osztályfőnöke ismerteti a gimnázium és kollégium éves munkatervében rögzített tanév rendjét, időpontokat és felelősöket.
- A vallási ünnepkörök előkészítése, megélése fontos helyet foglal el az intézményi nevelőmunkában. Ebben irányításában fontos szerepe van az intézményünk lelkifőigazgatójának.
- Nemzeti emléknapjainkról iskolai ünnepély keretében, és a tanítási órákon tartunk megemlékezést.
- Helyet adunk az öregdiák találkozók számára, tanórán kívüli előadásokra is meghívjuk végzett diákjainkat.
- A tanévet a tanévnyitó ünnepséggel és liturgiával kezdjük, és tanévzáró ünnepséggel és liturgiával fejeződik be.
- A tanév beosztása miniszteri rendelet alapján történik.
- A szorgalmi idő 180-185 tanítási napot tartalmaz, két félévre tagolódva.
- A tanítási napok: hétfőtől - péntekig (rendkívüli eset miatt kimaradt tanítási napokat előzetes egyeztetés után szombati napon is lehet pótolni).
- Tanítási napnak számít a munkaterv szerinti tanulmányi kirándulások napja, lelkinap és minden olyan nap, amelyen a tanulóknak kötelező részt venni (ezeken a napokon legalább 3, a témához kapcsolódó órát kell a naplóba bejegyezni).
- A kirándulások a diákok számára kötelezőek (kivéve azoknak, akik büntetésből el lettek tiltva), a felmerült költségeket a szülőknek kell fedezniük.
- Minden hetet közösen indítunk közös ima keretében.
- Napi ima: a tanulók a tanítás kezdetén és a tanítás végén az órát tanító pedagógussal közösen imádkoznak.
- Az osztálymisén részt vevő gyerekek olvassák fel az olvasmányt, könyörgést. Előtte a hittanórán az osztály közösen készül a liturgiára. (A liturgikus énekeket gyakorolják, a könyörgésbe saját kérésüket is megfogalmazhatják.)

- A katolikus iskolákban kitüntetett helyet foglal el a hitoktatás, a diákok személyes Istenkapcsolatra vezetése.
- Vasárnaponként tanulónink részt vesznek Szent Liturgián, melynek részvételének igazolásáról liturgia látogatási füzetet kell vezetniük.

A tanév jeles napjai évről évre visszatérnek az iskola életében. Megünneplési módjuk szokásrendet, hagyományt alakít ki. Ezek kereszténységünk elmélyítésében és magyarságtudatunk kialakításában jelentős szerepet játszanak: megtanítanak az ünnep szerepére, az ünneplés módjaira, megerősítik gyökereinket, stabilitást adnak. Éves munkatervünkben rögzítjük a tanév jeles napjait, időpontokat és felelősöket. A hagyományok ápolását az iskola közösségét érintő nagy ünnepekhez (tanévnyitó, nemzeti ünnepeink, tanévzáró), az egyházi ünnepekhez, az országos megemlékezésekhez, a kizárólagos iskolai eseményekhez (szalagtűző, ballagás, bizonyítványosztás) és a munkaközösségek programjaihoz kapcsoljuk. Ezek az összetartozás érzésének kialakítását, az egymásra figyelést, a végzett munka megbecsülését, az iskolához tartozás büszkeségét, a visszaemlékezés nosztalgiáját alakítják és erősítik tanulóinkban.

A tanév folyamán szeptember és június közötti egyházi ünnepeink

szeptember 8.	Istenszülő születése
szeptember 14.	Szent Kereszt felmagasztalása
október 01.	Szűz Mária oltalma
november 08.	Szent Mihály és Gábor főangyal
november 21.	Az Istenszülő templomba vezetése
december 06.	Szt.Miklós püspök – templombúcsú
december 09.	Szűz Mária szeplőtelen fogantatása
december 25-26-27.	Karácsony
január 01.	Jézus névadása, Nagy Szent Bazil, Újév
január 06.	Vízkereszt / Iskolaszentelés /
január 30.	Három szent főpap
február 02.	Gyertyaszentelő Boldogasszony
február-március	Nagyböjt
március 25.	Gyümölcsoltó Boldogasszony
április	Húsvét
április 23.	Szent György nagyvértanú
május	Áldozócsütörtök – Mennybemenetel
május-június	PÜNKÖSD
június 24.	Keresztelő Szent János születése

Állami ünnepek, melyek egyben munkaszüneti napok is

október 06.	Aradi vértanúk
október 23.	Az 1956-os forradalom és szabadságharc

január 22.	A magyar kultúra napja
február 25.	Kommunista diktatúra áldozatai
március 15.	Az 1848-as forradalom és szabadságharc
május 01.	A munka ünnepe
június 04.	Nemzeti összetartozás ünnepe

Iskolai ünnepségeink és közösségi programjaink

szeptember	Tanévnyító
szeptember	Nyílt nap
október	Szalagavató
december	Advent
december	Mikulás és Karácsony
január	Fecskeavató és bál
január	első félév vége
február	Sítábor
március, április	Nagyböjt és Húsvét
április	Ballagás
május, június	Érettségi
június	Tanévzáró

1.5. A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- tanóráira és tanórán kívüli foglalkozásaira rendszeresen felkészül, nagy gondot fordít a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő fejlesztő foglalkoztatásra, a módszertani innovációra, a rendelkezésre álló idő optimális kihasználására,
- tanórai munkáját a diákok adottságainak, haladási tempójának megfelelően differenciáltan szervezi,
- a lemaradó tanulók számára felzárkóztató foglalkozásokat szervez, egyéni segítségnyújtással biztosítja továbbhaladásukat,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- rendszeresen megbeszéli és kialakítja a legfontosabb napi feladatokat a tanulócsoportjában tanítókkal és szükség esetén egyeztet velük,
- gondot fordít a tehetséges tanulók megfelelő foglalkoztatására, amit a tanórai differenciáláson kívül egyéni tehetséggondozó foglalkozás, illetve tanulmányi versenyekre való felkészítés formájában is megtehet,
- érettségi-, különbözeti-, év végi-, osztályozó vizsgák lebonyolítása,

- a tanulók tanulmányi fejlődését sokoldalú szemléltetéssel szolgálja, s maga gondoskodik az általa használt szemléltető és technikai eszközök helyes tárolásáról, épségének megőrzéséről,
- rendszeresen ellenőrzi és értékeli a tanulók tanulmányi munkáját annak figyelembevételével, hogy az értékelés az életkori sajátosságoknak megfelelő, motiváló hatású legyen,
- az értékelésben törekszik az írásbeli és szóbeli formák egyensúlyának megtartására gondot fordít arra, hogy az írásbeli és szóbeli számonkérés egyensúlyban legyen,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óraközi szünetekben,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepségek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepségeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az főigazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

Az osztályfőnököt – az osztályfőnöki munkaközösség vezetőjével konzultálva – az főigazgató bízza meg minden tanév júniusában, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével, **kollégiumi tanulók esetén az illetékes nevelőtanárral.**
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: digitális napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása,

továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, közösségi napló követése, hiányzások igazolása.

- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Részt vesz az osztályfőnöki munkaközösség munkájában, segíti a közös feladatok megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.

1.6. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

Jogszabályi háttér
Nkt. 4. § (13.) alapján: **kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló**:
a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló
aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló
b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló.

A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek
A tehetséges fiatalok gondozása Istentől ránk szabott feladat. Ezért kiemelt fontosságú a tehetségek felismerése és fejlesztése. Minden pedagógus, de elsősorban a szaktanár és osztályfőnök feladata, hogy felhívja a figyelmet tehetséges tanítványainkra, hogy megfelelően gondoskodhassunk fejlesztésükről. E tevékenység kiterjed a tanórai és tanórán kívüli területekre egyaránt. Ez a legszorosabb együttműködést tételezi fel a családdal és a tehetségek fejlesztésével foglalkozó intézményekkel és szakemberekkel. Iskolánkban minden gyermeknek meg kell kapnia a lehetőséget és a segítséget, hogy képességének megfelelően teljesítsen. Feladatunk, hogy ezeket a képességeket felismerjük és fejlesszük.

A tehetséggondozás feladata, hogy a kiemelkedő képességű diákok is megfelelő terhelést kapjanak. Ezt a differenciált órai munka, a különböző szakkörök, iskolai, területi és országos versenyekre való felkészülés, levelezős versenyekre, pályázatokra való benevezés, a tanárral való rendszeres beszélgetés, plusz feladatok kiadása, kiselőadások, gyűjtőmunka, sportegyesületbe való ajánlás szolgálja.

A tehetséges tanulók oktatása során elkerülhetetlen a tanórákon való differenciálás módszerét alkalmazni. Tanórákon kívül különböző szakkörökön, önképzőkörökön,

rekreáción is biztosítjuk a tehetséges tanulók kiemelt szintű foglalkoztatását. Biztosítjuk a tehetséges tanulók pályázaton való részvételét, a versenyekre való egyéni felkészítését.

A tehetségfejlesztés lehetőségei iskolánkban

- Emelt szintű tantárgyak tanítása
- Differenciált tanórai munka
- Tehetséggondozó szakkörök
- Felkészítés versenyekre, pályázatokon való részvételre
- Felkészítés felsőfokú tanulmányokra
- Személyes beszélgetések, a biztatás, a jutalmazás megfelelő formáinak megkeresése
- Kiugró tehetségek szakemberhez való irányítása, aki gondoskodik megfelelő fejlesztésükről

A tehetséges tanulók oktatása során elkerülhetetlen a differenciálás módszerének alkalmazása. A tanórai és tanórán kívüli foglakozásokon (szakkör, önképzőkör, kiscsoport stb.) túl biztosítjuk a tehetséges tanulók pályázaton való részvételét, versenyeztetését, versenyekre történő (individuális) felkészítését.
A hagyományokhoz híven mind a sport, mind a kulturális, művészeti és tanulmányi versenyekre fokozott figyelemmel kell felkészíteni a tehetséges tanulókat. Kiemelt figyelmet kell fordítani a szociális hátrányokkal induló tanulókra, nehogy családi hátterük nehézségei miatt elkallódjanak.

Feladataink

- Pedagógusok továbbképzése, módszertani ismereteik bővítése, speciális pedagógiai képességek megszerzése.
- A tanulók adottságainak, képességeinek felderítése, a tehetség felismerése és azonosítása. A kiváló képesség korai megnyilvánulását a szülők elmondása alapján későbbi évfolyamokon kognitív módszerek (tantárgytesztek, intelligencia, kreativitás mérés, tanulóképesség, tanulási stílus mérés nem kognitív eljárások (énkép, önértékelő teszt), valamint intuitív megítélések alapján (személyiségről, tevékenységről, produktumról) tárjuk fel.
- Az intellektuális képességek fejlesztése, készség a kreatív önálló ismeretszerző képesség kibontakoztatására.
- Személyiségfejlesztés során a pozitív énkép erősítése.
- Az eredményes tanuláshoz szükséges képességek, attitűdök kialakítása.
- Részvétel biztosítása a városi tehetséggondozó szakkörök munkájában.
- Differenciált fejlesztés tanórán és tanórán kívül az egyéni képességekhez mérten.

Színterei az iskolában

- Emelt óraszámú angol nyelv és digitalis kultúra, illetve biológia és kémia oktatása a tagozatos osztályokban.
- Érettségi felkészítők
- Versenyfelkészítők

- Sportkörök
- Művészeti irányultságú tanulóknak szakkörök indítása (képzőművészet, dráma)

A tehetségfejlesztés munkafázisai

- Megfigyelés, kiválasztás
- Képzés, differenciált fejlesztés a tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon
- Versenyeztetés, szerepeltetés
- Folyamatos értékelés
- Pozitív motiváció, útmutatás a jövőre

A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program

A tanórák keretében a lemaradó tanulók differenciált foglalkoztatása, feladataik gondos megválasztása kiemelt szempont minden tanárnak. A tanulási kudarccal küzdő gyerekeknél általában tanulási zavarok jelennek meg. A tanulási zavarok korrekciója komplex, átfogó program.

Iskolánkban a tanulók részére differenciált módszerekkel fejlesztő foglalkozásokat igyekszünk szervezni gyógypedagógus irányításával, a gyermek saját értelmi szintjére való felzárkóztatás céljából. Pótoljuk teljesítménybeli lemaradásait, sikerélményt biztosítva.
A munka alapelve az osztálytanítók munkájának segítése a tanuló képességeihez, szükségleteihez való alkalmazkodás. Olyan tevékenységekkel, amelyek a hagyományos szervezeti keretek között nehezen megvalósíthatók.

A gyógypedagógus a tanórák mellett egyéni vagy kiscsoportos /2-3 fő/ foglalkozásokat tart. Célunk, hogy a gyermekek, akik valamilyen tanulási nehézséggel küzdenek, minél hamarabb megsegítést kapjanak.
A tanulási nehézséggel küzdő tanulóink esetében fontos a pedagógiai szakszolgálat megkeresése, amely dönt, hogy milyen tantárgyakból és milyen könnyítést kell tennünk az adott tanuló esetén. Ezt minden esetben figyelembe vesszük, és ennek függvényében szervezzük meg a továbbhaladását.

Nkt. 4. § (25) **sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló**: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,

Nkt. 47. §
(1) A **sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga**, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A

különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A tanuló mentesítésének, értékelésének lehetőségei, feltétele:

55. § (1)* Az főigazgató a tanulót kérelmére - kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére - felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokolttá teszi. Ha a kérelem az összes tanórai foglalkozás alóli felmentésre irányul, akkor a 45. § (6) bekezdése szerinti eljárást kell lefolytatni. Az főigazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségtárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokolttá teszi.

(2) Az egyéni munkarenddel rendelkezőt az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.

(3) Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az főigazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról.

56. § (1) A sajátos nevelési igényű tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az főigazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

(2) Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés *b)* pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló - a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint - másik tantárgyat választhat.

A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése

Nkt. 47. § (8) Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás keretében valósítható meg

A nevelés folyamatában bekövetkező sikertelenség a legkülönbözőbb okok véletlenszerű egyidejű összetalálkozására vezethető vissza. Minden olyan momentum, amely megrendíti a gyermeket akár a szülő, akár a nevelő szeretetében, a személye iránt érzett bizalmában és becsülésében, megakasztja és hibás vágányra tereli a gyermek egészséges testi-lelki fejlődését. A magatartási és tanulási zavarok nem választhatók el élesen egymástól. Ha a tanuló nem tud megfelelni az otthoni vagy az iskolai magatartási, tanulmányi követelményeknek, az előbb-utóbb kudarchoz vezet, mely megrendíti a személyiség önmagába vetett hitét, félelem alakul ki benne, túlzottan óvatossá válik, igyekszik kerülni a kockázatot, s mindez csökkenti a teljesítményét. A kudarc szerves része a szocializációs folyamatnak. Sokféle okból következhet be és igen sokféleképpen nyilvánul meg.

Évről-évre növekszik az ép intellektusú, de beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő, illetve nem autista más fogyatékosok száma, akiknek fokozott és többirányú pedagógiai segítségre, iránymutatásra van szükségük.

Célok és feladatok

- A tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézséggel küzdő tanulók egyenértékűként való beolvasztása az iskolai közösségbe - a megkülönböztetés minden negatív hatásától mentesen.
- A speciális és többirányú pedagógiai fejlesztőmunka következményeként a hátrányok, zavarok fokozatos csökkentése: a felzárkóztatás.
- Fokozatos együttműködés kiépítése a szülőkkel, a a Pedagógiai Szakszolgálat szakembereivel (pszichológus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus), s e tudományág minden fejlesztő módszerének felkutatása, felhasználása, a pedagógus továbbképzések ez irányú támogatása.
- Az iskolavezetés és az osztályban tanítók kiemelt feladata az együttműködés és napi kapcsolat kiépítése a szülőkkel, a szakemberekkel és a tantestület minden tagjával a hátrányok leküzdése érdekében.
- A feladat elsősorban a megelőzés, illetve a már kialakult problémák megoldása.
- Ennek érdekében szükséges fejleszteni a tanulók önismeretét, önbizalmát, együttműködési, kapcsolatépítési képességét, szerepelni tudását, konfliktuskezelői képességét.
- A fejlesztés színterei az iskolai, az osztályközösségi, a hitéleti programok.
- Az elérendő cél a tanulók felelősségtudatának, önfegyelmének, kezdeményezőkészségének, csoportmunkára való alkalmasságának kialakítása.

Megelőzés szempontjából nagyon fontos a személyes kapcsolattartás, a hiteles őszinte kommunikáció minden érintettel. Az iskola meg kell, hogy adjon minden segítséget az egyéni tanulmányi munkában, a napi testi-lelki problémák megoldásában. Tudatosítani kell az érintett tanulókkal, hogy csak az ő aktív hozzáállásukkal oldhatjuk meg a felmerülő problémát/problémákat. Vezessük rá, hogy a konfliktushelyzeteket ismerje fel, tudja kezelni, törekedjen erőszakmentes megoldásra. Juttassuk el oda, hogy a közösségi és egyéni értékrendet képes legyen összehangolni, tudja meghatározni és azokat megtartani. Fokozott szerep hárul az osztályfőnökre, lelkivezetőre, gyermekvédelmi megbízottra, akik csak a családdal együtt tudnak igazán eredményt elérni.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Életünk kedvezőtlen alakulásában a leginkább kiszolgáltatott helyzetbe a gyermekek kerültek. A nevelés három színterén – család, iskola, társadalom – a családok nagy többsége nem tudja, vagy nem akarja elsődleges szerepét betölteni. A katolikus iskolák

különös figyelmet szentelnek a gyengébbekre, és segítik a nehezebb körülmények között élőket.

Nevelésünk a keresztény értékrend elfogadását, a keresztény életforma kialakítását, mindennapi megélését segíti elő, amely remélhetőleg tanítványaink számára maradandó lesz. Megvédi őket az alkoholizmus, kábítószer, egyéb erkölcsi veszélytől.

Legnehezebb a segítségadás azokban az esetekben, amelyekben a család a gyermek számára nem biztosít megfelelő erkölcsi hátteret, a szülők életvitele negatív példa a gyerek előtt. Ezekre a hiányosságokra sok esetben későn derül fény, amit csak a tanuló rendhagyó magatartása, megnyilatkozásai jeleznek. Az ilyen nehéz esetekben vállalnunk kell a fokozott törődést a tanulóval.

Kiemelt figyelmet fordítunk a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók családjainak feltérképezésére, megismerésére.

Az iskola célja, hogy a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatását és társadalmi integrációját segítse, biztosítsa számukra a tanulásban való cselekvő részvételt. A tanulói esélyegyenlőség megteremtésének alapja az iskolában a szegregációmentesség, az egyenlő bánásmód elvének megvalósulása, a diszkriminációmentesség, és a tanulók közösségbe való integrációjának lehetősége.

Az iskolánkban tanító pedagógusok kiemelt feladatuknak tekintik a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a veszélyeztetett tanulók segítését. A tanulók fejlesztését elsősorban a tanítási órákon - az egyéni haladási ütemet segítő -differenciált- és kooperatív tanulásszervezéssel segítik a tanárok. A tanórán kívüli foglalkozás keretében az érintett tanuló– életkornak megfelelő – önálló kreatív tevékenységére épülő foglalkozásokon vehet részt és megismerheti a tanulási motivációt elősegítő és fenntartó tevékenységformákat és módszereket. A pedagógiai munka folyamán e tanulók esetében is kiemelten fontosnak tartjuk a tanulói erősségekre épülő motivációt, a dicséretet és jutalmazást, illetve a megerősítő légkört.

Iskolánkban a pedagógusok támogatják a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók közösségbe való beilleszkedését, együttműködve az iskolalelkésszel és iskolapszichológussal, szem előtt tartva a tanuló szociális helyzetét, tanulási és egyéb nehézségeit.

További a hátrányos helyzet csökkentését támogató tevékenységeink:

Az osztályfőnök egyéni támogatása, iskolalelkésszel való beszélgetés, iskola védőnői szolgálat segítsége. A tanulási nehézségek során eseti korrepetálás, drogprevenciós programok szervezése, szülőknek tanácsadás szükség szerint. Kapcsolattartás társintézményekkel, pályázatok folyamatos figyelemmel kisérése és aktuális pályázatokon való részvéte. Egészséges életmód megismertetése (pl: egészségnap keretében), közös iskolai programokban való részvétel támogatása, új szakmai módszerek megismetetése a pedagógusok számára. A korai iskolaelhagyással kapcsolatos esetek megoldásába bevonjuk a szükséges partnereket, a feltérképezett partnerek elérhetőségét nyilvántartjuk és folyamatosan frissítjük.

1.7. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai, gyakorlásának rendje

Jogszabályi háttér:

48. § (1) Az iskola, a kollégium tanulói a nevelés-oktatással összefüggő közös tevékenységük megszervezésére, a demokráciára, közéleti felelősségre nevelés érdekében - a házirendben meghatározottak szerint - diákköröket hozhatnak létre, amelyek létrejöttét és működését a nevelőtestület segíti.

(2) A diákkörök döntési jogkört gyakorolnak - a nevelőtestület véleménye meghallgatásával - saját közösségi életük tervezésében, szervezésében, valamint tisztségviselőik megválasztásában, és jogosultak képviseltetni magukat a diákönkormányzatban.

(3) A tanulók, diákkörök a tanulók érdekeinek képviseletére diákönkormányzatot hozhatnak létre. A diákönkormányzat munkáját e feladatra kijelölt, felsőfokú végzettségű és pedagógus szakképzettségű személy segíti, akit a diákönkormányzat javaslatára az intézményvezető bíz meg ötéves időtartamra.

(4) A diákönkormányzat véleményét ki kell kérni:

a) az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,

b) a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,

c) az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,

d) a házirend elfogadása előtt.

(5) Az intézményi diákönkormányzat és az általános művelődési központban működő diákönkormányzat megalakulására, működésére, jogállására a diákönkormányzatra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvétel rendje

A diákokat az intézmény vezetői és tantestülete rendszeresen tájékoztatják az iskolával kapcsolatos eseményekről, eredményekről, tervekről.

Az osztályfőnökök osztályfőnöki órákon ismertetik a tanulókat érintő változásokat, és kikérik a tanulók véleményét. Iskolánkban évek óta jól működő diákönkormányzat látja el tanulóink érdekképviseletét, szervezi a szabadidős tevékenységet.

Az iskolai diákönkormányzat szervezeti felépítését, működését, a tanulói jogokat és kötelességeket, a véleménynyilvánítás formáit, helyeit és saját hatáskörű feladatait a diákönkormányzat szervezeti és működési szabályzata rögzíti, melyet a tantestület hagy jóvá.

A diákokat az intézmény vezetői és tantestülete rendszeresen tájékoztatják az iskolával kapcsolatos eseményekről, eredményekről, tervekről. Az osztályfőnökök osztályfőnöki órákon ismertetik a tanulókat érintő változásokat, és kikérik a tanulók véleményét. A tanulói véleményeket az osztály diákbizottságok továbbítják az iskolai diákönkormányzat felé.

A diákönkormányzat véleményét kikérjük a jogszabályban leírtak alapján:

- az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,

- az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
- a házirend elfogadása előtt,
- DÖK (diákönkormányzati nap) időpontjáról, tartalmáról.

1.8. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

Az iskolai nevelés, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógusközösség együttműködése.

Ennek alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség, amelynek feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség. Megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység. Eredménye a családi és az iskolai nevelés egysége, és ennek nyomán a gyermeki személyiség kedvező fejlődése.

Kiemelt figyelmet fordítunk a szülőkkel, családokkal való partneri kapcsolat kialakítására, fejlesztésére a korai iskolaelhagyás megelőzése érdekében. (EFOP 3.1.5)

Iskolánk együttműködési formái:

A diákok és a pedagógusok együttműködésének formái:

- A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervről, ill. az aktuális feladatokról az iskola főigazgatója, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják.
- Az iskola főigazgatója legalább évente egyszer a diákközgyűlésen, valamint a diákönkormányzat vezetőségének ülésén, a diákönkormányzat vezetője havonta egyszer a diákönkormányzat vezetőségének ülésén és faliújságon keresztül, az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órákon tájékoztatják a diákokat.
- A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, ill. választott képviselőik útján közölhetik az iskola főigazgatójával, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel.
- A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan tájékoztatják.

A **kollégium és az iskola együttműködésének** alapja a fiatal iránt érzett közös nevelési felelősség, feltétele a közös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség.

A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái:

- Szülői értekezlet
- Fogadóóra
- Nyílt tanítási nap
- Írásbeli tájékoztató
- Elektronikus napló
- Iskola honlapja
- Szakkörök indítása
- Előadások szervezése

- Közös kirándulások
- Közös lelkinap
- Közös zarándoklatok
- Paróchiákkal közös programok

A szülők részéről elvárhatjuk:

- Aktív részvételt az iskolai rendezvényeken,
- Ötletnyújtást az előadások (hitéleti, nevelési, stb.) témáihoz,
- Őszinte véleménynyilvánítást,
- Együttműködő magatartást,
- Nevelési problémák őszinte megbeszélését, a közös megoldásra való törekvést,
- Érdeklődő, segítő hozzáállást,
- Szponzori segítségnyújtást.

A szülői ház és az iskola együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei:

- Közös rendezvények (pl.: karácsonyi ünnepség, farsangi bál, családi nap, zarándoklatok stb.) szervezése a szülők és pedagógusok részvételével.
- Osztály-család közös programok.
- A családokkal, szülőkkel való partneri kapcsolat kialakítását, erősítését célzó közösségi és családi napok szervezése évente kétszer. (EFOP.3.1.5)

A szülők jogai és kötelességei:

- Az osztályélet szervezésének aktív irányítása.
- Korrekt véleménynyilvánítás az iskolában folyó munkáról.
- Szabad iskolaválasztás.
- A Szülői Munkaközösség tagjainak megválasztása.
- Tisztségvállalás a Szülői Munkaközösségben.
- A Szülői Munkaközösség tevékenységének véleményezése.
- Véleménynyilvánítás a tanulókat érintő szociális és egészségügyi kérdésekben.
- A szülőnek joga van részt venni azokon az eseményeken, melyek alkalmával gyermeke nyilvános iskolai kitüntetést kap, vagy fegyelmi ügyének tárgyalására kerül sor.

Az iskola a szülőktől is elvárja, hogy elfogadják az iskola katolikus jellegét, ne neveljenek, tegyenek az iskola ellen, hanem erkölcsileg, szükség esetén anyagilag is támogassák. Iskolával kapcsolatos problémáikat az érintettekkel beszéljék meg. Az iskola feladata, hogy jogos problémák esetén a szülőkkel együtt megkeresse azok mindenki számára megnyugtató megoldását.
Az iskola a szülőkkel igyekszik mindjobban megismertetni szellemiségét, nevelési alapelveit. Ezt a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartással igyekszik elérni. Ennek formái a szülői értekezletek, szülői fórumok, szülői levelek, szülői lelkinapok, ahol egy-egy témát a nevelők és a szülők közösen megvitathatnak és természetesen a személyes

beszélgetés. Az iskola elvárja, hogy a szülők ezeken aktívan részt vegyenek, hogy maguk is fejlődjenek hitben és tudásban ezzel példát mutatva gyermekeiknek.

Erkölcsi elvárások a tanároktól

A diákok nevelése felelős, örök életre szóló feladat. Üdvösségre nevelünk. Minden más ezután következik. Ahhoz, hogy a diákok harmonikus, kellő önismerettel, önfegyelemmel rendelkező, szépre, jóra fogékony, Istent és embertársat szerető emberekké váljanak, a pedagógusoknak is ilyennek kell lenniük. Hiszen "a katolikus iskola sajátos jellegének biztosítása nagyobb részben az ott tanítók tevékenységén és tanúságtételén múlik." /Kat. Isk. 78./ Nyitott legyen minden értékre, amelyet beépíthet saját életébe, és nevelő-oktató munkájába. Elengedhetetlen az önképzés, az olvasás, a megmerítkezés a kultúra szépségeiben, amelyek lelki-szellemi töltést adnak a napi munkához. Ez a munka nagy önfegyelmet és önismeretet igényel, de ugyanakkor a pedagógusnak vállalnia kell a diákok előtt teljes személyiségét, korlátait is. A hívő pedagógus számára nélkülözhetetlen a folyamatos elmélyült imaélet, amely segítségével erőt meríthet munkájához, hálát adhat sikereiért, és hordozhatja a reá bízottakat. A nem hívő pedagógusokat is a diákok szeretetéből fakadó humánum vezérelje.

A gyerekek nevelése elképzelhetetlen a szeretet, az adás vágya és az empátia nélkül. Meg kell érezni, melyik diáknak van éppen szüksége szerető személyes beszélgetésre, és melyiknek határozott szigorra. A megalázást viszont minden esetben kerülni kell. Ezt a munkát csak a gyermek és családja minél jobb megismerésével lehet lelkiismeretesen elvégezni.

A pedagógus minden pillanatban értéket közvetít. Ezért kerülnie kell mindent, amely értéktelen, amely az aktuális fogyasztói divatot képviseli, ami csak szórakoztat, de nem nevel, ami üres tudást ad, de személyiséget nem fejleszt, ami Isten helyett valami pótszert akar nyújtani az embernek. Mindezt úgy tegye, hogy igazodjon a gyerekek jogos igényeihez, életkori sajátosságaikhoz, hogy ne elriasszon, hanem magával hívjon.

A tanár élete összhangban álljon az általa és az iskola által képviselt értékekkel. Ezért fontos, hogy minden pedagógus pontos, fegyelmezett, alapos munkát végezzen. Ígéreteit megtartsa a diákok és a kollegák felé is. Konfliktusait emberi módon kezelje. Tudjon megbocsátani. Családi háttere rendezett legyen. Ezt a munkát csak magasan kvalifikált, hitükben képzett, a gyerekeket szerető és értő pedagógusok tudják ellátni. A pedagógus szavai és tettei mindig összhangban legyenek, hiszen mindennél nagyobb veszélyt jelent a gyerek számára a hamis tanúságtétel.

Az iskolában minden olyan pedagógus taníthat, aki elfogadja annak katolikus voltát, nem dolgozik a hitvallásos nevelés ellen. Alaposan tanulmányozza keresztény tanítást és munkája közben nem tesz elmarasztaló, sértő megjegyzést egyházra és tanítására, hiszen ez a diákokban meghasonlást idézhet elő. Az iskola katolikus volta, jó hírneve csak ebben az esetben biztosítható.

A keresztény szellem, a tanúságtétel, az iskola lelki élete szervezése szempontjából elengedhetetlen, hogy minél több hitvalló pedagógus legyen a tanári karban. A fejlődés előfeltétele, hogy számarányuk növekedjen. Ez sohasem jelentheti azonban azt, hogy az egyszínűségre kell törekedni, mert a diákok akkor tanulnak igazán sokat nevelőiktől, ha azok a világ sokszínűségét tudják képviselni.

Az iskola a tanárokat fejlődésük érdekében szakmai továbbképzésekre küldi előre meghatározott rend szerint. Nevelési értekezleteket és lelki programokat szervez, és lehetőségeihez képest mindent megtesz, hogy jó hangulatban, örömmel és megfelelő felszereltséggel magas szakmai színvonalon dolgozhassanak.

1.9. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzat

A tanulmányok alatti vizsga viszgaszabályzatának jogszabályi háttere

20/2012. EMMI rendelet 64. § (1) A tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

(2) Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha
a) felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól,
b) engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
c) az 51. § (7) bekezdésében meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,
d) a tanuló a félévi, év végi osztályzatának megállapítása érdekében független vizsgabizottság előtt tesz vizsgát.

(3) Egy osztályozó vizsga – a (2) bekezdés *b)* pontjában meghatározott kivétellel – egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni.

(5) Különbözeti vizsgát a tanuló abban az iskolában tehet, amelyben a tanulmányait folytatni kívánja.

(6) Pótló vizsgát tehet a vizsgázó, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására. Az főigazgató hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az intézmény számára megszervezhető legközelebbi időpontban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen, ha ennek feltételei megteremthetők. A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell.

(7) Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha
a) a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott,
b) az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

(8) A vizsgázó javítóvizsgát az iskola főigazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet. Szakmai gyakorlatból akkor lehet javítóvizsgát tenni, ha a gyakorlati képzés szervezője azt engedélyezte.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 65. § (1) A különbözeti vizsgákra tanévenként legalább két vizsgaidőszakot kell kijelölni. Javítóvizsga letételére az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban, osztályozó, különbözeti és beszámoltató vizsga esetén a vizsgát megelőző három hónapon belül kell a vizsgaidőszakot kijelölni azzal, hogy osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell.

(2) Tanulmányok alatti vizsgát – az e rendeletben meghatározottak szerint – független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll. A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

(3) Az iskolában tartott tanulmányok alatti vizsga esetén az főigazgató, a független vizsgabizottság előtti vizsga esetén a kormányhivatal vezetője engedélyezheti, hogy a vizsgázó az (1) bekezdés szerint előre meghatározott időponttól eltérő időben tegyen vizsgát.

(4) Tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell tenni. Amennyiben a nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatottak végzettsége, szakképzettsége alapján erre lehetőség van, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust kell jelölni, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.

(5) A tanulmányok alatti vizsga követelményeit, részeit, így különösen az írásbeli, a szóbeli, a gyakorlati vizsgarészeket, az értékelés szabályait az iskola pedagógiai programjában kell meghatározni. A tanulmányok alatti vizsga – ha azt az iskolában szervezik – vizsgabizottságának elnökét és tagjait az főigazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes kormányhivatal bízza meg.

A vizsgaszabályzat hatálya, célja, részei, értékelése, követelményei

A vizsgaszabályzat célja

A vizsgaszabályzat segíti egységesíteni a különböző típusú vizsgákat. Meghatározza a tanulmányok alatti vizsga követelményeit, részeit, így különösen az írásbeli, a szóbeli vizsgarészeket, az értékelés szabályait.

A vizsgaszabályzat hatálya

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett *tanulmányok alatti vizsgákra,* azaz:

- *osztályozó vizsgákra,*
- *különbözeti vizsgákra,*

- *javítóvizsgákra,*
- *év végi vizsgákra vonatkozik.*

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozó vizsgára jelentkezik,
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozó vizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít,
- akik az adott évfolyamba járnak.
- akik átvételüket kérik az intézménybe és ennek feltételeként az intézmény főigazgatója különbözeti vizsga letételét írja elő.

Év végi vizsga szabályozása

Az év végi vizsgák célja, hogy a tanuló fokozatosan készüljön fel a sorsdöntő érettségi vizsgákra, továbbá a szóbeli tanulmányi versenyekre. Szokja meg a bizottság előtt történő megmérettetést, a vizsgahelyzetet! A vizsga körülményei ünnepélyesek. A vizsga a tananyag áttekintő megértését és ismétlését is hatékonyan szolgálja.

A vizsgákkal kapcsolatos alapelveink: évente általában egy, legfeljebb két tantárgyból lehet év végi vizsga. Az érettségi vizsgához hasonló körülmények között, az adott év anyagára korlátozódó tananyagból, de érettségi típusú feladatok megoldásával vizsgáznak a tanulók. A vizsga értékelése az év végi (12. évfolyamon félévi) osztályzatban témazáró jeggyel egyenértékű. A vizsgák időpontja a tanév rendjében rögzítésre kerülnek, de az összefoglaló jellege miatt általában év végén kerülnek megrendezésre. A 12. évfolyamon a május-júniusi érettségi vizsgák miatt félév végén történnek a vizsgák. A vizsgák nyilvánosak. A vizsga külsőségekben is tükrözze az ünnepélyes jelleget, ezért az ünnepélyes öltözet és az egyen nyakkendő viselete elvárt.

Az év végi vizsgatárgyak évfolyamonként:

	Általános képzés	Angol/ digitális kultúra emelt képzés	Biológia, kémiai emelt képzés
9. évfolyam	történelem	digitális kultúra	kémia
10.évfolyam	1.idegen nyelv	angol nyelv	1.idegen nyelv
11.évfolyam	történelem + 5. választott érettségi tantárgy	történelem + 5. választott érettségi tantárgy	történelem + biológia
12.évfolyam	magyar nyelv és irodalom, matematika	magyar nyelv és irodalom, matematika	magyar nyelv és irodalom, matematika

Tanulmányok alatti vizsgafajták szabályozása a szóbeli felvételi vizsga követelménye

A vizsga legalább háromtagú bizottság előtti történik. A bizottság tagja a szaktanár, osztályfőnök, valamint lehetőség szerint az iskolavezetés egy tagja/képviselője. A vizsgákról jegyzőkönyv készül, a szerzett osztályzatot a szaktanár írja be.

A többi tanulmányok alatti vizsga rendje:

A tanulmányok alatti vizsgák lebonyolítását a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 64- 74.§-ainak rendelkezései alapján végezzük.

Osztályozó vizsga: az évfolyam teljes anyagából vagy egyes tárgyakból tehető iskolai vizsga, melyre a hiányzásuk miatt nem osztályozható tanulók, vagy valamely tantárgyból egyéni felkészülést folytató tanulók jelentkezhetnek. Több évfolyam anyagából összevont vizsga is tehető. Ez esetben minden évfolyamot külön osztályzattal kell lezárni. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni

Különbözeti vizsga: az főigazgató írja elő más osztályból, évfolyamról, iskolából vagy iskolaszerkezeti típusból érkezett tanulóknak a tanrendek, tananyagok összevetése után.

Javítóvizsga: a tantestület írja elő olyan tanulók számára, akiknek év végi osztályzata legfeljebb három tárgyból elégtelen, illetve azon tanulók, akik az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik. A vizsgázó javítóvizsgát az iskola főigazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet.

Pótló vizsga tehető, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására. Az főigazgató hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az intézmény számára megszervezhető legközelebbi időpontban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen, ha ennek feltételei megteremthetők. A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell.

A tanulmányok alatti vizsga részei:

Az osztályozó vizsga, különbözeti vizsga, pótló, javítóvizsga és az év végi vizsga az alábbi részekből állhat tantárgyanként:

tantárgy neve	írásbeli	szóbeli	gyakorlati
magyar nyelv és irodalom	X	X	
történelem	X	X	
matematika	X		
idegen nyelv	X	X	
biológia	X	X	
kémia	X	X	
fizika	X	X	
földrajz	X	X	
testnevelés		X	X
digitális kultúra			X
hittan		X	

1. Írásbeli vizsga

- a rendelkezésre álló maximális idő tantárgyanként 45 perc
- egy vizsganapon legfeljebb 3 írásbeli vizsgát lehet tartani
- a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani.

2. Szóbeli vizsga

- egy tantárgyból egy vizsgázó maximum 15 percig felel
- minden vizsgázónak legalább 30 perc felkészülési időt kell biztosítani
- a tétel kifejtéséhez szükséges segédanyagokat a vizsgázó választja ki a vizsgán,
- a segédanyagokról a vizsgáztató tanár gondoskodik
- egy vizsganapon legfeljebb 3 szóbeli vizsgát lehet tartani
- az egyes tantárgyak között legalább 15 perc pihenőidőt kell biztosítani a vizsgázó számára.

3. Gyakorlati vizsga

- az adott tantárgyra vonatkozó érettségi vizsga alapján történik.

Az értékelés rendje

- A tanuló tudásának értékelésekor és minősítésekor osztályzatot kap.
- Az osztályzatai a következők: jeles (5), jó(4), közepes(3), elégséges(2), elégtelen(1).
- A vizsga osztályzatát az írásbeli vagy gyakorlati és/vagy a szóbeli vizsgán nyújtott teljesítménye alapján kell megállapítani.
- A teljesítmény szintjének megállapítása a tantervi tananyag alapvető, súlypontozott részeinek számonkérésével történik, a szaktantárgyi munkaközösség által meghatározott értékelési rend szerint.

A tanulmányok alatti vizsgák követelménye

A vizsgatárgyak részeit és követelményeit az adott tantárgy érettségi követelményrendszere, a Natban szereplő kerettanterv határozza meg és a pedagógiai program helyi tanterve tartalmazza.

1.10. Felvétel, átvétel és továbbhaladás helyi szabályai

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai jogszabályi háttere

20/2012. EMMI rendelet 7. § (6) alapján a tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van.
20/2012. EMMI rendelet 7. § (7) Ha az általános iskolai tanuló úgy kíván iskolát váltani, hogy az az iskolatípus változtatásával is jár, az átvételre a felvételre megállapított eljárás szerint kerülhet sor.

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének mechanizmusa

Az átvételi kérelemhez a következő iratokat kell mellékelni: jelentkezési lap, papi ajánlás, tanuló osztályzatát tartalmazó dokumentum. Átvétel előtt személyesen beszélgetünk az átjelentkező tanulóval, szüleivel és megismertetjük az osztályfőnökkel és osztálytársaikkal. Ha szükséges különbözeti vizsgát írunk elő.
Intézményünket a Nyíregyházi Egyházmegye tartja fent, ezért intézményünk vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett, görögkatolikus intézményként működik. Nem lehet intézményünk tanulója az, aki az egyházi törvénnyel nem összeegyeztethető magatartást mutat, illetve olyan közösség tagja, amely e törvénnyel nem összeegyeztethető nézeteket hirdet.
Átvételkor figyelembe vesszük:

- a tanulói létszámot,
- a tanuló eddigi tanulmányi eredményeit,
- a tanuló hitbeli elkötelezettségét,
- a tanuló magatartását.

Ha a tanuló valamely oknál fogva más iskolába kívánja folytatni tanulmányait:

- a befogadó nyilatkozat átadása után az iskola átadja az értesítést iskolaváltoztatásról nyomtatványt,
- kiadja a tanuló bizonyítványát a megfelelő záradékkal ellátva,
- kiadja a hitelesített naplómásolatot,
- a tanuló leadja a könyvtári könyveit,
- a tanuló rendezi az étkezési elmaradásait.

A felvételi eljárás különös szabályai

Intézményünk nyitott. Számunkra minden tanuló értékes, a pedagógiai gyakorlatunk tervezésénél a tanulók értékeinek kibontása, megerősítése a domináns. (EFOP. 3.1.5)

A felvételi eljárás jogszabályi háttere
20/2012. EMMI rendelet 26. § (1) Az általános iskolai tanuló a középfokú iskolába az általános vagy a rendkívüli felvételi eljárás keretében vehető fel.
27. § (1) A középfokú iskolai felvételi kérelmet a hivatal által kiadott jelentkezési lap és tanulói adatlap (a továbbiakban: felvételi lapok) felhasználásával kell benyújtani a középfokú iskolába és a Felvételi Központba. A felvételi kérelmeket a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben meghatározott időszakban kell benyújtani és elbírálni.
(2) Ha a középfokú iskola felvételt hirdet, a felvételi kérelmekről
a) az általános iskolai tanulmányi eredmények (a továbbiakban: tanulmányi eredmények), vagy
b) középiskola esetén a tanulmányi eredmények és a központilag kiadott egységes feladatlapokkal megszervezett írásbeli vizsga (a továbbiakban: központi írásbeli vizsga) eredménye, vagy
c) középiskola esetén a tanulmányi eredmények, a központi írásbeli vizsga és a szóbeli vizsga eredményei alapján dönthet.

(3) A (2) bekezdésben tanulmányi eredmények alatt kizárólag a középfokú iskolába felvételiző tanuló általános iskolai tanulmányait igazoló bizonyítványában, félévi értesítőjében (ellenőrzőjében) szereplő osztályzatait, minősítéseit kell érteni. A tanulmányi eredményekbe a magatartás és szorgalom értékelése, minősítése nem számítható be.
(3) Ha a középfokú egyházi vagy magánintézmény vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett intézményként működik, a tanulók felvételét valamely vallás, világnézet elfogadásához kötheti, és ezt a felvételi eljárás keretében vizsgálhatja.
(5) Az (1)–(4) bekezdésben szereplő, valamint a 27. § (5) bekezdésben meghatározott szempontok vizsgálatának eredménye a felvétel feltételeként figyelembe vehető, de a felvehető tanulók rangsorolásában nem játszhat szerepet.
(6) A felvételi eljárás költségei a szülőre, tanulóra nem háríthatók át.

29. § (1) A központi írásbeli vizsgához külön-külön feladatlapok készülnek azok részére, akik
c) a középfokú iskola kilencedik évfolyamára jelentkeznek.
(2) A központi írásbeli vizsgához a feladatlapokat a kompetenciák és az évfolyamok szerint külön-külön megszervezett bizottságok készítik el.
(4) Amennyiben a középiskola valamely tanulmányi területen felvételi eljárásában a jelentkezők számára egyik vagy mindkét tárgyból előírja a központi írásbeli vizsgát, köteles mindkét tárgyból meghirdetni és megszervezni azt.
(5) A központi írásbeli vizsgán elért eredményt minden olyan középfokú iskola köteles elfogadni, amelyik előírta az adott központi írásbeli vizsgán való részvételt, függetlenül attól, hogy a jelentkező melyik iskolában vett részt a vizsgán.

A felvételi eljárás szabályai

- A felvételi kérelmet a hivatal által kiadott jelentkezési lap és tanulói adatlap (a továbbiakban: felvételi lapok) felhasználásával kell benyújtani a gimnáziumba és a Felvételi Központba.
- A felvételt a központi írásbeli vizsga eredményei, a 7. év végi és a 8. félévi tanulmányi átlaga határozza meg.
- Elbeszélgetés van a jelentkező tanulókkal és szüleikkel.
- A személyes találkozáskor kérjük a papi ajánlást.
- Felvételi követelmény: a tagozatos osztályokban legalább a 4-es átlageredmény, az általános tantervű osztály esetén a legalább 3,8-as átlageredmény,
- Fontos szempont még a hitélet és a vallásosság.

1.11. A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei

A tanuló magasabb évfolyamra lépésének jogszabályi háttere és szabályozása
A Nkt. 57. § alapján: a tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.
Gimnáziumunkban a tanuló akkor léphet magasabb évfolyamra, ha teljesítette az előírt, helyi tantervünkben szereplő tantárgyi követelményeket és erről év végén legalább

elégséges osztályzatot kapott. Az osztályzatokat a nevelőtestület az év végi osztályozó konferencián jóváhagyta.
A tanév végi elégtelen minősítés, javítóvizsgán javítható, ha az elégtelen osztályzatok száma nem haladja meg a hármat. Ha ennél több, akkor a tanuló tanév végi eredménye sikertelen, ezért az évfolyam megismétlése szükséges.

1.12. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása tanítási órák keretein belül (osztályfőnöki, biológia-egészségtan, fizika, kémia, testnevelés óra) valósul meg. Az osztályfőnöki tanterv tartalmazza évfolyamonként három órában az elsősegélynyújtás tanítási anyagát.
Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja, hogy tanulóink képesek legyenek szakszerű elsősegélyben részesíteni a sérült, balesetet szenvedett személyt, vagy olyan személyt, aki életét vagy testi épségét közvetlenül veszélyeztető helyzetbe került. Ennek érdekében el kell érni, hogy tanulóink elméletben és gyakorlatban is elsajátítsák az elsősegélynyújtás alapvető ismereteit. Tudjanak segítséget kérni, nyújtani, ha szükséges, alapvető ellátást tudjanak nyújtani, tudják elkerülni a balesetet előidéző helyzeteket.
Minden osztály számára fontos, hogy az iskola megfelelő számú elsősegélynyújtó ládával rendelkezzen, melyet nemcsak a mindennapok, de a kirándulások, és egyéb rendezvények (pl. hulladékgyűjtés során) alkalmával is tudnak használni.

1.Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók:

- ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
- ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat; – ismerjék fel a vészhelyzeteket;
- tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
- sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat;
- ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével;
- sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos kiemelt feladatok:

- a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek elsősegély-nyújtási alapismeretek területén;
- a tanulóknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük elsősegélynyújtás alapismereteit;
- a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások keretében foglalkoznak az elsősegélynyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel.

Az intézmény helyi tanterve

2.1. A választott kerettanterv megnevezése

Képzési szerkezet – gimnáziumi képzés

- négy évfolyamos gimnáziumi képzés, általános tantervű,
- négy évfolyamos gimnáziumi képzés, emelt szintű oktatás biológia-kémia tantárgyakból.
- négy évfolyamos gimnáziumi képzés, emelt szintű oktatás angol és digitális kultúra tantárgyakból.

A jogszabály alapján az iskola a pedagógiai programjának részeként a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tantervben meg kell nevezni az alapjául szolgáló kerettanterveket.

Az intézményünk számára a helyi tantervünk készítéséhez a Nat 2020 alapóraszámok tanulási területenként kétéves bontásban és a tanulók heti kötelező alapóraszáma és maximális óraszáma évfolyamonként az irányadó.

A 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben az óraterveink a különböző képzési területeinken a következők:

H- 2020.

GIMNÁZIUM (ÁLTALÁNOS KÉPZÉS) Óraterv a kerettantervekhez – 9-12. évfolyam 2020/2021-es tanévtől felmenő rendszerben bevezetve				
Tantárgyak	**9. évf.**	**10. évf.**	**11. évf.**	**12. évf.**
Magyar nyelv és irodalom	3	4	4+1	4+1
1.idegen nyelv	3	3	4	4
2.idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	3+1	3+1
Történelem	2	2	3	3+1
Állampolgári ismeretek				1
Fizika	2	3	2	
Kémia	1	2		
Biológia	3	2		
Földrajz	2	1		
Ének-zene	1	1		
Vizuális kultúra	1	1		
Művészetek/ Vizuális kultúra			1	
Dráma és színház				1
Digitális kultúra	2	1	2	
Testnevelés	5	5	5	5
Közösségi nevelés (osztályfőnöki)	1	1	1	1
Érettségi felkészítő 1			+2	+2
Érettségi felkészítő2				+2
Órakeret	**32**	**32**	**32**	**32**
Hit és erkölcstan	2	2	2	2
Tanított órák száma	**34**	**34**	**34**	**34**
Kötött célú órakeret és ebből			**2**	**4**
Érettségi felkészítő 1.			2	2
Érettségi felkészítő 2.				2
Szabadon választható órakeret és ebből	**2**	**2**	**4**	**5 és ebből 3**
Matematika			1	1
Magyar nyelv és irodalom			1	1
Történelem				1

GIMNÁZIUM (EMELT BIOLÓGIA-KÉMIA KÉPZÉS) Óraterv a kerettantervekhez – 9-12. évfolyam 2020/2021-es tanévtől felmenő rendszerben bevezetve				
Tantárgyak	**9. évf.**	**10. évf.**	**11. évf.**	**12. évf.**
Magyar nyelv és irodalom	3	4	4	4+1
1.idegen nyelv	3	3	4	4
2.idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	3+1	3+1
Történelem	2	2	3	3+1
Állampolgári ismeretek				1
Fizika	2	3		
Kémia	1+2	2+1	+3	+3
Biológia	3	2+1	+4	+3
Földrajz	2	1		
Ének-zene	1	1		
Vizuális kultúra	1	1		
Művészetek/ Vizuális kultúra			1	
Dráma és színház				1
Digitális kultúra	2	1	2	
Testnevelés	5	5	5	5
Közösségi nevelés (osztályfőnöki)	1	1	1	1
Órakeret	**34**	**34**	**34**	**34**
Hit és erkölcstan	2	2	2	2
Tanított órák száma	**36**	**36**	**36**	**36**
Kötött célú órakeret és ebből			**2**	**4**
biológia			2	2
kémia				2
Szabadon választható órakeret és ebből	**2**	**2**	**4**	**5**
Kémia	2	1	3	1
Biológia		1		1
Matematika			1	1
Magyar nyelv és irodalom				1
Történelem				1

GIMNÁZIUM (EMELT ANGOL-DIGITÁLIS KULTÚRA KÉPZÉS) Óraterv a kerettantervekhez – 9-12. évfolyam 2020/2021-es tanévtől felmenő rendszerben bevezetve				
Tantárgyak	**9. évf.**	**10. évf.**	**11. évf.**	**12. évf.**
Magyar nyelv és irodalom	3	4	4	4+1
1.idegen nyelv	3+2	3+1	4+2	4+1
2.idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	3+1	3+1
Történelem	2	2	3	3+1
Állampolgári ismeretek				1
Fizika	2	3	2	
Kémia	1	2		
Biológia	3	2		
Földrajz	2	1		
Ének-zene	1	1		
Vizuális kultúra	1	1		
Művészetek/ Vizuális kultúra			1	
Dráma és színház				1
Digitális kultúra	2	1+1	2+3	+5
Testnevelés	5	5	5	5
Közösségi nevelés (osztályfőnöki)	1	1	1	1
Órakeret	**34**	**34**	**34**	**34**
Hit és erkölcstan	2	2	2	2
Tanított órák száma	**36**	**36**	**36**	**36**
Kötött célú órakeret és ebből			**2**	**4**
Digitális kultúra			2	3
1, idegen nyelv/ angol nyelv				1
Szabadon választható órakeret és ebből	**2**	**2**	**4**	**5**
1.idegen nyelv /angol nyelv	2	1	2	
Digitális kultúra		1	1	2
Matematika			1	1
Magyar nyelv és irodalom				1
Történelem				1

Érettségi felkészítő választható tantárgyai:

11. évfolyamon az általános tantervű képzésben résztvevő tanulók számára a következők:

1. biológia
2. kémia
3. fizika
4. földrajz
5. digitális kultúra

12. évfolyamon az általános tantervű képzésben résztvevő tanulók számára a következők:

1. biológia
2. kémia
3. fizika
4. földrajz
5. digitális kultúra
6. magyar nyelv és irodalom
7. történelem
8. matematika
9. második idegen nyelv

Az emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítéshez a részletes érettségi vizsgakövetelmények az irányadóak, ezekhez egyetlen tantárgyból sem készült kerettanterv.

A magyar nyelvtan és irodalom tantárgy követelményeinek való megfelelés értékelése, illetve minősítése külön történik irodalomból és magyar nyelvtanból.

A választott, választható tanórákon, illetve a tanórán kívüli foglalkozásokon történő részvételről a beiratkozott tanuló szülője, gondviselője a tantárgy, illetve foglalkozás óratervi indulása előtt írásbeli nyilatkozatot tesz. A kötelező kerettantervi óratervekben szereplő tantárgyakhoz kapcsolódó, azok óraszámát megemelő választható tanórákon a törzsanyag ismeret- és készségrendszerének jártasság, illetve alkalmazási szintre történő elmélyítése a cél. Ezen órák tevékenységrendszere éves foglalkozási tervben kerül meghatározásra.

A Szent Miklós Görögkatolikus Gimnázium és kollégium részt vett az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program EFOP-3.2.14-17-00004 számú „NyEW WAY- Az angol nyelvoktatás megújítása a Nyíregyházi Egyetemmel" című pályázati projekt végrehajtásában. A projekt közös megvalósítása hozzájárult a középfokú oktatásában részt vevő tanulók nyelvtudásának javításához, nyelvi érettségin való eredményességük növeléséhez, valamint a középfokú tanulmányaik végéig a középfokú (vagy azzal egyenértékű) nyelvvizsgához jutó tanulók számának növeléséhez.
Intézményünk, oktatási-nevelési programjának fejlesztése érdekében vállalja, hogy az EFOP-3.2.14-17-00004 azonosító számú projektben kifejlesztett módszereket és segédanyagokat alkalmazza annak érdekében, hogy az angol nyelv elsajátítását előmozdító, a tanulók motivációját növelő, élményközpontú idegennyelv-tanítást valósítson meg.

Ennek érdekében az élménypedagógiai módszertani felkészítés alapján intézményünk angol nyelvtanárai alkalmazzák az alábbi innovatív nyelvoktatási megoldásokat:

- optimális tanulási környezet
- az információs technológia eszközeire építő, kommunikációs igényt növelő oktatási metodika
- kreativitást igénylő, kihívást jelentő, motiváló, differenciált feladatok
- a világról való tudást gazdagító, önkifejezést ösztönző, kommunikáció- és interaktivitás-központú óraszervezés
- differenciált foglalkozás a sajátos nevelési igényű gyerekekkel, a tanulásban akadályozott tanulókkal a sajátosságaikhoz igazodó módszerekkel és tananyagokkal
- a Nyíregyházi Egyetemmel közösen kifejlesztett 5 kötetes tankönyvcsalád / feladatbank használata, beépítése az angolnyelv-oktatás tematikájába.

2.2. A választott kerettanterv feletti óraszám

Jogszabályi háttere: 20/2012. EMMI rendelet 7. §
bb) a választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

H.2020.

H 2020. BIOLÓGIA-KÉMIA KÉPZÉS				
Szabadon választható órakeret és ebből	2	2	4	5
Kémia	2	1	3	1
Biológia		1		1
Matematika			1	1
Magyar nyelv és irodalom				1
Történelem				1

H 2020. ANGOL-DIGITÁLIS KULTÚRA KÉPZÉS				
Szabadon választható órakeret és ebből	2	2	4	5
1.idegen nyelv /angol nyelv	2	1	2	
Digitális kultúra		1	1	2
Matematika			1	1
Magyar nyelv és irodalom				1
Történelem				1

H. 2020. ÁLTALÁNOS KÉPZÉS				
Szabadon választható órakeret és ebből	2	2	4	5
Matematika			1	1
Magyar nyelv és irodalom			1	1
Történelem				1

Az órahálóban szereplő tantárgyak részletes helyi tanterve a PP mellékletében található.

2.3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A 2020/2021-es tanévtől a köznevelés valamennyi nappali rendszerű alap- és középfokú oktatában résztvevő tanuló térítésmentes tankönyvellátásban részesül. A támogatás teljes körű kiterjesztésével a tankönyvrendelési felületen megszűnik a tanulók fizetős státusza, valamennyi tanuó a költségvetési törvényben (Magyarorszag 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény 60. § (2)) meghatározott keretösszeg mértékéig tankönyvtámogatásra jogosult.

Az iskola helyi tantervét az állam által központilag szabályozott tantervek alapján alakítja ki, saját igényei érvényesítésével, majd ehhez választ a tankönyvkiadók által kínált és a hivatalos tankönyvjegyzéken található kiadványokból tankönyvet.

Ingyenes tankönyv

A tankönyvekről az oktatási államtitkár évente jegyzéket ad ki. A szakmai munkaközösségek minden év február 20-ig döntenek arról, hogy milyen tankönyveket rendelnek, és ezt írásban közlik a tankönyvrendelés elkészítésével és lebonyolításával megbízott alkalmazottal. A tankönyvrendelést március utolsó munkanapjáig úgy készíti el az iskola, hogy tankönyvtámogatás, illetve tankönyvkölcsönzés révén minden tanuló részére biztosítja a tankönyvhöz való hozzájutás lehetőségét. A tankönyvrendelés az iskolába belépő új osztályok tanulóinak várható, becsült létszámát is tartalmazza. A tankönyvekről való gondoskodás az főigazgató, a szakmai munkaközösségek, osztályfőnökök és a megrendelésért felelős személy együttes feladata. A munkaközösségek a tankönyvek kiválasztásánál a több éven keresztül is használható, az érettségi tananyagot jól lefedő tankönyveket részesítik előnyben. Tanítási év közben a meglévő tankönyvek cseréje más felszerelések beszerzésére vonatkozó döntéssel nem változtatható meg. Az iskola biztosítja az ingyenes tankönyveket az erre vonatkozó törvényi szabályozásoknak megfelelően. Ennek formája az iskolától történő kölcsönzés. A tankönyvellátás részletes szabályait az iskolai tankönyvellátási szabályzat tartalmazza, amit az iskolai SZMSZ melléklete tartalmaz.

A tankönyvválasztás, taneszköz választás elvei

- A tankönyvek egyaránt feleljenek meg a kerettantervi és az érettségi vizsga követelményeknek
- Fektessenek nagy hangsúlyt a középiskolai érettségire való felkészítésre
- Legyenek korszerűek ugyanakkor a jól bevált tanítási módszereket is alkalmazzák
- Tárgyalják kellő részletességgel az ismereteket az eredményes felkészüléshez, segítsék logikus és közérthető magyarázatokkal a tanár és a diák munkáját
- Kínáljanak számtalan változatos típusú, különböző nehézségi fokú feladatot a rögzítéshez és a készségfejlesztéshez
- A diákok az érdeklődési körükhöz közelálló témákon keresztül gyakorlati oldalról is elsajátíthassák az ismereteket
- A tankönyvek minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére. Jellemezze őket a 21. század tanulóinak elvárásaihoz igazodó fiatalos stílus, színes, ötletes formavilág.
- Legyenek formai és tartalmi szempontból is egységes felépítésűek, áttekinthetőek.

- A tankönyvek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai legyenek.
- Amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkatankönyv, munkafüzet, tudásszintmérő, feladatgyűjtemény, gyakorló).
- Amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel.
- Amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok otthoni tanulását az interneten elérhető tartalmakkal.

A változtatással kapcsolatos elvek:

- a tankönyv változtatása minden esetben csak felmenő rendszerben történhet,
- az SZMK jóváhagyásával.

A tankönyvek megrendelése, a szaktanárok és munkaközösség vezetők javaslata és egyeztetése után az intézményvezető jóváhagyásával történik.

2.4. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

A középiskolai nevelés-oktatás szakaszában folyó nevelés-oktatás feladata az iskolai alapműveltség árnyalása és megszilárdítása, melynek során már megjelennek a pályaválasztáshoz, a továbbtanuláshoz, a munkavállalói szerephez, a szükséges kompetenciák. (NAT)

Az iskola alapvető feladata: a tanulás tanítása

- Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáférésével kapcsolatban.
- Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek.
- Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével.

Differenciálás, egységesség:

- A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében.
- Segíteni kell a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást.

- A tanulási eredmények elérését segítik elő az olyan differenciáló módszerek, mint a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés.
- A pedagógus az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során lehetővé teszi iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert).
- A pedagógus együttműködik más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulóknak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.
- Tanítási évenként több olyan tanóra megszervezését vállaljuk és beillesztjük a helyi tantervbe, amelyben több tantárgy ismereteinek integrálását igénylő (multidiszciplináris) téma kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével. Ilyen pl. Európai Unió, Egészségvédelem, Környezetvédelem.
- A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a tananyag feldolgozásánál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését.

Tanulási környezet:

- A tanulás közvetlen helyszíneként használt helyiségeinket alkalmassá tesszük hogy a különböző tanulásszervezési eljárások alkalmazásához a berendezések rugalmasan és gyorsan átalakíthatók legyenek, illeszkedjenek az osztályba járó tanulók korosztályi és egyéni szükségleteihez, valamint nyugodt, biztonságos és támogató tanulási környezetet teremtsenek valamennyi tanuló számára.
- Biztosítjuk, hogy a tanulók tanári irányítás mellett a foglalkozásokon IKT és digitális eszközöket (számítógép, más iskolai vagy saját eszköz), internetkapcsolatot és prezentációs eszközöket vehessenek igénybe.
- A tanulók tanulási tevékenységekben való aktív részvétele kulcsfontosságú, ezért ennek előmozdítása érdekében a pedagógusoknak mindvégig a tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat kívánatos előnyben részesíteniük.
- A tanulás társas természetéből adódó előnyök, a differenciált egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén hozzájárul a korszerű tanulási környezet megteremtéséhez.
- Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek legyenek, az azokhoz igazodó mérési stratégiákkal együtt, és már a tanulási folyamat elején ismertté váljanak.

- Az iskolai légkör bizalmi jellege elsődleges feltétele annak, hogy a tanulási problémákra és a személyes nehézségekre időben fény derüljön. Ennek a bizalomnak a megteremtése és fenntartása minden intézményvezető és pedagógus állandó felelőssége.

A **kollégiumi nevelés** kapcsolata az iskolai neveléssel-oktatással

- A kollégiumi nevelés és oktatás A kollégiumi nevelés országos alapprogramja alapján mindenekelőtt a Nat kiemelt fejlesztési feladatain keresztül kapcsolódik az iskolai tantervi szabályozáshoz. A kollégiumi nevelésnek és oktatásnak segítenie kell az érintett iskolák nevelő és oktató feladatait.

A NAT az Európai Unió által ajánlott **kulcskompetenciákból kiindulva**, arra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve az alábbiak szerint határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat, továbbá azokat, amelyek jellemzői, hogy egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.
1. A tanulás kompetenciái
2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
3. A digitális kompetenciák
4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák
5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

2.5. Mindennapos testnevelés

Jogszabályi háttér:

(NAT) A nemzeti köznevelésről szóló törvényben foglalt kivételekkel az iskola a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében szervezi meg. A heti öt órából legfeljebb heti két óra a Nat Testnevelés és egészségfejlesztés műveltségterületében jelzett sporttevékenységekre (úszás, néptánc, közösségi és más sportjátékok, szabadtéri sportok, természetjárás, kirándulás), vagy - az iskola lehetőségeinek és felszereltségének megfelelően - különféle más sporttevékenységekre fordítható (hagyományos magyar történelmi sportok, mozgásos és ügyességi játékok, csapatjátékok). A heti két óra kiváltható továbbá sportolással iskolai sportkörben, vagy - a tanuló kérelme alapján sportszervezet, sportegyesület keretei között végzett igazolt sporttevékenységgel.

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon.

(11) Az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azon osztályokban, ahol közismereti oktatás is folyik, megszervezi
a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében, amelyből legfeljebb heti két óra
a) a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással,
b) iskolai sportkörben való sportolással,

c) versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló kérelme alapján a tanévre érvényes versenyengedélye és
a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel váltható ki.
(12) Az iskola a kötelező tanórai foglalkozások keretében gondoskodik a könnyített testnevelés szervezéséről.
(13) A legalább négy évfolyammal működő iskola biztosítja az iskolai sportkör működését. Az iskolai sportkör feladatait – az iskolával kötött megállapodás alapján – az iskolában működő diáksport egyesület is elláthatja. Az iskolai sportköri foglalkozások megszervezéséhez – sportágak és tevékenységi formák szerint létrehozott iskolai csoportonként – hetente legalább kétszer negyvenöt perc biztosítható. A sportköri foglalkozásokat olyan szakedző vagy a sport területén képesítéshez kötött tevékenységek gyakorlásához szükséges képesítések jegyzékéről szóló külön jogszabályban meghatározott képesítéssel rendelkező szakember is vezetheti, aki a felsőoktatási intézmény által szervezett, legalább 120 órás pedagógiai továbbképzésben vett részt.

Az intézményben a heti öt testnevelés óra minden évfolyamon órarendbe beépített tanórai keretben megszervezett formában zajlik. Ezen órák tartalmi elemeit, követelményeit a testnevelés tantárgy részletes helyi tanterve tartalmazza.

2.6. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Jogszabályi háttér

20/2012. EMMI rendelet 13. § (1) Az iskolában a helyi tanterv alapján kell megszervezni a tanulók, az egyes évfolyamok, ezen belül az egyes osztályok, valamint az osztályokon belüli csoportok tanítási óráit. A tanítási órák megszervezhetők különböző évfolyamok, különböző osztályok tanulóiból álló csoportok részére is. (2) A tanulói részvétel szempontjából a tanítási óra lehet kötelező, kötelezően választandó és szabadon választható tanítási óra. (3) A helyi tanterv határozza meg, hogy melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken egy adott osztály valamennyi tanulója köteles részt venni, valamint, hogy melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken a tanulónak a választásra felkínált tantárgyak közül kötelezően választva, a helyi tantervben meghatározott óraszámban részt kell vennie.

14. § (1) Ha a tanulót – kérelmére – felvették a szabadon választott tanítási órára, a tanítási év végéig, vagy, ha a tanítási év vége előtt befejeződik, az utolsó tanítási óra befejezéséig köteles azon részt venni. Erről a tényről – a szabadon választott tanítási órára történő jelentkezés előtt – a tanulót és a tizennyolc év alatti, továbbá a gondnokság alatt álló tanuló (a továbbiakban a tizennyolc év alatti és a gondnokság alatt álló együtt: kiskorú tanuló) szülőjét írásban tájékoztatni kell.

(2) A szabadon választott tanórai foglalkozást az értékelés és a minősítés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében úgy kell tekinteni, mint a kötelező tanítási órát. A tanulónak – kiskorú tanuló esetén a szülőnek – írásban nyilatkoznia kell arról, hogy a szabadon választott tanítási órákra történő jelentkezés jogkövetkezményeit tudomásul vette.

(3) Ha az iskola helyi tantervében meghatározott tananyag elsajátítása, a követelmények teljesítése csak a szabadon választott tanítási órákon való részvétellel teljesíthető, az iskolába történő beiratkozás – a (4) bekezdésben meghatározott kivétellel – a szabadon választott tanítási órákon való részvétel vállalását is jelenti.

(5) Az iskolának minden év május 20-áig fel kell mérnie, hogy a tanuló
a) milyen szabadon választott tanítási órán, továbbá
b) melyik egyház által szervezett hit- és erkölcstan órán, vagy – az állami általános iskolában – kötelező erkölcstan órán kíván-e részt venni.

(6) A tanulónak, vagy kiskorú tanuló esetén a szülőnek írásban kell bejelentenie, ha a tanuló a következő tanítási évben már nem kíván részt venni a szabadon választott tanítási órán, továbbá ha jelentkezni kíván a szabadon választott tanítási órára.

15. § (1) Az iskola főigazgatója minden év április 15-éig elkészíti és a fenntartó jóváhagyását követően közzéteszi a tájékoztatót azokról a tantárgyakról, amelyekből a tanulók választhatnak, középiskolában tájékoztatást ad továbbá az érettségi vizsgára történő felkészítés szintjéről is. A tájékoztatónak tartalmaznia kell, hogy a tantárgyat előreláthatóan melyik pedagógus fogja oktatni. A tájékoztató elfogadása előtt be kell szerezni az iskolaszék, ennek hiányában a szülői szervezet és az iskolai diákönkormányzat véleményét. Ha az iskolában nemzetiségi iskolai nevelés és oktatás folyik, ki kell kérni az érintett helyi nemzetiségi önkormányzat véleményét is.

(2) A tanuló május 20-áig jelentheti be a tantárgy és a felkészülési szint megválasztásával kapcsolatos döntését. Ha a tanuló iskolakezdés vagy iskolaváltás miatt nem tud élni a választási jogával, kérelmének elbírálása előtt egyezteti elképzeléseit a középiskola főigazgatójával vagy az főigazgató által kijelölt pedagógussal.

(3) A tanuló a tanév során egy alkalommal az főigazgató engedélyével módosíthatja választását.

(4) Kiskorú tanuló esetén a tantárgyválasztás jogát a szülő gyakorolja. A szülő ezt a jogát attól az évtől kezdődően, amelyben gyermeke a tizennegyedik életévét eléri – ha a gyermek nem cselekvőképtelen –, gyermekével közösen gyakorolja.

A választható tantárgyak, foglalkozások és pedagógusválasztás szabályai

Első idegen nyelv esetén angol nyelv vagy német nyelv között választhatnak az általános képzésben és a biológia-kémia emelt képzésben résztvevők. Az angol, digitális kultúra emelt képzésnél az első idegen nyelv mindenkinél az angol.
A második idegen nyelvként angol nyelv, német nyelv vagy olasz nyelv között választhatnak a tanulók minden képzésben résztvevők esetén.

A tantárgyfelosztás az iskola pedagógus -erőforrásainak optimális kihasználásával készül úgy, hogy minden osztály és tanulócsoport számára biztosítsa a szakos ellátást. Ugyanakkor tantárgyfelosztásunknak biztosítania kell azt is, hogy minden pedagógus számára heti 24 óra tanítási órát vagy egyéb foglalkozást biztosítson. Az egyéb választható foglalkozások, szakkörök minden tanév októberéig kerül kihirdetésre. Választható szakkörök intézményünkben: iskolai sportkör, kézműves szakkör. Igény szerint a tanév során lehetőség van felzárkóztató-, versenyfelkészítő-, képesség-kibontakoztató, fejlesztő

foglalkozások szervezésére. Az iskola méretéből adódóan a pedagógusok szülői-tanulói oldalról történő kiválasztására nincs mód.

2.7. A választható érettségi vizsgatárgyak

Jogszabályi háttér

20/2012. EMMI rendelet 7.§-ban leírtak alapján a helyi tanterv tartalmazza középiskola esetén azon választható érettségi vizsgatárgyak megnevezését, amelyekből a középiskola tanulóinak közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését az iskola kötelezően vállalja, továbbá annak meghatározását, hogy a tanulók milyen helyi tantervi követelmények teljesítése mellett melyik választható érettségi vizsgatárgyból tehetnek érettségi vizsgát.

A választható érettségi vizsgatárgyak

A középszintű érettségire való felkészítés minden tantárgyból órarendi keretek között biztosított. A 10 évfolyam végén az általános képzésben részesülő diákoknak április 20-ig az intézményvezetés tájékozatót tart az emelt szintű érettségi előkészítő lehetőségéről, a jelentkezés módjáról. A kitöltött és szülő által is aláírt jelentkezési lap alapján az iskola összesítést készít a létszámról és a tantárgyakról.

Az érettségi előkészítőt biológia, kémia, fizika, földrajz, digitális kultúra tantárgyakból tartunk a 11. évfolyamon heti 2 órában az általános képzésben résztvevő tanulóink számára heti 2 órában, a 12. évfolyamokon pedig lehetőség van még további 2 óra keretében magyar, matematika, történelem vagy második idegen nyelv tantárgyakból is ha van legalább 5 jelentkező. Az emelt biológia, kémia illetve angol, digitális kultúra képzésben résztvevő tanulók esetén külön érettségi felkészítőt nem tartunk, mivel számukra beépítésre kerültek ezen óraszámok biológia, kémia vagy angol nyelv, digitális kultúra tantárgyak óraszámaiba. A magasabb óraszámok biztosítják számukra az emelt szintű érettségire való felkészítést ezen tantárgyakból.

Az előrehozott érettségi vizsgákkal kapcsolatos szabályok

Előrehozott érettségi vizsga az egyes vizsgatárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a középiskolai tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból első alkalommal tett érettségi vizsga.

Az érettségi vizsga sikeres letétele mentesíti a tanulót az adott tantárgy tanítási óráinak további látogatása alól.

2.8. Egyes érettségi tantárgyak középszinű érettségi vizsga témakörei

Az egyes témakörök részletes követelményeit a 40/2002. (V. 24.) OM rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről melléklete, valamint jelen dokumentum 1. számú melléklete tartalmazza.

2.9. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Jogszabályi háttér

Nkt. 54. § (1) A pedagógus – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését és minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor értesítő, év végén bizonyítvány útján értesíti. Értesítő gyakrabban is készülhet az intézmény pedagógia programja szerint. Az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.
(2) Az érdemjegyek és osztályzatok a következők:
a) a tanuló tudásának értékelésénél és minősítésénél jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1),
b) a tanuló magatartásának értékelésénél és minősítésénél példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2),
c) a tanuló szorgalmának értékelésénél és minősítésénél példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2).
(5) Az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről.
(6) Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.
55. § (1) Az főigazgató a gyakorlati képzés kivételével a tanulót kérelmére – kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére – felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokolttá teszi. Az főigazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségtárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokolttá teszi.
(2) Az egyéni munkarenddel rendelkezőt az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.
(3) Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az főigazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról.

Az ellenőrzés és értékelés rendje

Minden iskola nevelő-oktató tevékenységéből adódóan sokrétű követelményrendszert állít fel a diákok számára. Az ezeknek való megfelelés, vagy meg nem felelés alapelveit foglaljuk össze az alábbiakban. A követelményrendszer három nagyobb részre osztható:

1. Tantárgyi követelmények - ezt a Nat alapján a helyi tanterv határozza meg. A tantárgyi megmérettetésnek fontos részét képezik a tantárgyi versenyek, pályázatok.

2. Magatartási követelmények - ez az alapvető keresztény értékekre, erkölcsre épül, és konkrétan az iskola házirendje tartalmazza.

3. Szorgalmi követelmények - ez a diákok tanulásához, munkához való viszonyát tükrözi. Az iskolai beszámoltatás követelményeit a kerettantervek, az érettségi vizsgakövetelmények határozzák meg. Az előzőeknél több ismeret is közölhető, de ellenőrzéskor emiatt nem érheti hátrány a tanulót.

Az ellenőrzésre és értékelésre vonatkozó általános szabályok

- Legyen folyamatos, a tanulókat nevelje rendszeres munkára.
- Segítse a hibák rendszeres feltárását és kijavítását, legyen tárgyszerű és segítse a tanulói igényesség kialakulását.
- Az ellenőrzés - értékelés - osztályozás a pedagógiai tevékenység szerves része, melynek jelentős szerepe van a személyiség fejlesztésben. Ösztönzést ad fejleszti a felelősségérzetet és önértékelő képességet, önnevelésre késztet.
- Az objektív, igazságos értékelés - osztályozás előfeltétele a világosan megfogalmazott és következetesen érvényesített követelményrendszer. Ugyanakkor a tanulót önmaga teljesítményéhez, egyéni képességeihez is viszonyítani kell. Az értékelés, osztályozás a tanulókat egyénenként is segítik abban, hogy a tőlük elvárható maximumot nyújtsák. Akár elismerő az értékelés, akár bíráló, legyen a bizalomra építő.
- Az ellenőrzésnek ki kell terjednie az írásbeli házi feladatra, füzetvezetésre is.
- Bármely tantárgy ellenőrzési - értékelési rendszerében a folyamatosság elengedhetetlen követelmény.
- Az ellenőrzés formái tantárgytól, tananyagtól, az oktatási céltól, a tanulók egyéniségétől és számos más tényezőtől függően rendkívül változatosak lehetnek.
- A félévi és év végi minősítés - osztályozás ne legyen mechanikus művelet. A záró osztályzat tükrözze a tanuló évközi szerepléseit. Értékelje az igyekezetét, a teljesítmény változásának irányát.
- A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek stb. értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását végzik el a pedagógusok.
- A tanulók értékelésének általános irányelve, hogy ne legyen lezárt, megbélyegző, közlésének módja nem lehet sértő. Az értékelés legyen segítő, előremutató, ösztönző, személyre szóló, ami helyet kap a tanítás órán és a tanórán kívüli tevékenységben is.
- A tanulók tanulmányi munkájának értékelése tanév közben érdemjeggyel, félévi és tanév végi minősítése osztályzattal történik.
- Valamennyi kötelező- és választott tantárgyat osztályozni kell.
- A szorgalmi időben kapott érdemjegyeket az elektronikus napló személyre szóló, a tanulók személyiségi jogait egyéni azonosítóval és biztonsági jelszóval védő tanulói/szülői tájékoztató felületén közöljük, vagy a tanuló bejegyzi az ellenőrző könyvbe.
- A szülő a papír alapú bejegyzéseket aláírásával veszi tudomásul.

- A szülőknek joguk és kötelességük tájékozódni gyermekük tanulmányi előmeneteléről, osztályzatairól. Erre módjuk nyílik az elektronikus napló ezt a célt szolgáló tájékoztató felületén (a számukra kiosztott egyéni azonosítók és jelszavak segítségével), vagy az ellenőrző könyv útján, valamint az osztályfőnökkel folytatott megbeszélés vagy a szaktanári fogadóóra során.
- Amennyiben a tanuló munkájában alapvető hiányosság tapasztalható és a követelményeknek nem tud eleget tenni (vagyis bukásra áll), a szaktanár jelezze ezt a szülőknek és az osztályfőnöknek.

Az értékelés alapelvei, formái. Az osztályozás

- A tanév során a diákokkal is megismertetjük az értékelési szempontjainkat.
- Egyértelművé tesszük, hogy melyek azok az értékek, amelyeket támogatunk, melyek azok a magatartásformák, amelyek elfogadhatatlanok számunkra.
- A párbeszédre mindig lehetőséget adunk, így fejlődik majd reális önértékelési képességük.
- Az év végi osztályzatokat a törzslapon és a tanuló bizonyítványában kell rögzíteni.
- A tanuló tudásának értékelésére 5 (jeles), 4 (jó), 3 (közepes), 2 (elégséges), 1 (elégtelen) érdemjegyet, illetve osztályzatot kaphat.
- A szaktanár a tanév elején tájékoztatja a tanulókat arról, hogy melyek azok a tanulói teljesítmények, amelyeket a félévi és a tanítási év végi osztályzatok kialakításánál nagyobb súllyal fog figyelembe venni.
- A félévi és az év végi osztályzatokat a tantestület osztályozó értekezleten áttekinti. Az osztályfőnök jelzi, ha a szaktanár által adott osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanév közben adott érdemjegyek átlagától, a tantestület a köznevelési törvényben meghatározott módon jár el.
- A félév és a tanév végén az egyes tantárgyakban elért kiemelkedő teljesítményért a tanuló dicséretet kaphat.
- Ha a tanulónak a "jeles" osztályzatai mellett legfeljebb 1 "jó" osztályzata van (s ennél rosszabb osztályzata nincs), a tantestület általános dicséretét érdemli ki.
- A dicséreteket az elektronikus naplóban, a törzslapban és bizonyítványban is dokumentálni kell.
- A nevelőtestület az értékelés rendszerességét lényeges alapelvnek tekinti, ezért valamennyi tanulónak valamennyi tantárgyban legalább havonta, illetve egy-egy téma lezárásakor ad osztályzatot.
- Külön ügyelünk arra, hogy a bukásra álló, illetve sokat rontott tanulónak az adott félév utolsó 2 hónapjában több lehetősége legyen a javításra.
- A félév és a tanév végén az egyes tantárgyakban elért kiemelkedő teljesítményért a tanuló dicséretet kaphat.
- A tanév végén elégtelen osztályzattal lezárt tanuló augusztusban javítóvizsgát tehet. Három vagy több elégtelen osztályzat után évfolyamot ismételni köteles.

Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

Alapelvünk, hogy a tanuló érdemjegyeinek száma tantárgyanként és félévente legalább a tantárgy heti óraszáma plusz egy legyen.
Az egységes értékelés érdekében évfolyamonként és tantárgyanként 1-1 azonos kérdéssor alapján témazáró dolgozatot íratunk, és az értékelés is azonos szempontok szerint történik.
9. évfolyamon tanév kezdéskor diagnosztikai szempontú tudásszint felmérő dolgozatot íratunk idegen nyelv tantárgyakból a tanulócsoportok kialakításához, és a képességszint felméréséhez.
Az iskolai dolgozatok formái az alábbiak:
A röpdolgozat egy adott óra vagy az utolsó néhány óra tananyagát kéri számon. A röpdolgozat értékelésének súlyozása 100 %. Érintheti az osztály egyes tanulóit vagy egészét. A röpdolgozat előzetes bejelentése nem kötelező. A témazáró dolgozat: egy vagy több átfogó témakör anyagát kéri számon. A témazáró dolgozat értékelésének súlyozása 200 %. Jellemzően az osztály egészét érinti. A témazáró dolgozat előzetes bejelentése a dolgozat íratását megelőzően legalább egy héttel korábban kell, hogy megtörténjék. A témazáró dolgozatra a tanuló egy osztályzatot kap.
A dolgozat típusát tekintve lehet esszé, vagy több feladatból összeállított teszt, feladatlap, illetve ezek vegyes alkalmazása. Az értékelés objektivizálható az adott témakörnek megfelelően kidolgozott szempontok figyelembevételével. Az értékelés, pontozás szempontjait a szaktanár dönti el, melyet tanév kezdéskor ismertet az osztállyal, illetve a tanulócsoporttal. A témazáró dolgozatok számát a tantárgy jellege, a témakörök száma határozza meg. Időpontját egy héttel előbb kell egyeztetni a tanulókkal, illetve az osztályban tanító tanárokkal. Egy tanítási napon maximum kettő írásbeli dolgozat, illetve témazáró dolgozat iratható.

A megírt dolgozatokat két tanítási héten belül ki kell javítani. A tanulónak joga van a megírt, és két héten belül kijavított dolgozatát megtekinteni, továbbá az iskola pedagógusai lehetőséget adnak arra, hogy az adott érdemjegyről tájékoztatást kérjen a tanuló.

Szóbeli feleltetés A szóbeli feleltetés a kommunikációképes tudás ellenőrzésének alapvető formája. A tantárgy jellegétől függően legalább egyszer félévente kerüljön sor minden tanuló szóbeli feleltetésére. A szóbeli felelet értékelésének szempontjai: - a felelet felépítettsége - a tananyagtartalom teljessége - tényszerűsége - szakkifejezések használata - az önállóság foka - az előadásmód - szemléletesség (rajz, kísérlet).

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Az ismeretek megszerzésének, a tanulási folyamatnak legfontosabb szervezési formái:

- a közösségben végzett tanulás,

- az egyéni tanulás.

Mindkettőnek fontos szerepe van a tanulási folyamatban, a személyiség fejlődésében. Ezért különösen lényeges a közös és az egyéni tanulás megfelelő arányának fenntartása. Biztosítjuk az intézmény szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférést, kiemelten: a szakkörök és a diákkörök, a szervezett kulturális / szabadidős és szülői programok, informatikai eszközök használata esetében. (EFOP.3.1.5)

A házi feladatnak, mint önálló tanulási munkának a jelentősége:

- fontos szerepe van a tanulás tanulásában,
- szerves kapcsolatot tart fönn két tanítási óra között,
- nélkülözhetetlen az ismeretek megszilárdításához, emlékezetbe véséshez,
- segíti az alapfogalmak, összefüggések megértését, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztését.

A házi feladat legyen a tanuló felkészültségének megfelelő. A 9. évfolyamtól fölfelé haladva fokozatosan növekedjen a produktív jellegű feladatok aránya a reproduktív típusú feladatokkal szemben. Az önálló ismeretszerzést, információ feldolgozását kívánó feladatoknál gondoskodni kell arról, hogy a tanár által megjelölt források, segédeszközök minden tanuló számára rendelkezésre álljanak. Legyen megfelelően előkészítve, pontosan meghatározva a tennivaló, a határidő, a felhasználható eszközök. Rendszeresen ellenőrizve legyen.

A tanítási órákon jellemzően rendszeres otthoni szóbeli feladatot határozunk meg, melyet, a tanítási órát tartó pedagógus egyértelműen közöl. A szóbeli felkészülés céljából meghatározott feladat a következő tanítási órákon szóbeli, esetenként írásbeli számonkérés formájában, illetőleg frontális számonkéréssel ellenőrizhető. A szóbeli feladatok mellett a legtöbb tantárgyból rendszeresen írásbeli házi feladatokat adunk, amelyet tanulóinknak általában a következő tanítási órára kell elkészíteniük. Az írásbeli feladatok speciális csoportját alkotják egyes tantárgyak olyan feladatai, amelyek hosszabb kidolgozási időt igényelhetnek, pl. idegen nyelvi fordítási feladat, önálló kutatómunkát igénylő feladat elkészítése. A hétvégi időszakra is jelölünk ki írásbeli és szóbeli házi feladatot, de ennek mértéke, terjedelme nem haladhatja meg a hétköznapokon is szokásos mértéket.

A szóbeli és írásbeli házi feladatok meghatározásakor a következő elveket követjük: Az írásbeli és szóbeli házi feladatok mennyisége az eddigi gyakorlatnak megfelelően annyi lehet, hogy a tanulók számára teljesíthető legyen. A hosszabb idő ráfordítását igénylő házi írásbeli feladatokat legalább egy héttel a beadási időpont előtt kijelöljük. A házi dolgozat készítése 11. és 12. évfolyamon önálló kutatómunka alapján a digitális kultúra eszközeinek felhasználásával történhet. Dolgozatát a tanuló a reál munkaközösség által kidolgozott szabályoknak megfelelően készíti el. A tanítási szünetek időtartamára (nyári, őszi, téli és tavaszi szünet, többnapos ünnepek) nem adunk az átlagos mennyiséget meghaladó írásbeli és szóbeli házi feladatot. Minden pedagógus köteles figyelembe venni, hogy a tanulónak egy-egy tanítási napra több tantárgyból is készülnie kell. Fontosnak tartjuk, hogy diákjaink szellemi terhelése az optimálishoz közelítsen. Nem elég azonban

az iskolai tanítási órákon való részvétel. Szükségesnek tartjuk, hogy tanulóink számára rendszeresen önálló otthoni felkészülésre alkalmas írásbeli és szóbeli feladatokat határozzunk meg.

2.10. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

Iskolánkban az osztálylétszámtól függően csoportbontásban tanítjuk az idegen nyelvet. Az emeltszintű képzésben résztvevők esetén a biológia, kémia, digitális kultúra tantárgyakat, illetve szükség szerint más tantárgyakat is (a fenntartó engedélyével). Célunk ezzel, hogy az ismereteket elmélyítsük, több idő jusson a kommunikációs készségek fejlesztésére és tanulók tudásának megalapozására.

2.11. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

A településen élő nemzetiségek kultúrájának, történelmének megismerése tantárgyközi feladat, az osztályfőnöki, a történelem, a magyar, a földrajz tantárgyi keretein belül integrálva valósul meg.
Tanórán kívüli programok keretében lehetőséget teremtünk diákjainknak, hogy egyénileg és szervezett formában is látogathassák ezen népcsoportok rendezvényeit, részt vehessenek ismeretterjesztő előadásokon, bekapcsolódhassanak a kisebbségi önkormányzatok munkájába.
Tanulóinkat a kultúrák egyenrangúságának és az EU jelmondatának szellemében (Egység a sokféleségben) neveljük.
Iskolánkat a vallási és etnikai identitás maximális tisztelete jellemzi.

2.12. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elve

Egészségnevelési elvek

„ Az egészség nem csak a betegség, illetve nyomorékság hiánya hanem az egyén teljes testi-, szellemi, -és szociális jólét állapota."
/ ENSZ Egészségügyi Világszervezete Alkotmánya, 1948/

A NAT értelmében az egészségnevelés a köznevelés kiemelt fejlesztési feladata, melynek az iskolai oktatás valamennyi elemét át kell hatnia, elő kell segítenie a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését.

A testi és lelki egészségre nevelés (NAT)

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Az egészségnevelés célja:

Az egészségnevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék minden tagja képes legyen arra, hogy folyamatosan nyomon kövesse saját egészségi állapotát, érzékelje a belső és külső környezeti tényezők megváltozásából fakadó, az egészségi állapotot érintő hatásokat és ez által képessé váljon az egészség megőrzésére, illetve a veszélyeztető hatások csökkentésére. A teljes fizikai, szellemi és szociális jól-lét állapotának elérése érdekében az egyénnek vagy csoportnak képesnek kell lennie arra, hogy meg tudja fogalmazni, és meg tudja valósítani vágyait, hogy megtalálja a megfogalmazódott szükségleteihez vezető, egészségét védő, és a környezet védelmére is figyelő optimális megoldásokat, továbbá környezetével változzék vagy alkalmazkodjék ahhoz. Az egészséget tehát alapvetően, mint a mindennapi élet erőforrását, nem pedig, mint életcélt kell értelmezni. Az egészség pozitív fogalom, amely a társadalmi és egyéni erőforrásokat, valamint a testi képességeket hangsúlyozza. Az egészségfejlesztés következésképpen nem csupán az egészségügyi ágazat kötelezettsége, hanem az egészséges életmódon túl a jól-létig terjed. Az egészség fontos eszköz életcéljaink megvalósítása során.

Az iskola szerepe és lehetősége az egészségnevelésben

Iskolánk közvetíti az egyház erkölcsi tanítását azt, hogy mindenki személyesen felelős a saját egészségéért, ugyanakkor megtanít arra, hogy a betegséget, a fogyatékosságot, a sérüléseket Istennek tetszően kell tudni fogadni, úgy, hogy a lelki egészség ne sérüljön.

Az iskolai egészségnevelés célja, feladata

Az egészséges életmódra nevelés célja, a tanulók személyes részvételén keresztül az attitűd és szemléletek formálása, a család és a közösség értékeinek megőrzése az egészséges életmód kialakítása érdekében. Cél az önmagával, társaival, a természetes és épített környezettel harmóniában élő, felelősen cselekvő személyiség kialakítása.

Helyi célok

- Növekedjen az iskolai kisközösségek összetartó ereje, az öntevékeny feladatvállalások területén.
- Legyenek a tanulók kezdeményezők az iskolai szabadprogramok összeállításában (sportdélután, kirándulások, túrák).
- Vállaljanak védnökséget az osztályok egy-egy osztályterem, folyosó, udvar területéért, melyet rendszeresen rendben tartanak.
- Szeressenek mozogni, használják ki az iskola által felkínált lehetőségeket.
- Fejlesszék képességeiket.

Az iskolai egészségnevelés feladata

- Segítse a tanulókat a testi és a lelki egészség harmóniájának megteremtésében, az egészséges életmód kialakításában és megtartásában.
- Fejlessze az életvezetési képességeket.
- Fejlessze a tanulók felelősségérzetét egészségük megőrzéséért.
- Készítse fel a tanulókat a stressz-hatások feldolgozására.
- Segítse elő a környezeti- és egészség-tudatosság erősödését.
- Valósítsa meg a mindennapi testedzést a tanulók számára.

- Terjedjen ki a mentálhigiénés nevelésre is.

Az egészségnevelés módjai a felvilágosító munka, **a** megelőzés – prevenció, **az** egészségünk védelme, megóvása.

Az egészségnevelés területei:

- Mozgás, rendszeres testedzés, játéklehetőség
- Táplálkozási szokások kialakítása egészségünk érdekében
- Öltözködés
- Higiénia, tisztálkodás
- Egészségkárosító szenvedélyek (drog, alkohol, cigaretta) megelőzése a tanórai és a tanórán kívüli nevelésben
- Ésszerű napirend kialakítása
- Szűrővizsgálatok: pl: gerinc, szemészet, fogászat, stb.
- Egészségnevelési nap, verseny szervezése.

Az egészségnevelés színterei:

a, Minden tanulót egyformán érintő elemek:

- Termek, folyosók, udvar, orvosi rendelő, élő sarok kialakítása,
- A pedagógusok, a dolgozók példamutatása,
- Ösztönzés az egészséges életmód napi gyakorlattá tételében: pl.: otthoni torna, reggeli elfogyasztása, az évszaknak megfelelő öltözködés, stb.,
- Az iskola által biztosított étkeztetés étrendjére való odafigyelés, pl.: az étrend összeállításában való részvétel,
- Iskolai médiumok „egészség" rovatai.

b, Kötelező tanórai keretben végzett egészségnevelés:

- Tantárgyakba beépített egészségnevelés: osztályfőnöki óra, testnevelésóra, biológiaóra, hit- és erkölcstan óra
- Osztálykirándulások
- Témanap: Egészségnap megszervezése

c, A tanulókat különböző mértékben érintő, tanórán kívüli elemek:

- Szakkörök
- Egészségnevelési akciók
- Nyári táborok
- Előadások, kiállítások
- Rendszeres, egészséges környezetben (pl.: hegyekben) végzett túrák, kirándulások.

d, Mindennapi testedzés megvalósítása:

- Testnevelési órákon – a Köznevelési Törvény szerint
- Szervezett úszásoktatásban való részvétellel
- Szabadidőben rendszeres sportfoglalkozások keretében
- Diáksport Egyesület működtetésével
- Egy-egy sportágnak az iskolában helyet adva (pl.: torna,foci) biztosítva a tanulók szervezett sportolási részvételét

- Sporttáborok szervezése
- Sportversenyek lebonyolítása
- Családi sportnap szervezése

Az iskola sportköre bekapcsolódik – lehetősége szerint – a Katolikus Iskolák Diák Sportszövetségének, a KIDS-nek munkájába. A diáksport révén diákjaink bekapcsolódnak a különféle versenyekbe: a Diák Sportszövetség által kiírt városi, megyei, országos versenyekbe, a diákolimpiába, a KIDS - versenyekbe, a különféle iskolai kupaküzdelmekbe.

Egészségnevelésünket segítő hasznos módszerek: játékok, riport, közösségépítés, művészetek, programok, projektek

Az egészségnevelés megvalósításában résztvevők

Belső (iskolai) résztvevők: pedagógusok, hitoktatók, osztályfőnökök, iskolaorvos, védőnő.
Külső partnerek: Gyermekjóléti Szolgálat, Családsegítő szervezetek, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, sportlétesítmények vezetősége, szakrendelők.

Az osztályfőnökök végzik a felvilágosító tevékenységet és megelőzést az osztályfőnöki órák keretében, illetve egyéni foglalkozásokkal, személyes beszélgetésekkel.
A kábítószer, az alkohol és a drog fontos témakör a biológiaórák keretében is. Legfontosabb cél: a megelőzés! Ennek érdekében segítséget kérünk az iskolai védőnőtől a rendőrség illetékes csoportjától.

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészségi állapotát javítják.
Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékként való tiszteletére is nevel.

Szűrések, mérések, vizsgálatok

• A fiatalok testi fejlettségének, érzékszervek épségének, testalkati deformitások vizsgálata. Felelős: iskolaorvos, védőnői hálózat, testnevelők

• A kiszűrt tanulók figyelemmel vizsgálata (gyógytestnevelés, könnyített testnevelés, ha szükséges, felmentés). Kötelező védőoltások. Általános tisztaságvizsgálat (hajas fejbőr, köröm, ruházat). Felelős: védőnő, szülő, testnevelő, osztályfőnök

• Fogászati szűrés. Felelős: iskolai fogorvos

• A tanulási, pszichés zavarokkal küszködő tanulók kiszűrése. Felelős: pedagógusok, fejlesztő pedagógusok, szülő, pszichológus.

• A túlsúlyos, nehezen mozgó, allergiás gyermekek szűrése. Felelős: pedagógus, szakorvos, szülők

Ellenőrzés, értékelés az egészségnevelés területén

Az egészségnevelés eredményeinek mérése a konkrét helyi célok ellenőrzésével, értékelésével lehet.

A környezeti nevelés fogalma

Az iskolai környezeti nevelés az a pedagógiai folyamat, amelynek során a fiatalokat felkészítjük környezetük (a természeti, az épített, a társas, és társadalmi) megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő környezettudatos cselekvésre.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába. (NAT)

Az iskola környezeti nevelési szemlélete

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható: szociális, gazdasági, ökológiai, politikai területeken is. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk. A diákok számára olyan oktatást kell az iskolánknak biztosítania, amelyben a szakmai képzésen kívül hangsúlyt kapnak az erkölcsi kérdések és a környezettudatos életmód. Interaktív módszerek segítségével kreatív, együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozásra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes készségeket kelt kialakítanunk. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását és azok hagyománnyá válását.

A környezeti nevelésünk alapelve, célja, területei, színterei

A környezeti nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését.

Alapelve: A teremtett világnak, mint létező értéknek a tisztelete és megőrzése.

Célja: A környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel formálása. Tanítványaink környezeti erkölcsének, társadalmi-természeti felelősségének megalapozása. Tanítványaink alakuló értéktudatának, együttműködési képességének, életviteli szokásainak, a személyes és a közös felelősségtudat alapjainak formálása. Épüljön a hagyományok védelmére.

Területei:

Az alábbi területek szolgálják környezeti nevelésünk gyakorlati megvalósítását:

- Környezetkultúra: művészetek, kézművesség, mikrokörnyezet (iskola, tanterem, iskolaudvar) kialakítása.
- Környezetvédelem: hulladékgyűjtés, növények, állatok védelme, tájvédelem, energiatakarékosság az intézményben, otthonokban, környezetbarát közlekedés.

A környezeti nevelés színterei iskolánkban

- Tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő környezetvédelmi vonatkozásokat.
- Az óra jellege határozza meg, hogy az adott problémát hogyan dolgozzuk fel.
- Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, melyekhez a tanulóknak is köze van.
- Az alkalmazott interaktív módszerek mellett, jelentős szerep jut a tanulók önálló ismeretszerzésének is.
- Nagy hangsúlyt fektetünk az élményszerű tanításra. Fontosnak tartjuk az elméleti alapok megszerzését, mert így lehet csak okosan átgondoltan harcolni a környezet megóvásáért.

Kötelező tanórai és tanórán kívüli keretben végzett környezeti nevelés

Tantárgyakba, osztályfőnöki órákba beépített környezeti nevelés, az eltérő tanítási foglalkozásokon (múzeumi, állatkerti órák, iskolai projektek).

Tanórán kívüli programok

- A tanév során minden osztály kiránduláson vesz részt, melynek egyik szempontja a környezeti nevelést szolgálja.
- A tanulók olyan versenyeken indulnak, ahol a környezet és természetvédelem fontos téma, így elmélyítik elméleti tudásukat.
- Papírgyűjtési, szárazelem gyűjtési, takarítási, parlagfű mentesítési akciókban veszünk részt.
- Munkatervünkben ütemezetten a hónapok adta jeles napok kapcsán a környezetnevelési lehetőségek megvalósítása folyt: takarítási nap, állatok világnapja, madárkarácsony, Víz világnapja, Föld világnapja, Madarak és Fák napja, Környezetvédelmi világnap.

Iskolánk és környéke

Az iskola épülete viszonylag korszerű, de korábban is iskolaként funkcionált. A tantermek elég tágasak és világosak. A folyosók barátságosak, lehetne több diákmunka a falakon. A virágok állapota változó. A termek otthonosak, de még több növényzettel a komfortérzés fokozható. Iskolánk a város szívében, igen forgalmas csomópontban található. A környékünkön nagy a zaj és a légszennyezés. Legközelebbi park a Bessenyei, mely igen közel van, és a testnevelésórák kibővített helyszíne a futáshoz.

Tágabb környezetünk

Nyíregyháza, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelye. Alföldi dimbes-dombos táj, a sóstói erdővel szegélyezve, bokortanyákkal körülölelve. Sok park és játszótér teszi elviselhetőbbé a városi aszfaltot. Kikapcsolódásra alkalmas hely a Sóstó és környéke, ahol gyógyfürdő, vadaspark is található. Osztálykirándulásaink és tanulmányi sétáink kedvenc színhelyei. Kulturális környezetünk gazdag: Móricz Zsigmond Színház és Könyvtár, a Krúdy mozi szinte a szomszédban, a Jósa András Múzeum, és a Levéltár sincs messze. 5 perces sétával elérhetők a történelmi egyházak templomai is. Elmondhatjuk, hogy fiataljaink a templom szentélyében nevelkedhetnek.

Az iskola környezeti nevelési jövőképe

Belvárosi iskolánkban kiemelten fontos feladatunknak érezzük, hogy a diákok szemléletén alakítsunk, környezet- és természetszeretetüket formáljuk, megszilárdítsuk.

A belső terek hangulatosabbak lesznek, több növény lesz mindenütt. A tantermeket is barátságosabbá alakítjuk. Diákjaink, dolgozóink figyelnek az intézmény energia - és vízfelhasználására, tisztaságára. Szeretnénk, ha diákjaink harmonikusabb, stressz-mentesebb környezetben tanulnának.

Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert. Érthető tehát, hogy a természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk. A kémia, a biológia, a földrajz és a fizika tantárgyak között már megvalósulóban az együttműködés. Egyre bővül azonban a kör. Sok kezdeményezés alakult ki a humán területeken is. Tanórán megismertetjük gyerekeinkkel a természetet, a természet-vizsgálatokat. Megtanítjuk őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak a gyerekek majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőttekké.

Erőforrások számbavétele

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, jó munkakapcsolatot alakítsanak ki. A résztvevők közötti együttműködés egyben környezeti nevelési munkánk erőforrása is.

Iskolán belüli együttműködés

- Vezetőség: Támogatja a környezeti nevelési programokat. A minőségi munka részeként értékeli e tevékenységet. Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki.
- Tanárok: Környezettudatos magatartással, munkával példa érték közvetítése a tanulók felé. Kidolgozzák és tantárgyaikba beépítve tanítják az egyes környezeti tartalmakat.
- Természettudományos tantárgyakat tanítók: Programokat dolgoznak ki, vagy fejlesztenek tovább. Elkészítik a környezeti nevelési programnak megfelelően az éves munkatervet. Dokumentálja és értékeli az éves munkát. Pályázatokat írnak a témában, kapcsolatokat teremtenek.
- Osztályfőnökök: Évfolyamokra lebontva foglalkoznak az egészségneveléshez kötődő környezetnevelési tartalmak feldolgozásával. Ösztönzik osztályukat a programokban való részvételre.
- Szülők: Nélkülözhetetlen a harmonikus együttműködés. Fontos a környezettudatos magatartás megerősítése. Anyagi források biztosítása. Pályázati lehetőségek.
- Technikaiak: A programok erkölcsi, tárgyi feltételeinek biztosítása. Karbantartás, energiatakarékos üzemeltetés biztosítása. Az iskolai szelektív hulladékgyűjtés megteremtése, környezetkímélő tisztítószerek alkalmazása, zöldítés, virágosítás.
- Adminisztráció: Támogatják a tanárok munkáját, segítik Őket a programok megvalósításában.
- Diákok: Minden diák vigyázzon környezetére, figyelmeztesse társait a kultúrált magatartásra. A tervezett programban (hallgatóság, tevékeny szerepvállalás, önállóirányító, ellenőrző szerepvállalás). DÖK -re fontos szerep vár.

A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani.

2.13. A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Távlati célkitűzések

- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók munkaerő-piaci esélyeinek növelése.
- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolai esélyegyenlőségének biztosítása, ezáltal a társadalmi beilleszkedésük elősegítése.
- A szociális és gazdasági háttér eltéréseiből adódó esélykülönbségek csökkentése az oktatásban; a továbbtanulási esélyek kiegyenlítése.
- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulóknak nyújtott oktatási szolgáltatások minőségének javítása.
- Nyitott, kirekesztésektől mentes nevelési gyakorlat, befogadó intézményi környezet kialakítása, melynek célja: minden tanuló képességének maximális kibontakoztatása a személyiségközpontú oktatás-nevelés által.
- A társadalmi és kulturális különbözőség iránti érzékenység fejlesztése.
- Az összetartozás, szolidaritás erősítése.

Közvetlen célkitűzések

- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrációjának támogatása.
- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók más társadalmi csoporthoz tartozó tanulókkal való együttnevelése által a mobilitási esély növelése.
- A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő tanulók iskolai mobilitásának, intézményünkbe való integrációjának elősegítése.
- A sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának, együttnevelésének támogatása.

Intézményünk kiemelten kezeli az oktatási esélykompenzáció érvényesülését, az egyenlő hozzáférés biztosításának elvét. Az esélyegyenlőség érvényesítése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a szakmai és az infrastrukturális fejlesztésekre.

Szakmai célok

- Az országos kompetenciamérés eredményeinek helyi hasznosítása: a dokumentáltság és hozzáférhetőség megoldása, az eredmények munkaközösségi és nevelőtestületi szintű feldolgozása.
- A módszertani, tantárgy-pedagógiai kultúra bővítése – projektoktatás, a kooperatív tanulás, tanulásvezetés.
- A pedagógiai értékelés korszerűsítése, a tanulói teljesítmény „sokcsatornás" értékelése.
- A lemorzsolódás mértékének csökkentése: a bukási/évismétlési arányok ne növekedjenek, a tanulói mulasztás mértékének csökkentése.
- A HH tanulók tanórán kívüli differenciált felzárkóztató foglalkozásokon, és a tanulószobán való részvételének növelése.
- A továbbtanulás irányainak és arányainak javítása, az érettségit adó iskolatípusokba történő jelentkezés mértékének növelése.

- A tehetséggondozás pedagógiájának, szervezeti kereteinek erősítése: tehetségfejlesztő foglalkozások, szereplési, versenyzési lehetőségek, a motiváció érdekében a városi, megyei, regionális és az országos tanulmányi, sport és művészeti versenyeken eredményesen szereplő tanulók elismerése.
- Táborozási lehetőségek és támogatási rendszer bővítése.
- Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek erősítése.

Az önálló tanulást segítő fejlesztés: az önálló tanulási képességet kialakító programok, a tanulók önálló – életkornak megfelelő – kreatív tevékenységére épülő foglalkozások, tanulási motivációt erősítő és fenntartó tevékenységek.
Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése, tantárgyi képességfejlesztő programok, kommunikációs képességeket fejlesztő programok, komplex művészeti programok.
Szociális kompetenciák fejlesztése: közösségfejlesztő, közösségépítő programok, mentálhigiénés programok, előítéletek kezelését szolgáló programok.
Az esélyegyenlőséget segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek kialakítása: szükség esetén együttműködés civil (pl. tanodai) programmal, művészeti körök és edzések látogatottságának növelése alapítványi támogatással.
Az esélyegyenlőséget elősegítő módszertani elemek erősítése: egyéni haladási ütemet segítő differenciált tanulásszervezés, kooperatív tanulásszervezés, projektmódszer, drámapedagógia.

2.14. SNI – egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők – fejlesztési programja

Intézményünkben a nevelő-oktató munkánk fontos része a kiemelt figyelmet igénylő tanulók fejlesztése. Alapja a tanulók egyéni képességeinek, fejlettségének, ismereteinek figyelembevételével a differenciálás; valamint különféle egyéni fejlesztő módszerek és szervezeti formák alkalmazása a tanítási folyamatban.
Kiemelt figyelmet igénylő tanulók:
1. különleges bánásmódot igénylő tanuló:
   a, sajátos nevelési igényű tanuló,
   b, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló,
   c, kiemelten tehetséges tanuló,
2. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló.

1. A különleges bánásmódot igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

a, A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésével, oktatásával összefüggő feladatok:
Intézményünkben a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése-oktatása integráltan folyik.
Az Alapító Okiratunkban meghatározottak szerint az intézmény azon sajátos nevelési igényű, különleges bánásmódot igénylő tanuló ellátását vállalja, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, hallássérült, elektív mutizmus, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral, ezen belül: diszlexia, diszortográfia, diszkalkulia, diszgráfia és diszpraxia, kevert specifikus tanulási zavarok; hiperaktivitás és figyelemzavar) küzdő gyermek, tanulók nevelése, oktatása.

Az SNI tanulók rehabilitációs ellátását a diagnózisnak megfelelő végzettségű szakember látja el, aki lehet az intézményünk gyógypedagógusa vagy utazó gyógypedagógus.
Az SNI tanulók integrált nevelésének feltételeit az Nkt. ide vonatkozó jogszabályai, valamint NAT és az SNI tanulók iskolai oktatásának irányelveiben foglaltak alapján határoztuk meg.

A pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésének irányelvei:
A kategóriába tartoznak a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.
Típusai:
- (specifikus) tanulási zavar
- olvasási zavar (diszlexia)
- helyesírás zavara (diszortográfia)
- íráskivitelezés (íráskép) zavara (diszgráfia)
- számolási zavar (diszkalkulia)
- figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (önállóan vagy kombináltan előfordulhat)
- magatartásszabályozási zavar

a, Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatásának alapelvei intézményünkben
A tanulók fejlesztésében törekszünk:
– a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
– a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;
– a fejődési dinamika nyomon követésére.
A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségűnek tartjuk:
– a tananyag adaptálását;
– tanulás módszertani elemek beemelését;
–változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítását;
– a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztását, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulást;
– az értékelési eljárások megválasztását, a fejlesztő értékelés szükségességét;
– a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatását a pszichés fejődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkánknak;
– az egyéni tanulási utak megismerésének szükségességét az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
– a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevételét;
– az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztését;
– a környezet illesztését a tanuló szükségleteihez;
– érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítását;
– átlátható és érthető szabályok kialakítását.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.
Az alapelvek megvalósítása érdekében feladatunk:
– az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
– előzetes tudás felmérése;
– érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
– énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
– módszertani sokrétűség megvalósítása;
– differenciálás megvalósítása;
– a feladatok megoldásához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket jelölünk meg ott, ahol erre szükség van;
– a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához igazítjuk;
– az iskolánk segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatja a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
– ehhez szükséges a személyre szabott értékelést, fejlesztő értékelést biztosítjuk;
– a különbözőségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának (neurodiverzitás) tekinti;
– a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenységét megvalósítjuk.
A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra támaszkodnak, amelyek figyelembe veszik
– a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
– érdeklődését,
– tehetségét,
– célkitűzéseit,
– kulturális hátterét.
b, A Nat alkalmazása a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése - oktatása során
A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges, a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de a kompetenciaterületek, tanulási területek és tudástartalmak (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) esetenként módosulnak.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének-oktatásának irányelvei
1. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló
Az autizmus spektrumzavarok (a szövegben az autizmus kifejezés mindig a teljes spektrumra utal) az idegrendszer igen korai, nagy valószínűséggel veleszületett ártalmának, illetve a genetikai, egyéb biológiai és környezeti tényezők együttes hatásának következményei. Az iskoláskor eléréséig – vagy tovább – kezeletlenül maradt fejlődési zavar és szélsőséges viselkedésformák fejlesztő célú ellátása a gyermek növekedésével egyre nehezebbé válhat, bár a nevelhetőség, taníthatóság időszaka belenyúlik a felnőttkorba, így sosem túl késő elkezdeni a fejlesztést.

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Autizmus spektrumzavar minden értelmi szinten előfordul, jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett éppúgy, mint intellektuális képességzavarral (értelmi fogyatékossággal) együtt járva. A fejlődési zavar átlagos vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülésspecifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. A nyelvhasználat színvonalától függetlenül az alapvető problémák közé tartozik, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, jelentőségének megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet. Az alapvető gondolkodási és viselkedési képességek spontán elsajátításához szükséges képességek hiánya jellemzően egész életen át megmarad, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el. A hiányzó/sérült képességek okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek a jól kompenzált állapotokban csaknem eltűnhetnek vagy változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formákban jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a tanulók autizmusának lehetséges súlyossága széles skálán szóródik. Az időben megkezdett sérülésspecifikus fejlesztés nagymértékben hozzájárulhat az állapot pozitív kimenetéhez.

1.1. A halmozottan sérült autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló

Az autizmus spektrumzavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, amelyek az ellátási szükségletet, taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előjelzéseket jelentősen befolyásolják.

Gyakori társuló állapotok:

a) intellektuális képességzavar (értelmi fogyatékosság) mint a leggyakoribb társuló fejlődési zavar;
b) beszéd-, érzékszervi, mozgás- vagy egyéb fogyatékosság;
c) ADHD (figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar);
d) epilepszia;
e) alvási és étkezési nehézségek, zavarok;
f) egyes pszichiátriai zavarok (pl. szorongás, depresszió);
g) viselkedésproblémák (pl. agresszió, önbántalmazás, súlyos passzivitás).

A fejlesztésnél szem előtt kell tartani, hogy a tanítás lehetséges módszertanát illetően a tanuló autizmusa az elsődlegesen meghatározó tényező. Általában a szükségletek egyéni

kombinációjához kell hangolni a járulékos zavar speciális szempontjait és az autizmusspecifikus pedagógiai módszereket.

1.2. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók pedagógiai szempontú jellemzése

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – kiemelkedő jelentőségű tulajdonságai:

a) A másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információátadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya.
b) A szociális megerősítés jutalomértékének hiánya, vagy az ezzel kapcsolatos öröm későbbi, csak direkt tanítás útján való kialakulása, illetve a belső motiváltság gyengesége vagy hiánya. Sokszor nagyon kevés vagy szokatlan dolog okoz számukra örömöt.
c) A beszéd korlátozott megértése, még az életkornak megfelelő beszédprodukció mellett is, amit nehezítenek a beszéd érzelmi, társas aspektusaival kapcsolatos megértési nehézségek, mint pl. a hanghordozás.
d) A beszéd vagy más kommunikációs eszköz spontán, funkcionális, rugalmas alkalmazásának eltérései, elmaradása.
e) Egyenetlen képességprofil, pl. a szigetszerű ismeretek, képességek (pl. kiváló mechanikus emlékezet, matematikai vagy zenei képesség), jelentős elmaradás az önellátásban, szakadékszerű különbség a mechanikus és a személyes memória között.
f) Hiányzó vagy korlátozott belátás, pl. a gyermek saját tudásával, az ismeret forrásával, módjával, a szubjektív jelentőséggel kapcsolatban.
g) A változásokkal, újdonsággal kapcsolatos ellenállás, szorongás.
h) A társas környezetben, felnőttekhez és gyermekekhez való szokatlan kapcsolódás, mely megnyilvánulhat a teljes visszahúzódástól, passzivitástól az erőteljes, túlzó ragaszkodásig, aktív, de bizarr kezdeményezésekig, vagy megnyilvánulhat az egysíkú, formális kapcsolatteremtésben.

1.2.1. Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

a) Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
b) Tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
c) Jó mechanikus memória.
d) Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.
e) Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számtan, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

1.2.2. Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

a) Túlérzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalitásban).
b) A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.
c) Az utánzási képesség hiányosságai.
d) Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.

e) Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.
f) Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.
g) Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.
h) A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.
i) Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
j) Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
k) Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.
l) A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.
m) A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékossága.
n) Humor, irónia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.
o) A valóság téves értelmezése, felfogása.
p) Realitás és fantázia összetévesztése.
q) A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
r) Szó szerinti értelmezés.
s) Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.
t) Gyermekközösségben áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.
u) Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedésproblémák megjelenése.
v) Félelmek, fóbiák, szorongás.

2. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei, az aktív tanulás támogatása

a) Az autizmusspecifikus nevelés-oktatás alapja a tanuló egyéni szükségleteinek megértése, figyelembe vétele.
b) Az autizmus spektrumán komprehenzív, fejlődési-viselkedéses-oktatási és kognitív-viselkedéses megközelítést alkalmazó módszertanok egyénre szabott alkalmazása szükséges. A minden fejlődési területre kiterjedő komprehenzív megközelítés ötvözi a fejlődési és viselkedéses megközelítést. A fejlődési megközelítés a gyermek által már elért, vagy kialakulóban lévő, elérhető fejlődési szint egyéni felmérését követően a következő fejlődési szintet célozza, míg a viselkedéses megközelítés a korszerű tanuláselméleten alapszik. A viselkedéses megközelítés alapja a viselkedés funkcionális analízise, mely a viselkedést pontosan leírja, részletesen elemzi, és feltárja annak okait, mozgatórugóit. E mellett a viselkedéses megközelítés viselkedéses tanítási technikák, eljárások alkalmazását is jelenti. Néhány példa a viselkedéses tanítási technikákra: láncolás, formázás, a viselkedések megerősítése, modellezés. A kognitív-viselkedéses megközelítésen alapuló módszerek adaptív gondolkodási és viselkedési stratégiákat tanítanak.
c) A szokatlan viselkedések, tünetek enyhülhetnek vagy felerősödhetnek, a tanulási teljesítmények javulhatnak vagy romolhatnak attól függően, hogy az oktatási környezet egyénre szabott adaptálása milyen minőségben valósul meg.
d) A tanuló sérülésspecifikus támogatása a habilitációs-rehabilitációs órákon és az iskolai élet minden színterén, valamennyi tanórai és tanórán kívüli helyzetben

megvalósul, mivel a szociális interakciók, a kommunikáció értését és használatát kívánó helyzetek átszövik az iskolai életet.

e) Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót fogadó köznevelési intézmény valamennyi közösségét (munkatársak, szülői közösség, kortárs közösség) informálni kell az autizmussal kapcsolatos alaptényekről és a támogatás alapvető stratégiáiról.

f) Az iskolai élet minden területére ki kell terjeszteni a támogatás alapvető stratégiáit, módszereit (pl. egyénre szabott motivációs rendszer, strukturált környezet, vizuális környezeti támpontok, zavaró környezeti ingerekkel szembeni védelem, a beszédet kiegészítő vagy helyettesítő augmentatív-alternatív kommunikációs eszközök, pl. írott, képes vagy tárgyi szimbólumok).

g) Az egyéni fejlesztési terv megvalósítása érdekében a tanuló nevelésében-oktatásában részt vevő valamennyi szakembernek tájékozottnak kell lennie annak tartalmáról. Az egyéni fejlesztési terv megvalósulását az autizmus spektrum pedagógiája szakirányt végzett gyógypedagógus koordinálja a tanuló és a szülők folyamatos bevonásával.

h) A családdal való folyamatos együttműködés a sikeresség egyik alapfeltétele. Célja a család terheinek csökkentése, a kölcsönös információnyújtás, a módszerek otthoni és intézményi alkalmazása közötti folyamatosság biztosítása, a tanultak általánosításának elősegítése.

i) Törekedni kell arra, hogy a tanuló pozitív tapasztalatokat szerezzen a közösségben való részvételről. Ennek érdekében alapelv a tanuló teljesítményének, erőfeszítésének értékelése, a rendszeres pozitív visszajelzések biztosítása.

j) A nem vagy alig beszélő tanulók esetében biztosítani kell az egyénre szabott augmentatív-alternatív kommunikációs rendszer használatát. Az AAK alternatív kifejezés arra utal, hogy a hangzó beszéddel nem kommunikáló és/vagy kommunikációjában súlyosan akadályozott személy számára a hagyományos kifejezési módok (beszéd, írás) helyett más megoldásokat kell keresni, ami az egyszerű reflexektől a nyelvi szintű alkalmazásig terjedhet. Az augmentatív kommunikáció az érthető beszéd hiánya következtében súlyosan károsodott kommunikációs funkció átmeneti vagy tartós pótlására szolgáló kommunikációs rendszerek csoportja. Lényege, hogy a beszéd helyett a sajátos nevelési igényű tanuló nonverbális úton fejezi ki magát, felhasználva mindazt a lehetőséget, amelyet a hangjelzések, gesztusok, manuális rendszerek és/vagy a betűket, rajzokat, jelképeket, fotókat, tárgyakat stb. tartalmazó kommunikációs eszközök, valamint hangadó gépek (kommunikátorok) biztosítanak. Minden augmentatív kommunikációs rendszer több, egyénre szabott, térben és időben eltérő használhatóságú kommunikációs eszközből áll, amelyek tartalmazzák a kommunikációs hatékonyságot növelő valamennyi üzenethordozót, segédeszközt, stratégiát és technikát. Az augmentatív kommunikáció hatékony használata megteremti a társadalmi integráció, az önkifejezés, az intellektuális, érzelmi és szociális fejlődés lehetőségeit.

k) A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori életminőség, a szociális adaptáció és önállóság feltételeinek

megteremtése: ennek alapja a szociális-kommunikációs nehézségek, a viselkedésszervezés és a gondolkodás sérülésének speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.

l) A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanultak egész életen át történő megfelelő alkalmazhatósága, különös tekintettel a következő területekre: önkiszolgálás és önellátás, spontán kommunikáció, tanulás, munkavégzés, szabadidő, társas kapcsolatok, közösségi élet, felnőttkorban funkcionális tantárgyi készségek (pl. pénzhasználat valódi élethelyzetben, menetrend elolvasása és értelmezése, az írás kommunikációs célú használata).

m) A tanuló túlterheltségének elkerülése érdekében az információkat szűrni kell, mert a tipikusan fejlődő gyermek által spontán, ösztönösen elsajátított nagy mennyiségű információ és készség az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek számára nehéz tananyagot jelent.

n) A hiányzó készségeket pótló, helyettesítő kompenzációs-habilitációs kezelés a fejlődési elmaradás, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák leküzdése érdekében. A fogyatékos készségek kompenzálása különös jelentőségű a tanulási, szociális és munkahelyzetekbe való beilleszkedés és viselkedés elsajátításához.

o) Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása szükséges.

p) A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt – a továbblépés előtt – külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos problémamegoldási módszerek tanítása.

q) A fejlesztési célokat a fenti szempontok alapján fontossági sorrendben kell értelmezni, és e szerint kell az egyéni fejlesztési tervekbe illeszteni.

r) A tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a gyermek szociális alkalmazkodása és önszabályozása kialakításához (az egyéni fejlettségének szintjén). A típusos egyenetlen fejlődés azt jelenti, hogy a hiányzó vagy elmaradó készségek spontán fejlődésére nem építhetünk: minden egyes hiányzó részfunkció, illetve korábbi fejlődési szakaszból hiányzó alapozó funkció fejlesztését be kell illesztenünk ebbe a hierarchiába. Pl. a veszélyeztető viselkedések kezelése más, elfogadható viselkedések kialakításával a célok hierarchikus rendjében így alakul:

- az ön- (esetleg köz-)veszélyes viselkedések kezelése,
- a családi életet akadályozó viselkedések kezelése,
- a taníthatóság és a csoportba való beilleszkedés kialakítása,
- az iskolán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

3. Speciális módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

a) A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, illetve a mért intelligenciaszint és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen képességprofil, valamint a tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével.

b) A fejlesztésben, tanításban, a viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.
c) Szükség van az egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítására.
d) A strukturált környezet alkalmazása bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá, érthetőbbé és ezzel érzelmileg biztonságosabbá teszi a környező világot. A struktúra és a vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) elősegítik az autizmussal élő gyermekek, tanulók autonómiáját és önállóságát, csökkentik a tanulók függőségét más személyektől, valamint lehetővé teszik a tevékenységrepertoár bővülését, a rugalmasabb alkalmazkodást, csökkentik a változásokkal szembeni ellenállást és szorongást.
e) A szociális sérüléssel összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek megértési szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól leginkább független módszereket és médiumokat (pl. írott instrukciók, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.).
f) A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél (pl. a csoportos, illetve „frontális" tanítási helyzetben való tanulás).

4. Tanulási környezet

4.1. A tanulási környezet szervezési feltételei

Az autizmusspecifikus nevelés-oktatás különböző szervezési keretek közt valósulhat meg:

a) Speciális osztályban, csoportban, egyéni és kiscsoportos formában.
b) Többségi iskolában integráltan, az integráció különböző szintjeinek, formáinak alkalmazásával:

ba) a tanuló teljes, funkcionális integrációban vesz részt, szükség esetén egyénre szabott segítséget kap;

bb) a tanuló részleges integrációban vesz részt, a többségi iskolában autizmusspecifikus egység működik, a tanuló egyéni képességei és szükségletei szerint kapcsolódik be a tanórákba;

bc) a tanuló speciális csoportba, osztályba jár, de rendszeresen különféle közösségi programokban vesz részt tipikusan fejlődő gyermekekkel (pl. tehetséggondozó programok, szakkörök, kirándulás, sport- és szabadidős tevékenységek);

bd) a tanuló fordított integrációban vesz részt, a speciális osztály, csoport rendszeresen fogad tipikusan fejlődő tanulókat különböző programok keretében (pl. szociális készségfejlesztő csoport, szakkör).

A tudatosan tervezett, és nem kényszermegoldásként alkalmazott integráció akkor indokolt, ha egyértelműen a gyermek javát szolgálja. Az integráció szükségességének és lehetőségének megítéléséhez az alábbi tényezők alapos mérlegelése szükséges, úgy, hogy a feltételek együttesen és perspektivikusan legyenek adottak:

Teljes, funkcionális integráció a következő feltételek megléte esetén javasolható: a tanuló részéről átlagos vagy átlag feletti intelligencia, enyhe fokú autisztikus fogyatékosság, jól kompenzált, minimális viselkedésproblémák.

a) A családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására.
b) Az iskola részéről:

ba) a speciális módszertanban jártas pedagógus és asszisztens;
bb) jól előkészített, ütemezett egyéni fejlesztési terv;
bc) speciális eszközök, módszerek és környezet;
bd) együttműködés a családdal és/vagy a diákotthonnal;
be) a befogadó gyermekcsoport felkészítése a pozitív hozzáállásra, folyamatos támogatás;
bf) szakértői csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás;
bg) az integrált gyermek legyen elégedett az iskolai élettel, fontos, hogy jól érezze magát.

A fenti feltételek mellett is szükséges az integráció fokozatos megkezdése, a szociális, kommunikációs és kognitív deficitek figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, tervezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egyes tantárgyakból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékosságot kompenzálandó alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint (pl. kézírás helyett gép használata, szóbeli felelet helyett írásbeli beszámoló vagy fordítva).

Speciális csoportsajátosságok bármely szervezési forma esetén:
A szükséges pedagóguslétszám függ a csoportlétszámtól, a csoporttagok közti hasonló szükségletektől, az egyéni fejlesztési szükséglettől és a viselkedésproblémák súlyosságától, gyakoriságától. A szükséges egyéni fejlesztés, a szakszerű integráció, illetve a súlyosan érintett tanulók minőségi ellátása csak megfelelő létszámú és képzettségű szakember jelenlétében biztosítható. Törekedni kell a csoport homogenitására. Az egyéni fejlődési eltérések az általános értelmi, önállósági, beszédképességi szint, illetve a viselkedésproblémák jellege szerint további csoportbontást tehetnek szükségessé.

4.2. A tanulási környezet fizikai feltételei

Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség lehet az egyén számára kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége). Megfontolandó az étkezés és a szünet egyénre szabott megszervezése azokban az esetekben, amikor a társas és fizikai környezet túlterhelheti a tanulót.
A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.
Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjeszteni a specifikus módszerek és eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

4.3. A tanulási környezet társas feltételei

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

a) Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
b) Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
c) A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
d) Fontos, hogy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a tanár személyében, a tanulókkal szemben támasztott követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.
e) Fontos, hogy a pedagógus hangsúlyozza: természetesnek tekinti a gyermekek közötti eltéréseket viselkedésben, teljesítményben, és rámutasson az autizmussal élő tanulók erősségeire, pozitív tulajdonságaira.
f) Az autizmussal élő tanulók szociális naivitásuk, szokatlan társas viselkedésük miatt fokozottan kitettek az iskolai bántalmazásnak. A bántalmazás megelőzésére különösen nagy figyelmet kell fordítani.
g) Integrációban az autizmus spektrum pedagógiája szakirányos gyógypedagógus feladata az intézményi közösségek informálása és folyamatos támogatása, a kortárs segítők felkészítése és a kortársakkal való együttműködésben rejlő egyéb lehetőségek kiaknázása, a habilitációs, rehabilitációs fejlesztés biztosítása, a családdal való folyamatos kapcsolattartás megszervezése, kooperációban a gyermek pedagógusaival.

5. A Nat alkalmazása az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók csoportja rendkívül változatos, de a központi sérülés azonos jellege miatt meghatározhatók közös szükségletek és egységes módszertani javaslatok. Esetükben számolni kell azzal, hogy a Nat kulcskompetenciáihoz rendelt tudások elsajátításához hosszabb időtartamot szükséges biztosítani, a szociális megértést kívánó attitűdök, képességek fejlődését pedig kognitív stratégiákkal kell támogatni.

A Nat nevelési céljai, tanulási területei esetükben is alkalmazhatók, a sérülés típusának megfelelő adaptációval. A Nat szakaszaihoz rendelt tanulási célok elérésére szükség esetén hosszabb időtartamot kell biztosítani, egyes, az alábbiakban részletezett tartalmak hangsúlyosabban jelennek meg. A többlettartalmakat, mint az önismeretet, társas viselkedést, a spontán, funkcionális kommunikációt, egészségnevelést és munkakészségeket speciális rehabilitációs tantárgyként javasolt tanítani. A kerettantervek adaptálása szempontjából az autizmus súlyosságát, a szociális adaptáció szintjét, az intelligenciát és a nyelvi képességeket egyaránt figyelembe kell venni.

Mivel az autizmus spektrumzavar az értelmi képességek bármely szintjén jelen lehet, a többségi iskolák kerettantervét, valamint az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára és a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettantervet egyaránt adaptálni szükséges autizmusra.

Az adaptáció szükségessége a tanulási célokkal kapcsolatos elvárásokra is vonatkozik. Az autizmussal, valamint az autizmussal és intellektuális képességzavarral is diagnosztizált tanulóktól nem várható el az autizmusban nem érintett kortársakkal azonos teljesítmény.
A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. Az egyes tanítási területekre vonatkozó sajátos eltéréseket a helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervekben kell rögzíteni. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges.
A tanulókat egyéni szükségleteiknek megfelelően mentesíteni kell a tananyagrészek vagy tantárgyak minősítése és értékelése alól.

6. A kulcskompetenciák fejlesztése

6.0. Alapkompetenciák

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében az alapkompetenciák fejlesztésekor is igen nagy egyéni eltérésekkel kell számolni, nem csupán a tipikus kortársakhoz képest, hanem a célcsoporton belül is.
Az alapkompetenciák megszerzése és megszilárdulása jellemzően tágabb időkeretben valósul meg, mint a tipikus kortársak esetében. Az alapkompetenciák fejlesztése is az egyéni felmérésen alapuló egyéni fejlesztési terv szerint történik.
A beszéd, olvasás, írás, szövegalkotás, mennyiségekkel, számokkal, idővel kapcsolatos ismeretek elsajátítása gyakran mechanikus, ezért feltétlenül szükséges a megszerzett ismereteket valós élethelyzetekben alkalmazni. Az írott és beszélt nyelv funkcionális használatának elsajátítása kulcsfontosságú, annak spontán fejlődése nem elvárható.
A szociális kommunikáció és a rugalmas gondolkodás minőségi sérülése akadályozza a nyelv és beszéd rugalmas, funkcionális használatát, az absztrakt szimbólumok rugalmas kezelését. A pozitív attitűd kialakításához sikerélményt nyújtó, egyénre szabott tanulási helyzetek kialakítása szükséges.

6.1. A tanulás kompetenciái

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében minden esetben egyénileg azonosítjuk a hatékony és önálló tanuláshoz szükséges feltételek meglétét, majd a felmérés alapján egyéni fejlesztési célokat tűzünk ki. A szükséges feltételek közül a sérülés természete miatt általában számolni kell a gyenge vagy sérült motivációval, az énkép, önismeret hiányával, töredékességével. A tanulás tanítása során alapvető fontosságú arra alapozni, hogy a tanuló mely ismeretek, tudások, képességek birtokában van, illetve milyen kialakulóban lévő készségekre építhetünk. Az önállóság elősegítésének egyik fontos módszertani eszköze az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal. Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazása ugyancsak elősegíti a fejlődést.
A Nat által meghatározott ismeretek e területen is az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A munkavállaláshoz szükséges képességek fejlesztése prioritást kap az érintett tanulók iskolai nevelése-oktatása során. Az autizmussal élő tanulók között lehetnek olyan, az autizmus mellett értelmi fogyatékossággal is küzdő gyermekek, akik nem vagy kortársaiknál jóval később sajátítják el az írást, olvasást, számolást, ill. az IKT-eszközök használatát. Az értelmi és nyelvi képességektől függetlenül hiányozhatnak a hatékony és önálló tanulás egyes feltételei: a tartós, irányítható figyelem, a motiváció, a tanulás céljának, jelentőségének megértése.

Hiányozhatnak a csoportos helyzetben való tanulás kognitív és viselkedéses feltételei, ezért szükség lehet az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítására. A tanulás iránti pozitív attitűd gyakran csak a saját érdeklődési kör esetében jelenik meg, egyébként számolnunk kell az újdonságokkal szembeni ellenállásra.

6.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

A fejlesztés fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkciók megértésének sérülése. Minden autisztikus gyermeknél – függetlenül verbális képességeik színvonalától – elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükség lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek esetében a kommunikációs képességek fejlődése és a nyelvelsajátítás folyamata minőségileg eltér a tipikusan fejlődő kortársakétól. A fejlődési zavar kihat a szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátítására, rugalmas alkalmazására. Hiányozhatnak vagy sérülhetnek azok a képességek, melyek lehetővé teszik a helyzetnek megfelelő személyközi kommunikációt és a nyelvi úton történő ismeretszerzést. Különösen nehezített az élő nyelv és szociális közvetítés útján való tanulás. A kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége egyénenként mérendő fel, a fejlődési zavar spektrum jellege, az egyéni képességek és tünetek nagyfokú változatossága miatt.

6.3. A digitális kompetenciák

Az IKT-eszközök lehetőséget nyújtanak az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére, az önálló ismeretszerzésre. A későbbi munkavállalás szempontjából is szerepe lehet az informatikának, mivel számos tanuló mutat érdeklődést e terület iránt.

Az IKT alkalmazása egyedülálló lehetőséget jelent az autizmussal élő tanulók számára, a kommunikációs akadálymentesítés, a tanulás és későbbi munkalehetőségek tekintetében egyaránt, sokan közülük pedig kifejezetten tehetségesek az IKT alkalmazásában. Az érintett tanulók esetében azonban kiemelten fontos a lehetséges veszélyek megelőzése. Fokozottan veszélyeztetettek azzal kapcsolatban, hogy függővé váljanak a számítógép és az internet használata során. Szociális-kommunikációs sérülésük miatt nehézséget jelenthet számukra az IKT interaktív használattal összefüggő veszélyeinek felismerése, elkerülése, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatás.

6.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A kvantitatív és kvalitatív adatok összegyűjtése, rendszerezése, az információk különböző logikai eljárásokkal történő átalakítása, értelmezése és elemzése az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók erőssége lehet. Nehézséget jelenthet ugyanakkor az adatok értelmezése, a rugalmas problémamegoldás és az információk alkalmazása a mindennapi életben.

6.5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A személyes és társas kompetenciák explicit tanítása az autizmusspecifikus fejlesztés kulcsterülete. A sikerélményeket biztosító, a tanuló érdeklődését és motivációját fenntartó

oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában.
Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, a szociális normáknak a direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.
A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.
A saját testtel, szexualitással, nemiséggel és emberi kapcsolatokkal összefüggő ismeretek, viselkedési normák direkt tanítása ugyancsak prioritást kell hogy élvezzen, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehézzé teszi.
Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak direkt tanítása, ismerete, betartása. A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.
A szociális és állampolgári kompetencia körébe tartozó ismeretek, képességek és attitűdök teljes körű elsajátítása mélyebb szociális megértést feltételez. Mivel az autizmus spektrumzavarok lényegi jellemzője a szociális megértés sérülése, az érintett tanulók esetében elsősorban a tények, ismeretek, együttélési szabályok elsajátítása kap prioritást.

6.6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat által meghatározott ismeret, készség és attitűd az egyéni képességektől függően sajátítható el. A művészetek sokoldalúan segíthetik az autizmusspecifikus egyéni fejlesztést. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók között lehetnek kiemelkedő zenei, rajz- vagy egyéb művészi tehetséggel bíró gyermekek.

6.7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az autizmusban azonosított kognitív sérülések jellege miatt (végrehajtó működések zavara, naiv tudatelméleti sérülés) e kompetencia fejlesztésekor általában sokféle képesség, készség célzott, egyénre szabott, intenzív fejlesztésére van szükség. A szükséges képességek többsége (pl. tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás) az autizmussal élő tanulók esetében sérült, illetve hiányozhat.
A Nat által meghatározott ismeretek, képességek, attitűdök az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A képességek terén a típusos nehézségek mellett szintén nagy egyéni különbségek mutatkoznak az autizmus spektrumán. A felnőttkori munkavállalásra való felkészítés, az egyén erősségeihez illeszkedő foglalkozások körének meghatározása prioritást kap.

7. Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

7.1. Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen a kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

Egyes alsó tagozatos gyermekek nehezen tanulnak meg olvasni az autizmusban gyakori észlelési, érzékelési, figyelemmel és gondolkodási műveletekkel kapcsolatos problémák miatt. Az értő olvasás kialakulását nehezítheti az olvasottak szó szerinti értelmezése.
Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szótagok olvasása és hangoztatása, számukra előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástanítási módszer alkalmazása. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.
Típusos nehézség a hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.
Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.
Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.
A tantárgyak, tananyagok elsajátításával kapcsolatos erősségek és nehézségek egyénenként nagyon eltérők, ezért a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

7.2. Matematika

A matematika területén az autizmus spektrum változatossága miatt igen nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes autizmussal élő tanulók kiemelkedő tehetséget mutathatnak, míg mások súlyos nehézségekkel küzdenek.
Típusos nehézségek a matematikatanulás területén: a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása, a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál. A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.
Kiemelt jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.
Egyéni mérlegelést követően szükség lehet az egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre. A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

7.3. Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és állampolgári ismeretek tanulása során az erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása. Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, többszempontú elemzése. Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő

vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

7.4. Erkölcs és etika

Az erkölcstan tanulása az autizmusban a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésével és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani.

7.5. Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat, ugyanakkor többlettámogatást igényelhet az ismeretek gyakorlati alkalmazása. Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanulás-tanítás folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példákon, élményanyagon keresztüli tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

7.6. Idegen nyelv

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál – hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz – hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

7.7. Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben. A tehetség többek között megnyilvánulhat kiváló zenei hallásban, a zenei művek interpretálásában, a vizuális alkotás bármely formájában. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása, illetve az adott területen meglévő érdeklődés és motiváció kiaknázása a társas kommunikáció fejlesztésében. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.

A művészeti nevelés területén ugyanakkor számolnunk kell az autizmussal gyakran együtt járó típusos nehézségekkel is: azon gyermekek, fiatalok számára, akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.
A grafomotoros ügyetlenség, a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége, valamint az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban. Szintén nehézséget okozhat egyeseknél az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció elutasítása.
A művészeti nevelés során is igen fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás, a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

7.8. Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet. Többletfigyelmet és az elvárások egyénre szabott csökkentését a társakkal való közös feladatmegoldásban, illetve a tanultak rugalmas, mindennapi alkalmazásában igényelnek a tanulók. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén: a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket. Az egyénre szabott autizmusspecifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetők (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok). A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a digitális technológia nyújtotta lehetőségek. A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Ugyanakkor az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat következtében. Társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.
A technika és tervezés a kreativitásra és problémamegoldó gondolkodásra épít, melyek az autizmusban a típusos gyengeségek területei. Ugyanakkor a tantárgy előnye, hogy a komplex gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára. A tantárgy tartalmának elsajátítása és alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából kiemelten fontos. Valamennyi évfolyamon és kerettantervi típusnál fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

7.9. Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából. A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében, a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség. A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a

zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők). A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt. A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az egyénre szabott vizuális segítségnek (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

8. Az iskolai fejlesztés szakaszai

8.1. *A harmadik nevelési-oktatási szakasz (9–12. évfolyam) feladatai*

8.3.1. Átmenet az alap- és középfokú nevelés-oktatás között

A középiskolába lépés jelentős stressz forrása lehet, mivel nagymértékben változik a mindennapi rutin, a szokásrend, az iskolába járás útvonala, az épület, a fizikai környezet. Új tantárgyak lépnek be, magasabb szintű elvárások jelennek meg az önállóság területén. Változnak a tanárok és a kortársak is. Ebben az életkori szakaszban megnő a kortársakkal való együttműködés, a kortárscsoporthoz való tartozás jelentősége, ami a nehézségek markáns területe az autizmusban érintett tanulók számára.

Az átmenet támogatásának általános sémája:

a) Információgyűjtés, -felmérés.
b) Az átmenetben részt vevő team létrehozása (autizmussal élő fiatal, szülők, ellátó szakemberek, a fogadó hely közösségei).
c) A befogadó hely bevonása.
d) A környezet adaptálásának megtervezése.
e) A kulcsfontosságú, tanítandó készségek, viselkedések tanulása, általánosítása.
f) Az átmenet folyamatának megtervezése és kivitelezése.
g) Utánkövetés.

Az átmenet támogatásának stratégiái a következők:

a) Időben, legalább 1-2 évvel az intézményváltás előtt érdemes elkezdeni a tervezést, a továbbtanulási lehetőségek lehető legteljesebb feltárásával.
b) A tervezés valamennyi partner bevonásával történjen, beleértve az autizmussal élő tanulót!
c) Fontos a fogadó intézmény lehető legkorábbi bevonása, az intézményi közösségek felkészítése.
d) A tervezés során a meglévő készségekre, erősségekre, preferenciákra érdemes építenünk, fontos elszakadni a deficitorientált szemlélettől.

8.3.2. A középfokú képzés kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az autizmus spektrum sokszínűsége következtében a középfokú képzés valamennyi intézménytípusában jelen vannak autizmussal élő tanulók.

Valamennyi intézménytípus esetében prioritást élvez a fiatalok pályaválasztásának előkészítése, támogatása, a felnőttkori önállóság és autonómia megalapozása.

A speciális érdeklődési kör megfelelő támogatással a későbbi munkavállalás alapja lehet, ezért át kell gondolni, hogy az milyen szakmákhoz kapcsolódhat.

A pályaválasztás szempontjából alapvető, hogy a tanuló tisztában legyen erősségeivel és nehézségeivel, vagyis a reálishoz közelítő énképpel, önismerettel rendelkezzen.

9. Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A személyre szabott tanulás biztosítása, a tanuló fejlődését támogató multidiszciplináris team elérhetősége (szükség esetén gyermekpszichiáter, pszichológus, szociális szakember bevonása), az autizmusszempontú akadálymentesítés, az adaptált tananyag, a differenciált tanulásszervezési módok alkalmazása egyaránt szükséges az iskolai kudarc megelőzése és a tanuló fejlődésének biztosítása szempontjából.

9.1. Erősségek, tehetséggondozás

Az autizmus területén a tehetséggondozás gyakran ugyanolyan fontos feladat, mint a fogyatékosságból fakadó nehézségek kompenzálása. Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben olyan képességeket mutathatnak, melyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek valamely területen. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel önmagában nem segítenénk elő a felnőttkori adaptációt.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó/kiemelkedő képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek, fiatal motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődésmenet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos feladat a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A tehetséggondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg. Az egyénileg szervezett tehetséggondozással a kiemelkedő képességek fejleszthetők, és a felnőttkori munka, valamint az örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálhatnak.

9.2. Fejlesztendő területek

9.2.1. Szociális kommunikáció

Az autizmus spektrumán érintett tanulóknál minden esetben, az intézményrendszer bármely típusában szükséges a szociális-kommunikációs készségek direkt módszerekkel történő, explicit tanítása és a társas megértés fejlesztése. A tanítás céljait, módszereit és eszközrendszerét az egyéni felmérések alapján kell meghatározni és a tanítás eredményét folyamatosan monitorozni szükséges.

9.2.2. Önállóság és autonómia

Az autizmusra jellemző nehézségek kompenzálása érdekében prioritást kap az önállóság kialakulásának támogatása az élet minden területén, szoros együttműködésben a családdal. Az önállóság eléréséhez egyrészt a megfelelő, egyénre szabott sérülésspecifikus eszközrendszer biztosítása szükséges (pl. egyénre szabott vizuális algoritmusok), másrészt megfelelő tanulási helyzeteket kell biztosítani a tanuló számára.

9.2.3. Adaptív viselkedés támogatása

A tanulók számos olyan viselkedést, magatartásformát mutathatnak, melyet a környezet nemkívánatosnak minősít, tilt, esetleg csupán szociálisan furcsának tart. Ezen viselkedések között előfordulnak veszélyes, destruktív, agresszív vagy önkárosító megnyilvánulások, de ide sorolhatjuk a beilleszkedést nehezítő sztereotip viselkedéseket vagy a szélsőséges passzivitást is. A beilleszkedési nehézségeket eredményező viselkedések hátterében sokféle ok állhat. Ezek

közül a leggyakoribbak: kommunikációs nehézségek, fokozott érzékenység bizonyos környezeti ingerekkel szemben, a szociális megértés hiánya, változások megértésével, elfogadásával kapcsolatos nehézségek stb. A pedagógusok feladata, hogy a családdal egyetértésben rangsorolják a nem kívánatos viselkedéseket súlyosság és fontosság szempontjából, majd megoldási stratégiát dolgozzanak ki. Szükség esetén a folyamatba bevonandó pszichológus és pszichiáter is. A beilleszkedési, magatartási nehézségek és azok okai rendkívül változatosak az autizmusban, ezért egyéni felmérés és egyénre szabott stratégiák alkalmazása szükséges. A beavatkozás tervezése mindig a nemkívánatos viselkedés pontos meghatározásán és konkrét tartalmú, pontos jegyzőkönyvezésén alapul. Az alkalmazott stratégiák alapja a viselkedés- és kognitív terápia. A sikeres beavatkozás egyik feltétele, hogy adott viselkedés kezelése során a környezet egységes reakciókat adjon.

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák tanítása.
- A problémás viselkedés megelőzése.
- A kívánatos viselkedések pozitív megerősítése.
- Új készség fejlesztése, megfelelő alternatív viselkedés tanítása.
- Hatékony kommunikációs stratégiák kialakítása.
- Kognitív-viselkedéses stratégiák (pl. képes, ill. írott forgatókönyvek a megfelelő viselkedés szervezéséhez).
-

10. Értékelés, célok, tanulási eredmény

A Nat-ban megjelölt célok elérésében az autizmus változatos spektrumának megfelelően igen nagy egyéni eltérések lehetnek. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulókra jellemző típusosan egyenetlen, ún. „csipkézett" képességprofil miatt egy tanulási területen belül is előfordulhatnak szélsőségesen eltérő teljesítmények. Az intuitív társas megértést és rugalmas gondolkodást kívánó célok elérése jóval hosszabb időt vehet igénybe a kortársakhoz képest, vagy módosítva érhetők el.

A tanulási eredmény értékelésénél elsősorban a tanuló önmagához mért fejlődését kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a megszerzett tudást képes-e önállóan, rugalmasan, élethelyzetekben alkalmazni.

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál alapvetően módosul. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés, nevelés-oktatás eredményességét, meghatározzák annak további irányát.

Az érdemjegyekkel történő visszajelzés mellett javasolt egyénre szabott, szöveges fejlesztő értékelést alkalmazni.

A tanulók elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye. A teljesítmény sokszor a természetes érésnek, a jól szervezett környezetnek, a tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető. Autizmusspecifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája a tanulók számára nem feltétlenül motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában.

A visszajelzés legyen pozitív tartalmú, továbbá fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb! Az értékelésnél és minősítésnél minden esetben az a legfontosabb

szempont, hogy a tanuló önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni a mindennapi életben. Ennek mérésére az informális pedagógiai felmérések különböző típusai szolgálnak.
Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, javasolt, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

11. Állapotmegismerés – szakértői vélemény

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló iskolai ellátásának, habilitációs, rehabilitációs fejlesztésének alapja a szakértői vélemény.
A szakértői vélemény tartalmazza a vizsgálat célját, előzményeit, a diagnózist/diagnózisokat és a komplex szakértői vizsgálat eredményeit, megállapításait.
A szakértői véleményeken szereplő, az autizmus spektrumába tartozó diagnózisok a következők lehetnek: pervazív fejlődési zavar, gyermekkori autizmus, Asperger-szindróma, egyéb pervazív fejlődési zavar, másként nem meghatározott pervazív fejlődési zavar.
A szakértői vélemény javaslatot tartalmaz azzal kapcsolatban, hogy a tanuló együttnevelés vagy különnevelés keretében folytassa-e a tanulmányokat, valamint hogy tankötelezettségét iskolába járással vagy magántanulói jogviszony keretében teljesítse-e.
A szakértői vélemény kitér a szakemberszükségletre, a rehabilitációra vonatkozó időkeretre, valamint az egyéni mentesítésekre.
A szakértői vélemény tartalmazza továbbá a rehabilitációs javaslatot, mely általában a fejlesztés fő irányait, területeit jelöli ki hosszabb távra. Ezeket az irányokat a tanulót ellátó szakembereknek a részletes pedagógiai felmérést követően konkrét célokra kell bontaniuk.
Az egyéni fejlesztési tervet megalapozó legfontosabb felmérések autizmus spektrumzavar esetében a következők: intellektuális képességek felmérése, a kommunikáció, a nyelvi és beszédkészségek felmérése, az adaptív funkciók felmérése, az egészségi állapot felmérése.
A szakértői véleményben meghatározott átfogó célokhoz, fejlesztendő területekhez a következő részterületek informális felmérése alapján tűzhetők ki konkrét, mérhető, operacionalizált célok:

- a motiváció lehetőségei,
- a szimbólumértés szintje,
- szenzoros reakciók,
- kommunikációértés és -használat, kommunikációs funkciók,
- szociális készségek,
- kognitív készségek,
- mozgás: finommotoros és nagymotoros készségek,
- szabadidős készségek (önálló és társas),
- önkiszolgálás, önállóság és rugalmasság a mindennapokban.

Az egyes részterületek felmérését a gyermek, tanuló ellátását végző intézményben a gyógypedagógus végzi, a szakvélemény ezekre általában nem tér ki. A szakvélemény szerinti ellátáshoz azonban szükség van a részletes pedagógiai felmérésre.

12. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmusspecifikus módszerek és

eszközök alkalmazása mellett kognitív viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges. Tartalmilag a hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésproblémák és tünetek speciális módszerekkel való habilitációs és rehabilitációs célú kezelését soroljuk ide, a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek;
- viselkedésproblémák (dührohamok, auto- és heteroagresszió, sztereotip viselkedések stb.);
- figyelem, emlékezet, utánzás, problémamegoldó gondolkodás, énkép, önismeret;
- érzékszervek és testhasználat, nagy- és finommozgások, testtartás, izomhypotonia korrigálása;
- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók;
- önkiszolgálás, önellátás;
- saját speciális segédeszközök mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata;
- lakókörnyezetben való közlekedés, tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása;
- szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása;
- iskolában, munkahelyen munkavállalóként, illetve hivatalos helyen való viselkedés szabályainak elsajátítása;
- a halmozottan fogyatékos tanulók speciális ellátása.

13. Együttműködés a családdal és más partnerekkel

A családdal és más partnerekkel való szoros partneri együttműködés az autizmusspecifikus ellátás alapja. Fontos, hogy a családtagok és az ellátásban részt vevő szakemberek kölcsönösen informálják egymást a tanuló fejlődésével kapcsolatban, és támogassák egymást a közös célok elérésében. A szülők és családtagok nélkülözhetetlen információkkal szolgálnak az autista tanuló egyedi fejlődéséről, motivációjáról, kommunikációs és tanulási stílusáról, ezért a sikeres szakmai munka elképzelhetetlen a család bevonása nélkül. A szakembereknek tudatában kell lenniük, hogy a családtagok tartós stresszt élhetnek át, ezért különösen fontos irányukban az empatikus, támogató attitűd. Ideális esetben a tanuló fejlődésének támogatására team alakul, melyben helyet kap minden olyan családtag és szakember, aki szerepet játszik az egyéni fejlesztési célok elérésében, így természetesen tagja maga a tanuló is. A team lehetséges tagjai: a tanuló, a családtagok, a tanuló pedagógusai, utazó gyógypedagógus, utazó konduktor, (gyógy)pedagógiai asszisztens, az előző vagy következő ellátó intézmény szakemberei, gyermekpszichiáter, pszichológus, esetenként szociális szakember. A szoros együttműködés a felső tagozatban és a középiskola évei alatt is szükséges, többek között azért, mert az autista tanulók gyakran kevéssé osztják meg környezetükkel élményeiket, tapasztalataikat, problémáikat. A szülők, családtagok számára kiemelkedően fontos, hogy folyamatosan információkat kapjanak a tanuló fejlődéséről, teljesítményéről. Kívánatos, hogy a szakemberek kiemeljék a pozitív eredményeket az esetleg eltérő viselkedések és teljesítmények mellett, és segítsenek a reális jövőkép kialakításában. Az összehangolt nevelési célok, a következetes elvárások, a tanuló viselkedésének és teljesítményének közös értékelése nagymértékben hozzájárul a felnőttkorra való sikeres felkészüléshez.

A hallási fogyatékos tanulók iskolai nevelésének-oktatásának irányelvei
1. A hallási fogyatékos (továbbiakban: hallássérült) tanuló

Hallássérülésnek nevezzük a hallószerv valamely részének veleszületett vagy szerzett sérülését, illetve fejlődési rendellenességét, amelynek az éptől eltérő hallásteljesítmény lesz a következménye.
A hallássérülés gyűjtőfogalom. Hallássérült személyek a nagyothallók, a siketek és a cochleáris implantátumot (továbbiakban: CI) viselők. A cochleáris implantátum a belső fülbe ültetett hallásjavító eszköz. A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás, szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat. A tanuló nyelvi kommunikációja intenzív fejlesztést igényel, mert ennek szintje nem feltétlenül korrelál életkorával, hallásállapotával.

a) A siket tanulónál súlyos fokú hallásveszteség áll fenn (a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásveszteség 90 dB-nél nagyobb). Ennek következménye a hangzó beszéd spontán kialakulásának képtelensége, elsajátításának súlyos fokú nehezítettsége, valamint a nyelvi kommunikáció általános akadályozottsága. A hallásveszteség mértékétől, felfedezésének, segédeszközzel való ellátásának idejétől, a környezeti hatásoktól és a szociokulturális háttértől függően módosulhat a megismerő tevékenység, a gondolkodás és a lelki élet egészének fejlődése.
b) A nagyothalló tanulónál (enyhe nagyothallás esetén a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásveszteség 30–45 dB közötti; közepes nagyothallás esetén a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásveszteség 46–65 dB közötti; súlyos nagyothallásnál a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásveszteség 66–90 dB közötti) a hallás csökkenése akadályozottságot jelenthet a hangzó beszéd elsajátításában és értésében. Ennek mértéke a súlyos kommunikációs zavartól a normál nyelvhasználat megközelítésének szintjéig terjedhet.
c) A hallásukat műtéti úton helyreállított (pl. cochleáris implantált) hallássérült tanulóknál – az egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép beszédhallás mérhető. Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ intelligenciájuktól, illetve az esetleges pszichés fejlődési zavaruktól, valamint attól, hogy a gyermek milyen életkorú volt a műtét elvégzésekor. A nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását a hallásjavító műtét előtti és utáni (gyógy)pedagógiai habilitációs és rehabilitációs, valamint az azzal párhuzamos pedoaudiológiai gondozás és az aktív szülői megsegítés eredményezi. A fejlesztés stratégiájának alapja döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazása. A beszédértés, a hangzó beszéd fejlődése hasonlóságot mutat az ép hallású gyermekek beszédfejlődésével. A fejlesztés eredményes színtere a halló környezetben van szurdopedagógus jelenlétével, ugyanakkor az integrációra csak alapos pedagógiai diagnózis után kerülhet sor. Az érintett tanuló teljesítményét a befogadó intézmény szakmai felkészültsége, nyitottsága, a szülők együttműködő készsége, valamint a gyermek kognitív és pszichés jellemzői és az esetleges beszéd- és nyelvelsajátítási zavar (diszfázia) befolyásolja.

d) A hallássérültek „diszfázia típusú" társuló tanulási zavara a halmozott fogyatékosság egy speciális változata. Összetett tüneti képe súlyosabb fokú nyelvi és beszédfejlődési akadályozottságban, diszpraxiás és szenzomotoros integrációs zavarra utaló pszichomotoros jellemzőkben nyilvánul meg. A specifikus nyelvi zavar, valamint a kísérő pszichomotoros tünetek változatos formában, sajátos összetételben jelennek meg a hallási fogyatékosság enyhébb vagy súlyosabb mértéke mellett.

A hallássérült tanulók populációjának napjainkra jellemző változása komoly gondot okoz a szakterületi intézmények gyógypedagógusainak, mivel a diszfázia (esetünkben a hallássérüléshez társuló neurogén eredetű nyelvi zavar) korábban nem alkalmazott módszertani eljárásokat és óraszervezési technikákat igényel. Javasolt a speciális módszertani és óraszervezési technikák alkalmazása.

Más esetben a halmozottan fogyatékos hallássérült (siket, nagyothalló) tanulók hallásveszteségéhez mozgáskorlátozottság, látás-, értelmi fogyatékosság, tanulási vagy a fejlődés más zavarai társulhatnak. A halmozottan fogyatékos hallássérült tanulók nevelhetősége, oktathatósága a fentiek következtében súlyosan nehezített. Javasolt az óvodában és az alapozó szakaszban a fokozott egyéni és kiscsoportos fejlesztés, a gyógypedagógiai asszisztens vagy a kéttanáros modell alkalmazása.

e) A hangos beszéd kialakulása után hallássérültté vált tanulók személyisége az előző csoportokhoz viszonyítva még sérülékenyebb; nehezen dolgozhatják fel a hallás elvesztésével fellépő állapotváltozást, vagyis: a nehezített kommunikációt, a környezettel való kapcsolatuk beszűkülését. Ebben az esetben fokozott segítséget igényelnek a kompenzációs csatornák kialakításához.

2. A hallássérült tanulók fejlesztésének alapelvei

A hallássérült gyermekek, tanulók speciális oktatását-nevelését-fejlesztését elláthatja hallássérültek speciális gyógypedagógiai intézménye, többségi általános iskola, vagy más, speciális szolgáltatást nyújtani tudó intézmény. Ebben az esetben a speciális, szakspecifikus ellátást a hallássérült gyermekek és tanulók megsegítésekor a hallássérültek pedagógiája szakirányon végzett gyógypedagógus (szurdopedagógus) látja el. A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető:

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményektől (EGYMI);
- a pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől;
- a pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől;
- az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézményektől.

A hallássérült tanuló fejlesztési lehetőségeit személyiségjegyei, intellektusa mellett döntően befolyásolja a hallássérülés bekövetkeztének, felismerésének időpontja, kóroka, mértéke, segédeszközzel való ellátásának, a fejlesztés megkezdésének ideje. A hallássérült gyermekek fejlesztése az általános pedagógiai tevékenységen kívül egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások, eljárások folyamatában valósul meg. A komplex ellátás a korai fejlesztésre és óvodai nevelésre építkezve, döntően a szurdopedagógiában használatos módszerek alkalmazásával, megfelelő audiológiai ellátással, a jól beállított hallókészülékek és hatékony hangátviteli technikák használatával és/vagy a legkorszerűbb műtéti technika alkalmazásával beépített cochleáris implantátumokkal történik.

A felsoroltak együttesen határozzák meg a hallássérült tanuló eredményes nevelhetőségét, oktathatóságát. A rendszeresen végzett mérési, speciális pedagógiai vizsgálati, megfigyelési, tapasztalati eredmények figyelembevétele, valamint az audiológus szakorvossal történő folyamatos kapcsolat elengedhetetlen feltétele az eredményes gyógypedagógiai és egészségügyi habilitációs és rehabilitációs tevékenységnek. A szakszerű pedagógiai munka végzéséhez mindezen ismeretek, valamint elemi technikai tudnivalók (hallókészülék stb. kezelésében tájékozottság) szükségesek a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő-oktató pedagógus számára.

2.1. A hallássérült tanulók többségi iskolában történő együttnevelése

A nevelés-oktatás szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi iskolában történő együttnevelés a szülő/gyógypedagógus/pedagógus közös döntését igényli az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével. Az együttnevelés nem lehet formális, a befogadó iskolának szükséges változtatásokat végrehajtani a valódi befogadás érdekében, így pl. a módszer- és eszközrendszerben (differenciálás, egyéni képességek figyelembevétele stb.), az óraszervezésben, a teljes tantestület szemléletváltozásában. A gyógypedagógus partner a megoldásokban. Az iskola akkor válik valódi befogadóvá (inkluzív iskola), amennyiben a tanítási programok, a pedagógiai szemlélet és felkészültség, a szervezés, a tárgyi és személyi feltételek igazodnak a gyermek speciális szükségleteihez.

A hallássérült gyermekek együttnevelése halló társaikkal többféle formában lehetséges:

- egyéni teljes integráció, amelyben a gyermek az oktatás teljes időtartamában a befogadó csoportban van;
- csoportos teljes integráció, amelyben a hallássérült csoport a befogadó iskola azonos osztályfokán tanul; esetenként a két pedagógus (többségi és gyógypedagógus) közösen vezeti az órákat;
- részleges integráció, amikor a tanuló a tanórák egy részén vesz részt a többi tanulóval együtt, a többi időt gyógypedagógussal, csoportban tölti.

Az integrált nevelés-oktatás során különös figyelemmel kell lenni a következőkre:

- Az adott tantestület pozitív hozzáállása, bevonódása és toleranciája fontos tényező.
- Az adott iskola pedagógiai programjának, illetve tantervének elkészítésekor figyelembe kell venni a hallássérült gyermek speciális fejlesztési igényeit a tananyag, a követelmény, az értékelési mód és a speciális módszertan tekintetében.
- Külön gondot kell fordítani arra, hogy a tanuló minden segítséget megkapjon hallássérüléséből, gyengébb nyelvi kommunikációs kompetenciájából, fogalmi gondolkodásából eredő hátrányának és ezzel összefüggő esetleges tanulási nehézségének leküzdéséhez.
- A többségi pedagógusnak az értékelésnél figyelembe kell vennie a hallássérülés következményeként fellépő kommunikációs nehézségeket, a szókincs esetleges elmaradását, a szóbeli, írásbeli kifejezőkészség gyengébb voltát, az abban előforduló grammatikai hibákat és kiejtési problémákat.
- Ne legyen az értékelés része olyan követelmény, mely a tanuló sérüléséből következően nem teljesíthető halló társaival azonos szinten vagy módon (hosszú memoriter,

hangsúlyos, ritmusos versmondás, tollbamondás stb.). Az értékelésnél az egyéni fejlesztési terv követelményeit figyelembe kell venni.

Az együttműködés során a befogadó pedagógusközösség vállalja, hogy:

- segíti a gyermek beilleszkedését a közösségbe;
- konzultációs, hospitálási és osztálytermi együttműködési lehetőséget biztosít a gyógypedagógus számára;
- a jogszabályokban foglaltak érvényesítése során mindent megtesz a hallássérült gyermek sikeres integrációja érdekében;
- megszervezi a törvényben meghatározottak szerint a szükséges egyéni korrekciós órákat.

Az együttműködés során a szurdopedagógus/utazótanár vállalja, hogy:

- tájékoztatás nyújtásával segíti a befogadó pedagógus-, gyermek- és szülői közösségek, valamint az intézmény többi pedagógusának felkészítését a hallássérült gyermek érkezése előtt, majd beilleszkedése során;
- konzultációval segíti a pedagógusok, az oktató/nevelő közösség munkáját a hallássérült gyermek sajátosságainak megértésében;
- hospitál a gyermek osztályában;
- segítséget nyújt a befogadó intézmény pedagógusainak tanórai munkájához;
- nyomon követi a gyermek fejlődését;
- egyéni fejlesztés során fejleszti a gyermek nyelvi és kommunikációs kompetenciáját;
- esetlegesen koordinálja a rehabilitációs munkában részt vevő szakemberek munkáját;
- rendszeresen kapcsolatot tart a szülővel.

Az eredményesség érdekében szükség van a szülők aktív közreműködésére, valamint a szülők és az iskola együttműködésére. Az integráltan tanuló hallássérült gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz, illetve a hallássérülés tényéből következik (pl. audiológiai gondozás). Ennek megszervezéséhez a szakértői javaslat, a fogyatékosság típusa szerint illetékes gyógypedagógiai módszertani intézmények részéről történő folyamatos tanácsadás nyújt segítséget.

3. A Nemzeti alaptanterv (továbbiakban: Nat) alkalmazása a hallássérült (siket és nagyothalló) gyermekek nevelésében-oktatásában

A hallássérült tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

3.1. Testi és lelki egészségre nevelés

A hallássérült tanulókat szükséges megismertetni – az életkoruknak, esetleges társuló fogyatékosságuknak megfelelő szinten – azokkal a tényezőkkel, melyek hallássérülésüket, illetve annak következményeit okozták. El kell sajátíttatni a tanulókkal a nélkülözhetetlen hallásjavító eszközök karbantartását, használatát, valamint azokat az egészségügyi ismereteket, melyekkel biztosítható számukra hallásmaradványuk aktivizálása és az esetleges további hallásromlás elkerülése. Életmódjuk, életvitelük alakításában hangsúlyos szerepe van komplex kommunikációs lehetőségeik fejlesztésének (hallásmaradvány kihasználása, szájról olvasás,

jelnyelvi ismeretek). Szükséges, hogy felismerjék a környezetükben előforduló káros szokásokat, hogy az ártalmas magatartási formákat ne vegyék át. Ismerjék meg saját értékeiket, hogy életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, képessé váljanak a környezet és a munkaerőpiac elvárásainak megfelelő társadalmi integrációra.
A hallássérült gyermek számára a mozgás, a testedzés olyan kompenzációs terület, ahol kommunikációs hátrányaikkal is jelentős sikereket érhetnek el. Emellett a sport hozzájárulhat a belső feszültségeik levezetéséhez, így segítve az indulatok kezelését.
A mozgás, a testedzés hozzájárulhat a hallássérüléssel esetlegesen együtt járó egyensúlyproblémák kezeléséhez is.
A hallássérült gyermekek nyelvi korlátozottságuk miatt kevesebb információval rendelkezhetnek a világról, bizonytalanságuk, befolyásolhatóságuk miatt jobban ki vannak téve különböző veszélyeztető hatásoknak. Ezért fontos a szexuális nevelés, a szenvedélybetegségeket megelőző programok, illetve a biztonságos internethasználat megismertetése.
Az érzelmek, indulatok, belső feszültségek verbális kifejezésének nehezített volta miatt fontos, hogy a tanulóknak legyen lehetőségük ezek nem verbális módon való kifejezésére akár a művészetek (képzőművészet, tánc), akár a sport terén. A társadalomba való beilleszkedésüket segítve meg kell ismertetni velük az érzelem, az indulat kifejezésének társadalmilag elfogadott verbális és nonverbális formáit.
Tanuljanak meg segítő szakemberekhez fordulni (pszichológus stb.), illetve legyenek ismereteik arról, hogy különböző felmerülő problémák során milyen szakemberhez, szervezethez fordulhatnak támogatásért, segítségért.

3.2. Önismeret és a társas kultúra fejlesztése, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

Az érintett gyermekek tanulják meg, hogy felelősek saját sorsuk, életpályájuk alakításáért, tanulják meg elfogadni és tisztelni a környezetükben élő személyek különbözőségét, az emberek közötti kommunikáció kívánatos formáit, tudjanak udvariasan segítséget kérni, elfogadni, és ők is készek legyenek másoknak segítséget nyújtani.
A hallássérült tanulókat segíteni kell abban, hogy önmagukat megismerjék, hogy önmagukról reális képet alakítsanak ki, hogy önértékelésük megfelelő legyen (alul- és felülértékelés, reális énkép). Támogatni kell őket abban, hogy érzékszervi fogyatékosságukkal együtt élve, önmagukat elfogadva, a munka világának aktív részesévé, kiegyensúlyozott személyiségekké váljanak a sikeres társadalmi beilleszkedés céljából. Tanulják meg, hogy felelősek saját sorsuk, életpályájuk alakításáért, és azon túl másokért, a közösségért is. Tudják felismerni mások érzéseit, szükségleteit, szándékait, tulajdonságait, és azokhoz empatikusan tudjanak viszonyulni. Tanulják meg elfogadni és tisztelni a környezetükben élő személyeket és azok különbözőségét. Tanulják meg, hogy a másik bántása, zaklatása megengedhetetlen, tudják, hogy mit tehetnek, ha elszenvedői vagy szemlélői annak, illetve ismerjék az elkövetőt érintő jogi következményeket.

3.3. Médiatudatosságra nevelés

A hallássérült tanulók ismeretszerzésében kiemelkedő szerepe van a vizuális csatornának. Ezen a téren a nyomtatott sajtón kívül egyre inkább szerepet kap az elektronikus média: a televízió és az internet.

A tanulóknak fontos tudniuk, hogy a média közvetíthet pozitív (információ, tanulás, szórakozás), illetve negatív (agresszív, pornográf stb.) tartalmakat, illetve a valóságnak nem megfelelő tartalmakat is. Ismerjék a függőség fogalmát és káros hatását. Tudják, hogy a média modelljeinek pozitív és negatív hatása is lehet az értékrendszerre, a gondolkodásra, a viselkedésre. Tudjanak a média befolyásoló szerepéről, a reklámok hatásáról.
Törekedni kell arra, hogy az ezen az úton szerzett ismeretek tartalma valósághű legyen, és hogy az ismeretanyag a fogalmi általánosításokat, az árnyaltabb kommunikációt is fejlessze. A komplex ismeretanyagon nyugvó fejlesztési feladat feltételezi a térben, időben, tartalmakban eltérő összefüggések felismerését. Mindezek súlyos gondot okozhatnak a kommunikációjukban akadályozott hallássérült tanulóknak. A szókincs és a fogalmak bővítése, a nonverbális úton szerzett ismeretek fontos részét képezik az egyéni szükségletekhez igazított fejlesztésnek.
Szükséges a társadalmi kapcsolatépítés és a kapcsolattartás formáinak megismertetése, elsajátítása, gyakorlása.
Fontos a hallássérült személyek számára készült feliratozott műsorok, filmek használata.

3.4. A tanulás tanítása, pályaorientáció

A hallássérült gyermekek tanulási folyamatát lényegesen nehezíti különböző mértékű kommunikációs akadályozottságuk. A tanulással kapcsolatos speciális igényeik, lehetőségeik (emlékezet, annak struktúrája, diszfáziás jegyek, részképességzavarok stb.) feltárására építve valósítható meg az egyénre szabott fejlesztés. Az iskolai évek során sajátítsák el az önálló tanulást segítő eszközök (pl. számítógép, internet, elektronikus és iskolai könyvtár) készségszintű használatát. A hatékony tanulás módszereinek elsajátíttatása magában foglalja a csoportos tanulás módszereinek, a kooperatív tanulási technikák vagy a távoktatás megismerését.
Az iskolai fejlesztések során kiemelt feladat a lehető legnagyobb önállóság elérése. Lényeges azoknak az eljárásoknak, módszereknek, tevékenységeknek a megkeresése és alkalmazása, amelyek a tanuló életének minden színterén az önálló életvitel kialakítását segítik. Alapvető fontosságú feladat mindazon személyiségjegyek feltárása, melyek a tanulók további sorsát döntően befolyásolhatják. Ezek fejlesztése jó esélyt adhat arra (is), hogy pályaválasztásuk sikeres legyen. Segíteni kell őket, hogy reálisan mérjék fel a hallássérülésükből adódó akadályozó tényezőket. Reális énképük, önismeretük kialakítása segíti a számukra megfelelő, elérhető szakma tanulását, majd a munka világába, azon keresztül a társadalomba való beilleszkedésüket. Ehhez a speciális intézményi keretek között tanuló hallássérült gyermekeknek is szükségük van rendszeres integrációs alkalmakra (pl. szabadidős tevékenységek), ahol megismerhetik a hallók világát (pl. kapcsolattartás halló közösséggel, kommunikáció gyakorlása „természetes" közegben, illemszabályok, írott és íratlan szabályok megismerése).

3.5. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Az identitástudat kialakítása a kulturális örökségek megismerésén keresztül, a tanulók életkorának megfelelő gyakorlatorientált módszerekkel (pl. tárgyi emlékek, múzeumlátogatások) történhet. Szemléletük, nyitottságuk alakításában nagy jelentőséggel bír, ha kommunikációs lehetőségeik segítségével kapcsolatot tudnak teremteni tágabb környezetükben élő sorstársaikkal (pl. internet, pályázatok, szabadidős tevékenységek,

kulturális rendezvények). Közvetlen élmények biztosításával kell ismereteket adni a hazánkon kívüli kultúrkincsek megismeréséhez.

3.6. A fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanulókat a lehető legfiatalabb korban tevékeny részvétellel, megfigyelés útján kell eljuttatni a környezet alakításának, megóvásának és fontosságának felismeréséhez (pl. interaktív tananyagok alkalmazása, természetben töltött programok). Tudatos pedagógiai segítséggel minél több vizuálisan jól érzékelhető, saját élményen alapuló ismeret gyűjtését kell lehetővé tenni.

4. A kulcskompetenciák fejlesztése

A Nat és a választott kerettantervben megjelenő tartalmak speciális ismeretekkel, képességekkel egészülnek ki, így a kompetenciák fejlesztésénél ezeket is figyelembe kell venni.

4.0. Alapkompetenciák

4.1. A tanulás kompetenciái

A hallássérült tanuló önértékelése esetenként nem reális, szókincs- és beszédértési nehézségei miatt az önálló tanuláshoz szükséges képességek kialakítása nagyobb figyelmet igényel. Munkába állásuk, karrierépítésük a kommunikációs akadályozottságuk miatt nehezített, ezért ajánlott megtanítani őket munkájuk értékelésére, tanácsok, információk kérésére. A különböző tanulási technikák megismertetése elengedhetetlen (szótárak, lexikonok, ezek digitális változatainak használata, jelnyelvi videók, jelnyelvi szótárak). Fontos az önálló ismeretszerzés igényének kialakítása (könyvtár, internet), valamint a motiváció fenntartása a képességekhez, előzetes ismeretekhez igazodó tananyag biztosításával, teljesíthető követelmények támasztásával.

4.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Anyanyelvi kommunikáció

A hallássérült gyermekek/fiatalok ismeretszerzését nehezítheti a nyelvi kommunikációs szintjük életkorhoz viszonyított elmaradása. Szókincsük, fogalmi gondolkodásuk szegényes lehet, kifejezésmódjuk hangzó magyar nyelven esetleg kevésbé árnyalt, mint halló társaiké. Az ismeretek megértését segíti a változatos szemléltetés, a saját élményen alapuló tevékenységbe ágyazott nyelvi fejlesztés, a digitális technika nyújtotta lehetőségek kihasználása. A társas kapcsolatokban, a társadalmi és kulturális tevékenységek során a különböző kommunikációs helyzetekben társadalmilag elvárható, helyes viselkedési formák értelmezése, megértése, nyelvi kifejezése valósítható meg. Cél, hogy a tanulók a mindennapi helyzetekben előforduló metakommunikációt tanulják meg helyesen értelmezni. Fontos továbbá, hogy egyéni képességeiknek megfelelően tudjanak írásban kommunikálni. Ugyancsak fontos a pozitív attitűd kialakítása, mely segíti a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvést.
Kiemelt feladatok:

- a beszédértés (jelértés) fejlesztése;
- a szövegértő olvasás fejlesztése;
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés, jelkincsfejlesztés;
- a hangzó nyelv használata (egyéni képességeknek megfelelően);

– az írásbeli kifejezés fejlesztése.

Azon hallássérült (elsősorban siket) tanulók számára, akik esetében a kommunikáció elsődleges formája a magyar jelnyelv, lehetőséget kell nyújtani arra, hogy a legkönnyebben hozzáférhető nyelven (magyar hangzó nyelven és/vagy magyar jelnyelven) juthassanak hozzá az információkhoz, mind a tanórákon, mind az iskolai szervezésű szabadidős programokon.

Fontos, hogy a tanulók ismerjék meg a jelnyelvi tolmácsok szerepét a kommunikációs akadálymentesítés területén, ismerjék a szolgáltatás igénybevételének lehetőségeit és formáit.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelv elsajátítására való képességet jelentősen befolyásolja a hallássérült tanuló hallásállapota, szókincse, nyelvi kommunikációs szintje, valamint az esetleges társuló tanulási zavarok. Az idegen nyelv tanulásánál a gyermek egyéni képességeihez alkalmazkodva a nyelv megismerése és elsajátítása, illetve a köznapi élethelyzetekkel vagy egy adott szakmával kapcsolatos kifejezések megértése és használata lehet a cél. A nyelv oktatása mindig az egyes tanulók egyéni képességeihez, hallásállapotához, anyanyelvi szintjéhez igazodva történik. Kívánatos a korszerű idegennyelv-tanítási módszerek alkalmazása, a köznapi helyzetekben történő kommunikációfejlesztés. Lehetőség van az idegen nyelv tanulása, illetve az értékelés alóli felmentésre. Az értékelés alól felmentett tanulók számára külön szervezett foglalkozások elsődleges célja a képességfejlesztés, melynek egyik fő feladata az idegen nyelvi készségek fejlesztése, az idegen nyelv elemi szintű tanulása.

4.3. A digitális kompetenciák

A hallássérült személyek egyik legfontosabb információszerzési, illetve kommunikációs eszköze a számítógép, az okoseszközök és ezeken keresztül az internet. Használatukat nehezíti szűkebb szókincsük és szövegértési nehézségük. Ebből adódóan kiemelt feladat a keresőoldalakkal, szótárakkal, helyesírás-ellenőrző programokkal stb. való megismertetésük, ami segíti a lényegkiemelést és az írott szöveg megértését. Fontos megismertetni a tanulókkal a digitális eszközök hasznos, a mindennapokat segítő szolgáltatásait, az internet használatának etikai szabályait (többek között az adatvédelemre, a törvényes megosztás lehetőségeire és korlátaira vonatkozóan). Fontos, hogy ismerjék az internet veszélyeit, szerezzenek jártasságot azok elhárításában. Mivel nehézségeik lehetnek az ok-okozati összefüggések felismerésében, ezért szükséges az IKT használata során felmerülő valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetésének oktatása.

Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. Ajánlott a szabályos tízujjas gépírás elsajátítása (gépírást tanító program segítségével).

4.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai gondolkodás fejlesztését a hallássérülés következtében kialakult szűkebb szókincs és az alacsonyabb nyelvi szint jelentősen befolyásol(hat)ja. A gondolkodás kevésbé flexibilis, esetenként gondot okozhat az egyes témakörök, feladattípusok, műveletek közötti váltás. A matematikai fogalmak értelmezését segíthetik a mindennapi élethelyzetek (pl. vásárlás, mérés, bankolás, térbeli tájékozódás, tapasztalatok) tanórai modellezése, valamint verbális megfogalmazása, illetve a matematikai szaknyelvi szókincs fejlesztése. Kiemelt jelentőségű a speciális szemléltetés és a segédeszközök használata. Az auditív csatorna

részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához több időre, rendszeres gyakorlásra, ismétlésre van szükség.
A természettudományos és technikai kompetencia terén a hallássérült gyermek/fiatal a környezetéről elsősorban látás útján szerez információkat. Fontos, hogy az egyes természeti folyamatok megértését szemléltetés, modellezés, tényleges cselekedtetés, kísérletezés útján segítsük (pl. terepasztalok, tanulmányi séta, iskolakert, kirándulás, feliratozott természetfilmek, digitális tananyagok, interaktív tábla használata).

4.5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A személyes kompetenciák keretében fontos többek között a szorgalom, kitartás, pontosság, önállóság, önfegyelem, stressztűrő képesség, felelősségtudat, a társas kompetenciák keretében pedig a kapcsolatteremtő és -fenntartó készség, udvariasság, kezdeményezőkészség, határozottság, empátia, tolerancia, segítőkészség fejlesztése. Fontos továbbá a társas normák, illemszabályok elsajátíttatása.
A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív, reális énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Fontos lehetőséget biztosítani – amennyiben erre a tanulónak igénye mutatkozik – a halló közösség tagjaival való kapcsolódásra, valamint a sorstársakkal való személyes kapcsolatok kialakítására.
A hallássérült gyermeket/fiatalt támogatni kell sérülésének és ebből adódó esetleges hátrányainak elfogadásában, az esetenként kialakuló konfliktusok és stressz kezelésében. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést. A megfelelő társas kapcsolatok kialakításának képessége nagy szerepet játszik az udvarias viselkedés tekintetében és a későbbi társadalmi beilleszkedés során.
A tanulók individuális beállítódása, gondolkodása miatt fontos a közösségi beilleszkedés szabályaira nevelés. Képességeiknek megfelelően aktívan vállaljanak feladatokat a közösségért, tegyenek másokért. Gondolják át tetteik következményeit, vállaljanak felelősséget azokért. Ismerjék az iskolai szabályokat, jogaikat és kötelezettségeiket, a jogszabályok őket érintő fontosabb elemeit. Elengedhetetlen továbbá a tanulók érdekvédelmi ismereteinek alkalmazása, az őket megillető támogatási rendszer, valamint jogi lehetőségeik érvényesítésének ismerete.

4.6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A hallássérült tanulók esztétikai nevelése, ízlésük formálása nemcsak személyiségük színesebbé tételét szolgálja, hanem fontos eszköze a társadalmi beilleszkedésüknek, önkifejezésüknek is. A művészeti ágak közül elsősorban a vizuális kultúra, a manuális tevékenységek (festés, agyagozás, szövés, bőrtárgykészítés, fotózás, kézimunka, gyöngyfűzés, ékszerkészítés) lehetnek az önkifejezés eszközei, melyek a későbbi megfelelő pályaválasztást is befolyásolhatják.

4.7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Minél korábbi életkorban (5. osztálytól) fontos az iskolák életpálya-építést megalapozó, pályaorientációs tevékenysége, hogy a hallássérült tanulók és szüleik megismerjék a választható szakmák körét, a továbbtanulási lehetőségeket. Kellő figyelmet kell fordítani a sikerorientáltság, innovációs készség kialakítására. A tapasztalatszerzés hiánya, a nevelés során

gyakran kialakuló, másoktól függő életforma indokolttá teszi a terület hangsúlyozott fejlesztését. A gazdasági és pénzügyi ismeretek, az életkornak megfelelő pénzügyi jártasság a hallássérült tanulók későbbi beilleszkedését szolgálja.

5. Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

A hallássérült tanulók nevelésében-oktatásában az életkori és iskolai szakaszokhoz rendelt követelményeket a fejleszthetőség sajátosságainak figyelembevételével szükséges érvényesíteni a tantervben. A fejleszthetőség sajátos akadályát döntően a nyelvi fejlettségi, figyelmi, emlékezeti, gondolkodási, magatartási állapot jelenti. A hallók azonos korosztályától egyedileg eltérő mértékben elmaradhat a szókincs, az érintett tanulók a nyelvi kifejezőeszközöket kevésbé automatizáltan és árnyaltan használják. Ezek az eltérések közvetlenül összefüggenek a hallássérüléssel.

A Nat elveit és lényegét nem érintő módosítások alapját ezek a jelenségek képezik. Az egyéni sajátosságok figyelembevételével módosulhatnak a tantárgyi témakörök, tartalmak.

Az egyes tanulási területek hangsúlyos, speciális feladatai:

5.1. Magyar nyelv és irodalom

Kívánatos, hogy a nagyothalló és az intenzív nyelvi fejlesztésben részesülő, illetve korai életkorban cochleáris implantáció műtéten átesett tanulók szókincse, kommunikációja a szakszerű szurdopedagógiai segítséggel minél inkább megközelítse a halló gyermekek nyelvi szintjét. Előfordul azonban, hogy ez két-három éves, esetleg ennél nagyobb mértékű elmaradást mutat.

A hallássérült tanulók fejlesztésének kiemelt feladatai a Magyar nyelv és irodalom tanulási területtel összefüggésben:

- spontán beszédhasználat fejlesztése (beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség);
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása;
- az önálló szövegértő olvasás fejlesztése az alsó tagozaton, hangsúlyosabban köznapi témájú szövegekre támaszkodva, majd később fokozatosan irodalmi művek bevonásával. Ez jelenti az olvasásra alapozó tanulás alapjainak lerakását;
- a beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása;
- a nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg);
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés (különösen az elvont fogalmak, az állandó szókapcsolatok, a szólások és közmondások, az árnyaltabb megfogalmazási formák megismerése, alkalmazása);
- e tanulási terület keretében a hallássérült gyermekek számára létrehozott speciális intézményekben önálló tantárgyként a magyar jelnyelv is megjelenhet.

Az ismeretek elsajátításában a tanulók mindinkább támaszkodjanak a hallás útján megszerezhető információkra. A hallássérült tanulók komplex nyelvi fejlesztésére van szükség, speciális feladatokkal, módszerekkel, a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításának céljából. A fejlesztés tartalmába – az alsóbb évfolyamokon hangsúlyosabban – integrálódhat a közvetlen környezet társadalmi és természetismereti anyaga. A Nat-ban és a kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi

állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni és helyettesíteni az irodalmi műveket.

A tanulási terület speciális fejlesztési részterületei valamennyi évfolyamon:

a) Egyéni társalgás

Ezeknek az óráknak a keretében zajlik az elsősorban köznapi témájú verbális kommunikáció, a nyelvi szerepváltás, a beszédértés (beszédhallás és szájról olvasás), és a gondolatok önálló, minél érthetőbb megfogalmazásának folyamatos fejlesztése. A fejlesztés az egyéni anyanyelvi nevelés keretei között történik, speciális módszerek alkalmazásával.

b) Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

Közvetlenül a hallássérülést és annak következményeit tantárgyi keretekben, egyénre tervezett fejlesztési programmal lehet kompenzálni, így válik lehetővé a hallásfigyelem fejlesztése. A speciális tevékenykedtetés a beszédhallás, a hangos beszéd további komponenseinek (beszédhang, beszédritmus, dallam, hangsúly) fejlesztését célozza meg. A dráma és tánc kiemelt szerepet kap a tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, ön- és társismeretük megteremtésében, problémamegoldó képességük, kommunikációjuk fejlesztésében. A fejlesztési program az egyéni adottságok figyelembevételével készül. Az elért teljesítmények az egyéni hallásveszteség és a személyes adottságok miatt nagy eltérést mutatnak, ezért közös követelményrendszer meghatározása nem indokolt.

5.2. Idegen nyelv

A hallássérült tanulók oktatásában az élő idegen nyelv tanítása az intézmény pedagógiai programja, helyi tanterve alapján szervezett keretekben, a nyelvi fejlettségi szint függvényében történik. Az oktatás folyamatában jelentős hangsúlyt kap az írásos forma.

A csoportokat a nyelvi fejlettségi szint szerint célszerű szervezni. Az értékelés alól felmentett tanulók számára szervezett foglalkozások elsődleges célja a képességfejlesztés, melynek egyik fő feladata az idegen nyelvi készségek fejlesztése, az idegen nyelv elemi szintű tanulására történő felkészítés. Kívánatos a korszerű idegennyelv-tanítás módszereinek alkalmazása, a köznapi helyzetekben történő kommunikációfejlesztés. Indokolt esetben lehetőséget kell biztosítani a jelnyelv választására vagy a magyar anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére, az idegen nyelvi órák keretében, a többi tanuló által tanult nyelv helyett.

5.3. Matematika

A nyelvi kommunikációs szint, a fogalmi gondolkodás, a szövegértő olvasás, valamint a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros összefüggést mutat. Ebből következően a matematika eredményes oktatásának feltétele a fogalmi, gondolkodásbeli megalapozottság. Ehhez szükséges, hogy a nyelvi kommunikációs szint megfelelő alapokat biztosítson a gondolkodási műveletek elsajátításához. A hallássérülésből adódó szókincs- és beszédértésbeli, szövegértő olvasásbeli eltérések kihat(hat)nak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A matematikai gondolkodás fejlesztése a tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és a tananyagok – interaktív tábla és digitális tananyagok – lehetőség szerinti alkalmazásával valósul meg.

- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése hangsúlyos szerepet kap. Egy-egy matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények, konkrét tapasztalatok biztosítják a tanulók számára. A valóságos élethelyzetekben előforduló

matematikai tartalmak megragadása mellett egyidejűleg az ezt leíró nyelvi kifejezésformák begyakorlása is szükséges.

- A matematikai tartalmakat a tanulók szókincsének, szövegértésének, nyelvi fejlettségének megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni.
- Kiemelt jelentőségű a szemléltetés, a tevékenykedtetés, a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedeztető tanulás-tanítás, a megértésen alapuló fejlesztés, azaz a tanuló aktív részvétele a folyamatban. A tartalomba ágyazott képességfejlesztés célja a készségek, kompetenciák (gondolkodási, kommunikációs, tanulási, együttműködési készségek stb.) fejlesztése.
- A matematikai jelrendszer – matematikai jelek, formulák – készségszintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.
- Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához az ép hallású tanulókhoz képest több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre kell számítani. Ehhez a tananyag mennyiségének csökkentésére, módosítására, elhagyására és/vagy változatos segédeszközök biztosítására lehet szükség.
- A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

5.4. Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát képezi a történelmi időben és térben való tájékozódóképesség formálása, a kritikus gondolkodás, problémamegoldás, kommunikáció, kreativitás, együttműködés, történelmi gondolkodás fejlesztése. A hallássérült tanuló így mélyebben képes megismerni a valóságot maga körül, segítséget kap a társadalomban való eligazodáshoz, beilleszkedéshez, továbbá a jövőről is felelősebben tud gondolkodni.

A tanulási terület sérülésspecifikus tartalma kiegészül a hallássérült személyek társadalmi beilleszkedését segítő szociális és jogi ismeretek oktatásával.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

5.5 Erkölcs és etika

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát a különböző nézőpontok létezésének ismerete, a társas helyzetek szabályainak megértése és a hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás jelenti. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása. Támogatni kell a tanulóban a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az asszertivitásra törekvő konfliktusmegoldást.

A szövegértési és figyelmi nehézségek miatt az összefüggések megértése, a tanulságok levonása külön figyelmet érdemel. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

5.6. Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez. A természettudományos és más tantárgyak közötti kapcsolatokat projektmunkákkal, projektnapok/hetek rendezésével lehet erősíteni. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

5.7 Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az önkifejezés, az információszerzés számtalan lehetősége teremthető meg e tanulási terület tartalmain keresztül. A kreativitás fejlesztése szempontjából megkülönböztetett jelentőséggel bír a vizuális kultúra fejlesztése, a különböző manuális technikák megismertetése és sokoldalú művelése. A személyiség fejlesztésében a dráma és a tánc adta lehetőségek kihasználása fontos az önkifejezés miatt. A tanulók teljesítménye e tanulási terület egyes részterületein eléri, sőt, meghaladhatja a halló társak produktumait. A vizuális kultúra a többi szaktárgy (pl. földrajz, fizika) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét. A művészet nyelvének értése és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a hallássérült gyermekek számára. A képi, térbeli gondolkodás, a kreativitás, a problémák felvetése és a megoldási utak keresése, az empátia, az elfogadás, az ízlés kialakulása mind újabb és újabb lehetőséget teremt a nyelvi fejlesztésre, az érzelmi élet gazdagítására és egyben a személyiség formálására.

5.8. Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A hallássérült tanulóknak az információszerzésben és kommunikációban meglévő akadályozottságuk következtében alapvető szükségük van a vizuális információszerzés, -feldolgozás és -átadás legkorszerűbb technikáinak ismeretére és ezek alkalmazására. Megkülönböztetett jelentősége van a digitális technológiának az írásos kommunikációban. Ezért a gyermekeket a lehető legkorábbi életkortól tanítani kell a számítógép helyes használatára, illetve az internet által kínált kommunikációs lehetőségek tudatos, kulturált elsajátítására, az információszerzés módjaira, a szerzett információ kritikus kezelésére. Az internet a hallássérült tanulók számára is az ismeretek hatalmas tárházát nyújtja. Az internethasználatot nehezíti azonban szűkebb szókincsük és az ebből fakadó szövegértési nehézségük. Kiemelt feladat azon keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében (digitális szótárak, képkereső programok stb.). Fontos felismertetni a tanulókkal azt a folyamatot, hogy az információk gyűjtése, majd az azokkal való továbbdolgozás miként vezet új digitális tartalmak kialakulásához, kialakításához. A hallássérült személyek számára az internet használata

lehetőséget biztosít arra, hogy kapcsolatot építsenek ki halló emberekkel, illetve kapcsolatot tartsanak sorstársaikkal. Fontos megismertetni velük ennek nyelvi kultúráját, valamint a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is. Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. A tárgyi tudás megszerzését a hallássérült tanulók sajátos nevelési igényének megfelelően széles körű szemléltetés segíti (szöveg, hang, kép, animáció, videó és interaktivitás), ami színesebbé, élményszerűvé teszi a tanulási folyamatot. A multimédia bevonása a tanítás folyamatába lehetővé teszi, hogy a nagyothalló gyermekhez többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosítva jusson el ugyanaz az információ. Az így megszerzett tudás számos művelődési területhez, iskolai és iskolán kívüli tevékenységhez kapcsolódik. A vizuális kommunikáció is mind nagyobb teret nyer, azaz a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is előtérbe kerül. A hatékony informatikatanítás akkor valósulhat meg, ha megfelelően megszervezett. Ennek során lehetővé válik az egyes tanulókkal való differenciált foglalkozás vagy a nehezen tanuló gyerekek megsegítése, a hallássérült tanulók tanulási sikerélményhez juttatása. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

5.9. Testnevelés és egészségfejlesztés: testnevelés

A tanulási terület speciális szerepe többirányú. A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, a testi fejlődési rendellenességeket, a térbeli orientációs zavarokat. Ez a tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejlesztve a halló társakkal azonos teljesítményekre képesek. Feladata a fizikai munkavégzésre történő testi és pszichikai felkészítés, a motoros képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése, az egészséges életre nevelés, a mozgásigény kialakítása, a halló gyermekekkel való kapcsolatok kiépítése, versenyhelyzetek teremtése.

6. Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A hallássérült tanulók oktatásának pedagógiai szakaszai – módosításokkal – megegyeznek a Nat pedagógiai szakaszolásával. A hallássérült tanulók nyelvi szintje általában indokolja, hogy a bevezető szakasz hosszabb idősávban – teljesítésére egy, illetve két tanév javasolt – szerveződjön, de az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve alapján a későbbiekben is sor kerülhet egy évfolyam tananyagának egy tanévnél hosszabb időtartamban történő feldolgozására. Indokolt, hogy az alsó tagozatos szakasz előtt egy év alapozó időszak szerveződjön. Az alapozó szakasz idősávjában – a korai gondozás és a (speciális) óvodai nevelés eredményeire támaszkodva – a nyelvi kommunikációs készségek kialakítása, fejlesztése dominál. Ekkor a szókincs fejlesztését, a köznapi nyelv elemeinek elsajátítását, a beszédérthetőség fejlesztését, a nyelvi különbségek kezelését, valamint a nyelvi-szociális érintkezési formák kialakítását végezzük. Emellett a gyakori társuló zavarok miatt kiemelt feladat a kultúrtechnikák elsajátításához szükséges részképességek fejlesztése, a tanulási zavar szűrése és prevenciója, a gyermek szükségleteinek megfelelő terápiák lehetőség szerinti alkalmazása.

A gyerekek kisiskolás korukra elsajátítják és megközelítően olyan szinten birtokolják az alapvető kultúrtechnikákat, hogy eszközként használhatják a további tanulmányaik során.

Legkésőbb az alsó tagozatos szakasz végére a nagyothalló tanulók nyelvi kommunikációs fejlettsége optimális esetben megközelítheti vagy elérheti az azonos korú halló tanulók fejlettségének alsó szintjét. A felső tagozatos szakaszra már kialakultnak tekinthető az egyéni beszédállapot. Erre támaszkodva általában megvalósítható:

- a nyelvi rendszer további finomítása, a nyelvi-kommunikációs szint emelése, az olvasás-írás eszközszintű használata;
- a nyelvi érintkezés formáinak bővítése: szélesebb körű tájékozódás a köznapi nyelvhasználatban, árnyaltabb alkalmazás, a tanulási területek és témák tartalmának megfelelő fogalmak értő használata;
- a szociális kapcsolatrendszer, az érintkezési formák pontos értelmezése, a kommunikációs szándéknak megfelelő nyelvi formák megválasztása.

Valamennyi pedagógiai szakasz kiemelt feladata:

- a beszédhallás folyamatos fejlesztése;
- a pályairányítás, a reális pályaválasztás előkészítése, a továbbtanulásra való felkészítés;
- az épen maradt funkciók fejlesztése, a tehetség gondozása.

A súlyos fokban hallássérült tanulók oktatásának pedagógiai szakaszai – módosításokkal – megegyeznek a Nat-ban rögzített pedagógiai szakaszokkal és tartalmakkal.

A nyelvi kommunikációjában nagyfokú elmaradást mutató hallássérült gyermek iskolakészültsége indokol(hat)ja, hogy az alsó tagozatos szakasz bevezetése előtt 2 év alapozó időszak, előkészítő osztály szerveződjön. Az alapozó időszak speciális fejlesztési feladatát a nyelvi kommunikáció beindítása jelenti. A megnövelt időtartam funkciója (a korai fejlesztésre és az óvodai nevelésre építve) a nyelvi kommunikáció alapozásának folytatása, az életkornak megfelelő élmények, ismeretek tartalmainak nyelvi megfogalmazása, megértése, továbbá a szókincs bővítése, mondatok alkalmazása.

Célja:

- az olvasás technikájának kialakítása;
- az elemi szövegértési kompetencia kialakítása;
- az írás technikájának kialakítása;
- a beszédérthetőség fejlesztése, a beszédhangok minél pontosabb ejtése;
- a beszéddinamika fejlesztése, javítása;
- a hallási figyelem fejlesztése;
- az épen maradt funkciók fejlesztése;
- a jelnyelvi kompetencia fejlesztése (hallássérült gyermekek számára létrehozott speciális intézményekben).

A nyelvi kommunikáció biztonságos megalapozásával, folyamatos fejlesztésével lehetséges, hogy a kultúrtechnikák (olvasás, írás, nyelvi rendszer) mindinkább az ismeretszerzés eszközeivé váljanak.

Az alsó tagozatos (1–4. osztály) szakasz végéig átfogó feladat a nyelvi rendszer kiépítése. Megvalósítása elsődlegesen a Magyar nyelv és irodalom tanulási terület fejlesztési feladata. Általános cél, hogy ez a szakasz megalapozza egy olyan direkt kommunikációs szint elérését, amely alkalmas valamennyi tanulási terület ismeretanyagának teljesebb körű elsajátítására (szókincs, nyelvalaki struktúrák stb. vonatkozásában). Alkalmazása, gyakorlása minden területen megvalósítandó fejlesztési feladat, beépíthető a szabadon választott és a rehabilitációs

célú tanórák programjaiba. Az 1. osztály végén szükséges a nyelvi kommunikációs fejlettségi szint mérése, mert ekkorra már megjelennek azok a nyelvi készségek, amelyek lehetővé teszik az értékelést. Jelentősen eltérő fejlődési ütemű tanulók esetében – a szakértői bizottság bevonásával – javaslatot kell tenni a fejlesztés további formájára, módjára, szükség esetén az iskolatípus változtatására. A nyelvi kommunikáció építésének feladatai az általános iskolai oktatás egész időtartama alatt döntően befolyásolják a tanulási területek tartalmainak feldolgozását. A felső tagozatos (5–8. osztály) szakasz végére a nyelvi készségek olyan szintjére juttatható el a súlyos fokban hallássérült tanulók egy része, ami alkalmassá teszi őket az egyre önállóbb ismeretszerzésre, a szövegalkotó műveletek végzésére, a korszerű műveltség iskolai tartalmának birtoklására. Ennek megfelelően valamennyi tanulási területen megjelenik az anyanyelvi készségek intenzív fejlődése (a szóbeli és írásbeli közlés gyarapodása, a beszéd- és szövegértés készségei, az aktív és passzív szókincs növekedése, a passzív szókincs aktivizálási folyamatának gyorsulása). Vannak azonban olyan tanulók is, akiknél a fenti készségek csak alacsonyabb szinten jelennek meg, akiknél az egyre önállóbb ismeretszerzés csak alacsonyabb szinten tapasztalható.

A jelnyelv a súlyos fokban hallássérült egyének számára az egymás közötti kommunikáció fontos eszköze lehet. A hangos beszédet kísérő jelnyelv segítséget nyújt a nyelvi kommunikáció közvetítésében és értelmezésében azokban az esetekben, amikor a nyelvi közlés megértése különböző okok miatt akadályozott (mentális problémák, diszfázia, részképességzavarok stb.). Bilingvális oktatás esetén hangos beszéddel és jelnyelven is biztosítani kell az információkat, a tanulók és szüleik elhatározásának figyelembevételével, valamint a szükséges személyi és tárgyi feltételek alkalmazásával.

A fejlesztés kiemelt feladatai:

- a szociális kapcsolatrendszer, az érintkezési formák pontos értelmezése, nyelvi formáinak elsajátítása a személyiség harmonikus fejlesztése érdekében;
- az ismeretek bővítésével kapcsolatos fogalomrendszerek pontos kiépítése, a tudáselemek értő, értelmező összekapcsolása a kognitív funkciók (a felfogás, a feldolgozás, a lényegkiemelés, az összefüggések meglátása és alkalmazása) szintjeinek fejlesztésével;
- a vizuális percepció, az önkifejezés, a valóság képi feldolgozásának, megjelenítésének, értelmezésének folyamatos bekapcsolása a tanulás-tanítás folyamatába, a személyiség kibontakoztatása, gazdagítása céljából;
- a magyar nyelv szabályainak megfelelő beszéd komplex, folyamatos fejlesztése;
- a beszédhallás, a beszédérthetőség fejlesztése az oktatás valamennyi szakaszában;
- a jelnyelvi kompetencia fejlesztése;
- az információszerzés, az interperszonális kapcsolatok új technikai formáira való felkészítés (számítógép, internet stb.), az írásos kommunikáció, valamint az idegen nyelv ismerete, írásos formájának hangsúlyos megalapozása és fejlesztése;
- a tehetségre utaló személyiségjegyek feltárása és gondozása;
- a beszédértés és a mondanivaló kifejezésének fejlesztése;
- a szövegértő olvasás folyamatos fejlesztése;
- felzárkóztatás, differenciálás;
- tehetséggondozás;
- a mozgás és ritmus intenzív fejlesztése;

- a továbbtanulás, a szakmaszerzés ismereteinek, lehetőségének alapozása, kitekintés a munka világára.

7. A hallássérült tanulók egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozásai

A feladat jellegéből adódóan az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció döntően individuális jellegű, ezért egyéni vagy kiscsoportos keretben valósul meg.

- A hallás korlátozottsága és annak súlyos következményei döntő befolyással bírnak nemcsak a fogalmi gondolkodás fejlődésére, hanem a lelki élet, a személyiség fejlődésének egészére is. Ezt megelőzendő, alapvető pedagógiai fejlesztési cél a lehetőség szerinti legkorábbi időponttól kezdett szakszerű hallásnevelés (a meglévő hallásmaradvány aktivizálására alapozva), a technikai lehetőségek felhasználásával. Ehhez elengedhetetlen a vizuális és a hangzó nyelv elérhetővé tétele.
- Az egyéni anyanyelvi nevelés az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs célú órakeretben kerül megvalósításra. Az iskolai fejlesztés alapozó és alsó tagozatos szakaszában a hallássérült gyermek egyéni adottságaihoz, érdeklődéséhez igazodó központi témájú társalgások szolgálják a nyelv, a beszéd különböző területeinek fejlesztését. Középpontban az alapvető hangzó nyelvi készségek (a szájról olvasásra és a hallásmaradványra támaszkodó beszédértés, a gondolatok önálló kifejezése) erősítése áll. A társalgások keretében kerül sor a beszédérthetőség (tempó, ritmus, hangsúly, artikuláció) folyamatos fejlesztésére is. A felső tagozaton folytatódik a magyar nyelvi kompetencia kibontakoztatása a Magyar nyelv és irodalom tanulási területhez is igazodva.
- A beszéd, nyelv elsajátítási (diszfáziás) és egyéb tanulási zavar tüneteit mutató tanulók komplex korrekciója az iskoláztatás végéig szükséges, elsősorban az egyéni fejlesztés keretében.
- A hallás-ritmus-mozgás nevelés összehangolt fejlesztő tartalma közvetlenül szolgálja a hallássérülés és következményeinek korrekcióját.
- A hangzó nyelvi készségek fejlesztése a rehabilitációs órakereten kívül része valamennyi (nyelvi fejlesztést is megvalósító) tantárgynak.
- Az egészségügyi célú habilitáció a hallássérült tanulók esetében elsősorban a folyamatos otológiai és audiológiai ellátásra irányul. Feltétel: az audiológiai vizsgálatokhoz szükséges tárgyi és személyi feltételek iskolai keretek közötti maradéktalan biztosítása.
- A hallássérült tanulók fokozottabban támaszkodnak a látásukra, ezért annak védelme a fülészeti ellátással azonos fontosságú.
- Kiemelten fontos a mentálhigiénés gondozás, a pszichológiai ellátás, különösen a hallásukat a hangos beszéd kialakulása után elvesztett tanulók esetében – az eredményes iskolai oktatás szempontjából is.

A pszichológiai habilitáció, rehabilitáció elsődleges célja, hogy megelőzze, illetve csökkentse azokat a kedvezőtlen folyamatokat, amelyeket a hallássérülés és az azzal összefüggő eltérő nyelvfejlődés a személyiség fejlődésében okozhat.

A pszichológiai habilitációval, rehabilitációval összefüggő főbb feladatok:

- a társuló problémák (pl. tanulási zavar, hiperaktivitás, autizmus) korai felismerésének segítése, szakemberekhez irányítás, a megfelelő – minél korábbi – terápiához való hozzájutás támogatása;
- tehetséggondozás: a tehetség felismerésének és kibontakozásának segítése;
- a tanulók ön- és társismeretének fejlesztése;
- belső állapotok, érzelmek felismerésének, azonosításának, helyes kezelésének fejlesztése, az empátiás készség fejlesztése;
- a társas helyzetek értelmezésének segítése, a helyzetnek megfelelő kommunikáció, viselkedés kialakítása, többek között a segítségkérés, az önvédelem, önérvényesítés, konfliktuskezelés, alkalmazkodás készségeinek gyakorlása;
- a gyermek, fiatal támogatása a másság megélésében, a sérültség elfogadásának, elfogadtatásának segítése;
- a család támogatása a hallássérüléshez kapcsolódó krízishelyzetekben, a hallássérült gyermek nevelésében;
- a pályaorientáció, a pályaválasztás segítése a hallássérült specifikumok figyelembevételével pályatanácsadás formájában;
- az integráció előkészítése, a gyermek, szülő, befogadó intézmény támogatása, sikertelen integráció esetén a gyermek negatív élményeinek feldolgozása, az önbizalom erősítése;
- az etikai normák ismeretének hiányossága, a fokozott befolyásolhatóság, az áldozattá válás és a bűnelkövetés esetleges veszélyeztetettsége miatt prevenciós foglalkozások szervezése;
- mindezeken túl szükség esetén pszichológiai ellátás – akut krízis, személyiségzavar, magatartászavar, beilleszkedési nehézségek, iskolai vagy családi konfliktusok, egyéb pszichés problémák (szorongás, pszichoszomatikus problémák stb.) előfordulása esetén;
- a tanulók intézményen kívüli pszichológiai ellátása – különösen súlyosabb kommunikációs akadályozottság és kollégiumi bentlakás esetén – lehetetlen, ezért indokolt az intézményen belüli pszichés megsegítésük;
- a nyelvi kommunikáció döntő befolyással bír nemcsak a fogalmi gondolkodás fejlődésére, hanem a lelki élet egészére, a személyiség alakulására is. Ezért alapvető pedagógiai fejlesztési cél a lehetőség szerinti legkorábbi időponttól kezdett szakszerű szurdologopédiai ellátás és igény szerint mindkét nyelvhez (vizuális és auditív) való hozzáférés biztosítása.

Az egyéni anyanyelvi nevelés keretében történik:

- a nyelvi kommunikáció megindításának támogatása;
- a beszédfejlődés természetes vonulatának bejárása, az érthető, megközelítően természetes ritmusú beszéd kimunkálása;
- a még hiányzó beszédhangok kialakítása, automatizálása, illetve a meglévő hibás hangok korrekciója;
- a szupraszegmentális elemek megfelelő használatának tudatosítása, a helyes beszédprozódia állandó gyakorlása;
- a grammatikai, pragmatikai hiányosságok korrekciója;
- a szókincs folyamatos bővítése, a szavak, kifejezések értelmezése, melyek hiányában a jó beszédprodukció elérése lehetetlen;

- a cochleáris implantáció-hallásjavító műtéten átesett gyermekek rehabilitációja, habilitációja, amelynek célja a speciális hallás- és beszédfejlesztés annak érdekében, hogy a környezet hangjainak felismerésétől a beszédhangok differenciálásán keresztül a beszédértés és az érthető beszéd birtokába jussanak. Mindezzel a minél korábbi integráció a cél;
- speciális intézményi oktatás esetén az integrált iskolai és iskolán kívüli életre történő felkészítés biztosítása;
- a képességprofilnak megfelelően kell kidolgozni és megvalósítani az egyéni fejlesztési tervet, melybe lényeges beépíteni a diszfáziás tünetek kezelésére specifikusan kidolgozott eljárásként bevált Affolter–Heldstab-féle módszert;
- fontos, hogy a halló társakkal végzett közös tevékenységek, közösen szerzett élmények során a hallássérült gyermekek felismerjék azokat a kapcsolódási pontokat, melyek segítségével egyenértékűnek tekinthetik magukat a halló tanulókkal. Ennek érdekében szükséges, hogy a speciális intézményi keretek között tanuló hallássérült gyermekek a kezdő évfolyamokban érintkezzenek a halló gyermekekkel, megkezdődjön a kapcsolattartás, és beépüljön a hallássérült gyermekek életébe. A későbbiekben, a középső évfolyamokon szükségessé válik a többségi iskolában nevelkedő gyermekekkel, gyermekcsoportokkal való növekvő gyakoriságú együttlét, együtt-tanulás, együtt-sportolás stb., az utolsó két évfolyamon pedig az életpálya tervezése, a pályaorientáció, a pályaválasztás és az ezzel kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretek, tevékenységek végzése.

Kiemelt feladat a tehetséggondozás, melynek keretében megvalósul az átlagnál jobb nyelvi képességekkel rendelkező tanulók anyanyelvi kompetenciáinak kiemelt fejlesztése a következő területeken:

- a szövegértési és szövegalkotási automatizmusok kialakítása az egyes szövegtípusok szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek felfedeztetésével;
- a kommunikáció tudatos stratégiáinak felépítése különféle közlési helyzetekben és szövegtípusokban;
- az egyéni közlési stratégiák kialakítása és használata;
- a kommunikációs magatartásmódok és tevékenységek egyszerre kreatív és normatív használata;
- a nyelvi problémaészlelés képességének folyamatos fejlesztése;
- a nem verbális önkifejezés képességének fejlesztése, illetve a partner nem verbális jelzéseinek értelmezése.
- a kiemelkedő matematikai-logikai gondolkodással bíró tanulók matematikai kompetenciáinak fejlesztése és szövegértési kompetenciájának olyan szintre emelése, amely képessé teszi őket a matematikai szöveges feladatok megértésére.
- az anyanyelvi és a kiemelkedő egyéb kompetenciák mind magasabb szintű és szélesebb körű birtoklásának elősegítése minden tanulási területen, amely képessé teszi tehetséges tanulóinkat a verbális, hangzó és képi kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására, ezzel az önálló tanulás képességének gyakorlására.

b; a beilleszkedési,tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók nevelésével, oktatásával összefüggő feladatok

A BTMN tanulók nevelésének, oktatásának feltételeit az Nkt. ide vonatkozó jogszabályai, valamint NAT és a BTMN szakmai ajánlásban foglaltak alapján határoztuk meg.
A BTM tanulókat megillető különleges bánásmód alapelveinek megfelelően:

- A kudarcok halmozódásának elkerülése érdekében pedagógiai munkánkat prevenciós szemlélettel végezzük. A nehézségek, hiányosságok, problémák időben történő felismerésére és a szükséges pedagógiai lépések megtételére törekszünk. Célunk, hogy a megelőzés által a „veszélyeztetett" tanulók körében megakadályozzuk az intézményi teljesítményelvárások iránti közömbösség, a tanulmányi teljesítmények és az intézményi szocializáció iránti elutasítás, valamint az önértékelési zavarok, különböző jellegű beilleszkedési, viselkedési, kapcsolati problémák kialakulását.
- A BTMN tanulók izolációja, elkülönítése sem gyógypedagógiai, sem pedagógiai, sem iskolajogi szempontból nem lehetséges, nem szükséges. Iskolánk nevelőtestülete magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel rendelkező pedagógusokból áll, akik rendelkeznek a probléma megoldásához szükséges kompetenciákkal. Együttműködnek a segítő szakemberekkel, a BTMN tanulóknak kevesebb kudarcélménnyel terhelt, védettebb nevelési környezetet biztosítva.
- A BTMN tanulók esetében sikerkritériumnak az tekinthető, ha a szakértői vélemény által megállapított beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megszűnik, vagy jelentősen csökken, gyengül, ritkább és kisebb súlyú konfliktusokat eredményez, mint korábban, s így viselhetővé, kezelhetővé válik a tanuló számára. Ha már nem eredményezi azokat a következményeket (jelentős tanulmányi alulteljesítés, társas kapcsolati probléma, tanulási és magatartás-szabályozási hiányosság, közösségi beilleszkedésének, illetve személyiségfejlődésének nehezítettsége vagy sajátos tendenciái), amelyek előállása miatt a BTMN-minősítés korábban megszületett.

Pedagógiai erőforrás-koncentráció
A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a sikerként megfogalmazott cél eléréséhez elengedhetetlennek tartjuk a pedagógiai erőforrás-koncentrációt, a nevelőtestület valamennyi tagjának közös feladatvállalását és együttműködését.

- Iskolánk vezetősége támogatja, hogy a pedagógusok a különleges bánásmódot igénylő tanulók nevelésének-oktatásának specialitásaihoz kapcsolódó szakmai programokon, továbbképzéseken, konzultációkon vegyenek részt.
- A hatékony prevenciós munka érdekében a pedagógusok együttműködnek a gyógypedagógussal, fejlesztőpedagógus(okkal), iskolapszichológusokkal. Figyelembe veszik és alkalmazzák a közösen kialakított, a kultúrtechnikák tanítását megalapozó, osztályban végezhető megelőző készségfejlesztést.
- A különböző pedagógiai színtereken következetesen alkalmazzák a „neki megfelelő oktatáshoz való jog" alapelvét. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában igazodnak a BTMN típusához, az elmaradás súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
- A tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszik a tantárgyi tartalmak – BTMN tanulókra esetlegesen kihatással lévő – módosulásait.

- A tanítók, szaktanárok az iskolai tantárgyuk vonatkozásában – szükség szerint – a BTMN tanulónak egyéni haladási ütemet biztosítanak, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaznak.
- A tanítók, szaktanárok a szakértői véleményben szereplő pedagógiai javaslatokat beépítik a tanórai tevékenységekbe, foglalkozásokba. Szükség esetén, a folyamatos értékelés, hatékonyság-vizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján eljárásaikat megváltoztatják, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaznak.
- Egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keresnek.
- Alkalmazkodnak az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez, a tanuló problémájához.
- A tanítók, szaktanárok együttműködnek különböző szakemberekkel. A gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, iskolapszichológus iránymutatásait, javaslatait beépítik a pedagógiai folyamatokba.
- A nevelőtestület valamennyi tagja szoros együttműködésre törekszik a szülőkkel, épít az iskolai törekvéseket és hatásokat megerősítő pozitív szerepükre.
- Szükség szerint tanulóink fejlesztése, segítése során, a számukra biztosítandó „különleges bánásmód" biztosításának érdekében igénybe vesszük a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, indokolt esetben a gyermekvédelem intézményeit.

A segítő szakemberek feladatai

Iskolánkban a BTM tanulók nevelésében, oktatásában, fejlesztésében gyógypedagógus és/vagy fejlesztőpedagógus(ok) működnek közre.
- Az iskola kezdő szakaszában a preventív szemléletet érvényesülését segítve – a tanulási nehézségek jeleinek mielőbbi feltárásához, illetve azok kialakulást megelőzendő – pedagógiai szűréseket végeznek az iskolapszichológussal együttműködve, majd a pedagógusokkal együtt megtervezik az érintett tanulók segítésének folyamatát. Szükség szerint támogatják a pedagógusokat a kultúrtechnikák bevezetéséhez szükséges és elégséges készség- és képességstruktúra kialakításának módszertanában.
- Segítik a pedagógusokat a szakértői bizottság BTMN-t megállapító szakértői véleményének – különösen a pedagógiai diagnózis részének – értelmezésében.
- A szakértői vélemény alapján egyéni fejlesztési tervet készítenek, hogy a fejlesztő pedagógiai ellátásból a törvény szerint feladatkörébe tartozó készségfejlesztéssel a leghatékonyabb módon tudják segíteni a tanulót a nehézsége leküzdésében.
- Javaslatot tesznek a nehézség típusának és az ebből következő tanulói igénynek megfelelően szükséges nevelési-oktatási környezet kialakítására (például ültetés, eszközhasználat stb.), oktatásszervezési, közösségi intézkedések meghozatalára vagy egyéb más feltételek biztosítására.
- Javaslatot tesznek a specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására; esetleg pedagógiai (konfliktuskezelési eljárások, értékelési- önértékelési technikák, jutalmazási – ambicionálási – sikerességi metodikák) bevezetésére, és más olyan pedagógiai innovációra, amely pozitív hatással lehet az adott tanuló konkrét nehézségének megszüntetési folyamatára.
- Figyelemmel kísérik a tanulók haladását, részt vesznek a részeredmények értékelésében, javaslatot tesznek az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra.

- Együttműködnek a tanulót nevelő-oktató pedagógusokkal, figyelembe veszik tapasztalataikat, észrevételeiket, javaslataikat.
- Segítik a pedagógust az egyéni értékelés kialakításában, a tanuló önmagához mért fejlődésének megítélésében a problémás területen vagy dimenzióban.
- Segíti a helyi feltételek és a tanuló egyéni szükségleteinek összehangolását.
- Fejlesztő tevékenységet végeznek a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon, egyéni fejlesztési terv alapján az erre szolgáló és az iskola által biztosított fejlesztő pedagógiai ellátás órakeretében. A fejlesztés során a tanulót sikerélményhez juttatható képességeire, az átlagot meghaladóan működő és jól teljesítő funkciókra támaszkodnak.

Az Nkt. 27. § (5) bekezdésének megfelelően a BTMN tanulók számára szervezett fejlesztő pedagógiai ellátás keretében a tanuló tantárgyi felzárkóztatását a nevelő-oktató munka szakaszának, illetve a tantárgynak megfelelő szakképzettségű pedagógus, készségfejlesztését pedig fejlesztő pedagógus, illetve ebben a munkakörben foglalkoztatott gyógypedagógus végzi iskolánkban. A konkrét fejlesztési órarendeket tanév elején állítjuk össze. A készségfejlesztő foglalkozások szervezésekor két-három fős csoportokat alakítunk ki, illetve egyéni foglalkozásokra is lehetőséget teremtünk, figyelembe véve a szakértői véleményben foglaltakat. A csoportok kialakításánál törekszünk arra, hogy hasonló nehézségekkel küzdő tanulók alkossák a csoportot.

Az SNI és BTMN tanulók azonosításának és segítésének rendje, folyamata

Az iskolába való 9. osztályos beiratkozás alkalmával az iskola vezetősége az Alapító okiratban foglaltaknak megfelelően dönt a BTMN és SNI tanulók a felvételéről, osztályba sorolásáról.
A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségeket természetüknél fogva sokkal hatékonyabb megelőzni, mint a már kialakult nehézségeket és másodlagos figyelmi, motivációs vagy ezekből adódó viselkedési problémákat kezelni, a már elindult kedvezőtlen folyamatokat visszafordítani. Célunk minden évfolyamon a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek kialakulásának megelőzése, valamint a tanulók egyéni tanulási útjainak minél hatékonyabb támogatása.
Különös odafigyeléssel kezeljük a 9. évfolyam tanulóit.
Ennek érdekében a szaktanárok és a segítő szakemberek együttműködnek:
- folyamatos értékelést, folyamatdiagnózist alkalmaznak,
- hatékonyság-vizsgálatot végeznek, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén
– változtatnak eljárásaikon, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaznak,
- nyitott tanítási-tanulási folyamatban dolgoznak, amely lehetővé teszi az egyes tanuló igényeitől függő pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai, szociális, egészségügyi eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális metodikák alkalmazását,
- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához közösen keresnek alternatívákat,
- megismerik egymás munkáját, megosztják 'jó gyakorlataikat'.
A tantestület minden tagjának kötelessége a tanulók személyiségfejlődése, tanulmányi munkájának alakulása területén szerzett tapasztalatainak, észrevételeinek átadása az

osztályfőnöknek, aki összegyűjti ezeket az adatokat és szükség esetén pedagógiai intézkedést kezdeményez.

- az osztályfőnök egyéni megbeszélést folytat a nevelőtestület tagjaival, a gyógypedagógussal, fejlesztőpedagógus(ok)kal), és az iskolapszichológussal, szükség szerint esetmegbeszélést kezdeményez
- egységes nevelési eljárás megbeszélése
- konzultáció a szülőkkel a tanuló nevelésében-oktatásában résztvevő pedagógusok, segítő szakemberek részvételével
- szükség esetén a pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele
- a szakértői véleményben foglalt pedagógiai javaslatok beépítése a tanórai és tanórán kívüli tevékenységekbe
- az egyénileg indokolt segítő szakemberek igénybevétele, a fejlesztési keretek megszervezése

c; A kiemelten tehetséges tanulók nevelésével, oktatásával összefüggő feladatok

Iskolánk tanulói között több olyan tanuló van, akik valamely területen kiemelkedő adottságokkal rendelkeznek. A pedagógusok segítik a kiemelkedő tehetségek felismerését, kiteljesedését, nyilvántartják a tehetséges tanulókat. Számukra is továbbfejlődési lehetőséget jelent a korábbiakban kifejtett differenciált tanulásszervezési eljárás keretében megvalósuló nevelési-oktatási forma. A kiemelt tehetségek fejlesztésére emellett a köznevelési törvény alapján az osztályok órakeretén felül egy órát biztosítunk.

Nevelő-oktató munkánk során törekszünk olyan lehetőségek biztosítására, amelyek következtében a tanulóban egyre jobban mélyül a tudásvágy és a tevékenység iránti igény. Az életkornak megfelelő tartalmakat kínáló szakköröket, tanfolyamokat, kiállításokat, házi bajnokságokat szervezünk a számukra, hogy lehetőséget adjunk képességeik fejlesztésére, egyéni érdeklődésük és erősségeik felfedezésére. Tanulmányi versenyekre, sportversenyekre készítjük fel őket, hogy iskolán kívüli környezetben is próbára tehessék tudásukat.

Iskolánkban szinte minden tantárgy keretében működnek képességfejlesztő, tehetséggondozó foglalkozások. Az elért eredményeket iskolánk honlapján hozzuk a szülők és az iskola iránt érdeklődők tudomására.

A tehetséges tanulók felismerése: - szaktanári kötelesség

A velük való foglalkozás formái:

- differenciált tanulásszervezés
- eseti foglalkozás
- rendszeres foglalkozás

2. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulóval kapcsolatos feladatok

A tanulók személyiségfejlődésének figyelemmel kísérése a tantestület minden tagjának kiemelt feladata. Kollégáink folyamatosan tájékoztatják az osztályfőnököt tapasztalataikról. A már említett őszi nevelési értekezleten alkalom nyílik az észrevételek összegzésére, a személyiségfejlesztés lehetőségeit meghatározó további döntéshozatalra.

A családdal való együttműködés arra szolgál, hogy elősegítse a tanuló családban történő nevelkedését, esetleges veszélyeztetettségének megelőzését. Amennyiben a tanuló tanulási, magatartási zavarai a családi rendszer nehézségei, vagy anyagi problémák miatt alakultak ki,

akkor eredményes lehet, ha a szülők a családsegítő szolgálattal együtt dolgoznak. Az iskolai családsegítő és az osztályfőnök közvetíthetik a szülőket a családsegítő szolgálat felé. Ha valószínűleg más áll a problémák hátterében, akkor feltétlenül szükség van a tanuló komplex vizsgálatára, bevonva az iskolapszichológust és a pedagógiai szakszolgálat szakembereit.

Nagyobb figyelmet fordítunk az elvált vagy válófélben levő családok gyermekeire, az egyéb körülmények miatt hátrányos helyzetű tanulókra, hogy a megfelelő időben fordulhassanak segítségért a kerületek szociális ellátó szolgálataihoz.
A szociálisan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos problémák megoldásában a kulcsszerep az osztályfőnöké, aki, ha szükséges, a szülőkkel történő beszélgetés során tájékozódni próbál a tanuló családi helyzetéről. Javaslatot tesz a családnak a lehetséges szociális juttatások igényléséről: kedvezményes (esetleg ingyenes) étkeztetés, rendszeres, illetve rendkívüli pénzbeli támogatás igényléséről a területileg illetékes önkormányzatoktól.
A veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű és a szociális hátrányokkal küzdő tanulók felismerése, aktuális helyzetüknek nyomon követése a tantestület minden tagjának kötelessége, mint ahogy az is, hogy észrevételeiket megtegyék az osztályfőnököknek. Különös figyelemmel kezeljük a 9. évfolyamba lépő tanulókat, illetve a bármely évfolyamunkra iskolaváltás miatt érkező új diákokat.
Segítésük rendje:

- az osztályfőnök gyűjti az információkat,
- az osztályfőnök a megfelelő intézkedést kezdeményezi az főigazgatónál,
- tantestületi konzultáció az őszi nevelési értekezleten, igény szerint máskor is;
- egységes nevelési eljárás megbeszélése,
- konzultáció a szülőkkel, gyermekjóléti szakszolgálatokkal, önkormányzattal,
- a korábbi nevelési eljárás korrigálása.

2.15. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

Magatartási követelmények

Példás /5/ magatartású az a tanuló, aki tudatosan vállalja az iskolai követelmények teljesítését, betartja a házirendet és másokat is annak megtartására ösztönöz. A tanuló iskolai és iskolán kívüli viselkedése példamutató. Figyelembe veszi a közösség érdekeit, tekintettel van a közösség tagjaira, udvarias, tisztelettudó. A közösség életének aktív és pozitív formálója. Az iskolából nem késik. Bekapcsolódik a közösség vezetésének munkájába. A tanárok 90-95%-a példásnak tarja, és a többiek sem adnának jónál rosszabbat.

Jó /4/ magatartású az a tanuló, aki szívesen vesz részt a közösség életében, viselkedésében nem ad okot panaszra. A közösség érdekei ellen nem vét, elfogadja társait, az iskola házirendjét megtartja. A jó magatartású tanuló az iskolai rendszabályokat következetesen betartja. A közösség munkájában részt vesz, de nem kezdeményez. A körülötte történő laza viselkedések ellen nem mindig lép fel. Tanáraival, a felnőttekkel és társaival szemben őszinte, tisztelettudó. Magatartáskultúrája esetenként kifogásolható. Vigyáz iskolája, közössége vagyonára és a jó hírnevére. Maga nagyon nem vezet, de

támogatja azokat, akik helyes irányba befolyásolják a közösséget. Legfeljebb egy szaktanári figyelmeztetése van.

Változó /3/ magatartású az a tanuló, aki tudatosan nem árt ugyan a közösségnek, de számítani sem lehet rá. A változó magatartású tanuló viselkedésével szemben kifogások merülnek fel. Igyekezete ellenére megismétlődnek kifogásolható cselekedetei.
A közösség támasztotta követelményeket ingadozva követi, a közösségi munkából csak irányítással és nem szívesen vállal részt.
Felelősségtudata, szimpátiája a jó és rossz között ingadozó. A közös programokról gyakran igazolatlanul távol marad. Tanáraival, társaival szembeni magatartása nem mindig udvarias. Megbízhatatlan, a követelményeket csak többé-kevésbé teljesíti. Aki hajlamos a fegyelem megsértésére, társaihoz való viszonya ingadozó. Udvariatlan, nyegle, csúnyán beszél. Indulatait nem mindig képes fékezni.

Rossz /2/ magatartású az a tanuló, aki szándékosan árt a közösségnek, és az egyes tanulóknak. A tanulóközösséggel szemben áll, a követelményeket megszegi. Durva, goromba, hangvétele, viselkedése megengedhetetlen. Iskolán kívüli magatartása erősen kifogásolható, esetleg törvénybe ütköző. Iskolai vagy iskolán kívüli viselkedéséért fegyelmi büntetések valamelyik fokozatában részesül. Rossz hatással van társaira, rossz példát mutat, bomlasztja a közösséget. Nem őszinte, tiszteletlen. Önmaga és társai testi épségét és az iskola jó hírnevét veszélyezteti.

A magatartásjegyben mindazt értékelni kell, amiről a nevelőtestületnek tudomása van, amit rendszeresen figyelemmel lehet kísérni

Szorgalmi követelmények

Példás /5/ annak a tanulónak a szorgalma, akinek munkáját rend, fegyelem, pontosság jellemzi. A tanítási órákra képességeihez, körülményeihez mérten akaratát megfeszítve maximálisan és rendszeresen felkészül, az órákon aktívan bekapcsolódik az osztály munkájába. Példás szorgalmú az a tanuló, akinek munkájában érdeklődés nyilvánul meg. Korának megfelelő céltudatossággal, önállóan végzi munkáját, precízen, megbízhatóan. Elvégzi a kapott házi feladatokat, sőt többletfeladatokat is vállal. Érdeklődési köre széles, munkatempója és figyelme nem lankad, energiáját jól osztja be. Többletet nyújt a kötelezőn felül (pl. versenyeken méltón képviseli az iskolát.) Felszereléseit rendszeresen, rendes állapotban magával hordja. Képességének megfelelően teljesít. Órákon aktív, segítő. Részt vesz versenyeken, pályázatokon.

Jó /4/ szorgalmú az a tanuló, aki figyel az órán, a házi feladatait elvégzi, az órákra felkészül, rendesen és megbízhatóan dolgozik. Annak a tanulónak a szorgalma, aki az elért átlageredménye képességeinek megfelelő, és általában szorgalmas munkájának köszönhető, de akaratának különleges megfeszítésére nincsen szükség. Képes arra, hogy ösztönző hatásokra rendszeresen dolgozzék. Különösebb érdeklődést azonban nem árul el a tanulmányok iránt. Felszerelése rendben van. De nem mindig példamutató.

Változó /3/ jegyet kap az a tanuló, akinek tanulmányi munkája ingadozó, időszakosan, pontatlanul dolgozik. Változó annak a tanulónak a szorgalma, aki az iskolai és otthoni munkájában csak időnként igyekszik. Kötelességét ismételt figyelmeztetés után teljesíti.

Időnként nem ír házi feladatot, hiányos felszereléssel jön iskolába. Önállóan csak akkor fog munkához, ha erre külön felhívják a figyelmét. Figyelmetlen az iskolában, és iskolán kívül is a szétszórtság jellemzi. Felszerelése időnként hiányos. Órákon passzív, érdektelen, nehezen motiválható.

Hanyag /2/az a tanuló, aki tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen, feladatait nem végzi el. Érdektelen, a tanulás különböző formáira sem lelkesíthető. Felszerelése hiányos. Képességeihez viszonyítva keveset tesz tanulmányi fejlődése érekében. Elégtelen osztályzatokat kap. Házi feladatot rendszeresen nem készít. A tanórán érdektelen, tájékozatlan, közömbös, passzív.

Az osztályzat megállapításánál figyelembe kell venni a tanuló életkörülményeit, közvetlen környezetét, azt hogy mennyi erőfeszítést kell tennie annak érdekében, hogy tanulmányi munkáját elvégezhesse. Vegyük figyelembe, hogyan fejlődött kötelességtudata, igényessége munkájával szemben.

A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

A Nkt. 58. § (1) A gyermeket, a tanulót a tőle elvárható jobb teljesítményéért az intézmény házirendjében foglaltak szerint jutalmazni kell.

Jutalmazások
Kiemelkedő tevékenységért az iskolánk tanulói, közösségei és csoportjai jutalmazásokban
részesülhetnek. A kiemelkedő munkát évente jutalmazzuk.

Egyéni jutalmazások

A jutalmazások formái:

- osztályfőnöki dicséret: odaítéléséről az osztályfőnök dönt, adható több dicséret alapján, vagy egyszeri közösségi munkáért;
- szaktanári dicséret: odaítélését a szaktanár határozza meg. Adható az adott tantárgyban elért versenyeredményekért, kutató-, vagy sorozatos gyűjtőmunkáért és folyamatos kiemelkedő tanulmányi munkáért, szakköri, stb. munkáért;
- főigazgatói dicséret: tanulmányi városi, megyei, országos versenyen elért helyezetteknek, valamint minden más esetben, amikor a tanuló kiemelkedő teljesítmény nyújt, és az iskola jó hírét kelti.
- nevelőtestületi dicséret: a tantestület szavazata alapján tanév végén adható kiemelkedő magatartásért és szorgalomért, kiváló tanulmányi eredményért.
- tanulói emlékplakett: a 9-12 évfolyamok alatt nyújtott kiemelkedő tanulmányi eredményért és közösségi munkáért

A jutalmak formái:

- könyvjutalom,

- tárgyjutalom,
- oklevél,
- emlékplakett.

Az osztályfőnök javaslata alapján a tantestület dönt a fenti jutalmak odaítéléséről az alábbi
érdemekért:

- kiemelkedő tanulmányi eredmény,
- példamutató magatartás és szorgalom,
- versenyeken, pályázatokon való eredményes részvétel,
- kiemelkedő hitéleti tevékenységért,
- az iskola érdekében végzett tevékenységért, kiemelkedő közösségi munkáért,
- kiemelkedő sporttevékenység,
- kiemelkedő énekkari tevékenységért

Fegyelmezések

Azt a tanulót, aki tanulmányi kötelességeit folyamatosan nem teljesíti, a tanulói házirend előírásait megszegi, igazolatlanul mulaszt, vagy bármely módon árt az iskola jó hírnevének, fegyelmező intézkedésben kell részesíteni.

A fegyelmező intézkedés formái:

- szaktanári figyelmeztetés
- osztályfőnöki figyelmeztetés
- osztályfőnöki intés
- főigazgatói figyelmeztetés

Az főigazgató figyelmeztetést az osztályfőnök kezdeményezi.
A Nkt. 58. § (3) alapján, ha a tanuló kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető.

A fegyelmi büntetés formái:

- megrovás,
- szigorú megrovás,
- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása,
- áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába,
- eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától,
- kizárás az iskolából.

A Nkt. 58. § (5) alapján, a tanköteles tanulóval szemben az utolsó két pont csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható. Ekkor a szülő köteles új iskolát keresni a tanulónak.
(9) A fegyelmi büntetés megállapításánál a tanuló életkorát, értelmi fejlettségét, az elkövetett cselekmény súlyát figyelembe kell venni. A fegyelmi büntetést a nevelőtestület hozza, az iskolai DÖK véleményezésével.

A fegyelmi eljárás rendjét a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 21. pontja rögzíti.

A dohányzás az intézmény teljes területén és közvetlen környezetében szigorúan tilos.
A tiltás be nem tartása fegyelmi eljárást von maga után.
A Nkt. 59. § (1) alapján, ha a tanuló tanulmányi kötelezettségeinek teljesítésével összefüggésben a nevelési-oktatási intézménynek jogellenesen kárt okoz, a Ptk. szabályai szerint kell helytállnia, kártérítést kell vállalnia.
(2)A kártérítés mértéke nem haladhatja meg gondatlan károkozás esetén a kötelező legkisebb minimálbér egyhavi összegének ötven százalékát.

2.16. Egyéb elvek

2.16.1. Közösségi szolgálat

Jogszabályi háttér

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 04.) Kormányrendelet
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény (a továbbiakban: közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény)
- A Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012–2020 elfogadásáról és a végrehajtásához szükséges középtávú feladatokról szóló 1068/2012. (III.20.) Korm. Határozat (nemzeti önkéntes stratégia 2011–2020)
- Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (civil törvény)

Az iskolai közösségi szolgálat céljai
Fejleszti a tanulók következő kompetenciáit: kritikus gondolkodás, érzelmi intelligencia, önbizalom, felelősségvállalás, állampolgári kompetencia, felelős döntéshozatal, hiteles vezetői készségek, szociális érzékenység, társadalmi felelősségvállalás, kommunikációs készség, együttműködés, empátia, konfliktuskezelés, problémamegoldás.

A közösségi szolgálat területei
a) egészségügyi,
b) szociális és jótékonysági,
c) oktatási,
d) kulturális és közösségi,
e) környezet- és természetvédelemi,
f) katasztrófavédelmi,
g) közös sport- és szabadidős tevékenység óvodáskorú, sajátos nevelési igényű gyermekek-kel, továbbá idős emberekkel.

A közösségi szolgálat dokumentálása

A tanuló a Jelentkezési lap kitöltésével, az általa választott tevékenység(ek) megjelölésével jelzi az iskolának a közösségi szolgálatra való jelentkezését, melyet a szülő jóváhagyó aláírásával kell beadni, illetve lehet befogadni.
A tevékenység követésére a tanuló közösségi szolgálati naplóját naprakészen kell vezetni. Ebben a dátum, a helyszín, a teljesített órák száma, a fogadó fél/intézmény képviselőjének aláírása, majd a koordináló pedagógus aláírása szerepel.
A közösségi szolgálat teljesítését folyamatosan vezetni kell a tanuló tanulmányi előmenetelének rögzítésére szolgáló iskolai dokumentumokban, így a naplóban, törzslapban és a bizonyítvány megjegyzés rovatában.
A közösségi szolgálat elvégzéséről szóló dokumentumot addig kell megőriznie a tanulónak, míg nappali iskolarendszerű oktatásban részesülhet, illetve érettségi vizsgát tehet. Az iskola a közösségi szolgálat teljesítéséről igazolást állít ki két példányban, amelyből egy példány a tanulónál, egy pedig az intézménynél marad.
Az iskola és a fogadó felek együttműködésükről megállapodást kötnek, mely tartalmazza az aláíró felek által vállalt kötelezettségeket és a közösségi szolgálat tevékenységi köreit.

Az iskolai közösségi szolgálat irányítása

a) A középiskola intézményvezetője felelős a közösségi szolgálat megszervezéséért, továbbá gondoskodnia kell arról, hogy az intézményben a tanuló előmenetelét rögzítő dokumentumaiban megfelelő módon – az adatvédelmi szabályok megtartását szem előtt tartva – nyilvántartsák, és folyamatosan vezessék a tanulók iskolai közösségi szolgálatának végzését a törzslapon, a bizonyítványban és a naplóban.

b) A középiskola intézményvezetője jelöli ki az iskolai koordinátort, aki felelős:
a tanulók felkészítéséért, pedagógiai feldolgozásért (mentorálás), a fogadó helyekkel való kapcsolattartásért, adminisztrálásért, dokumentálásért, igazolásért, a tanulók bevonásáért a folyamat egészébe, a tevékenységek elismeréséért, az együttműködés és kölcsönösség elvének érvényesítéséért.

c) Az iskolai koordinátor
Iskolai koordinátor lehet az iskola azon munkatársa, aki a nem formális vagy informális képzés, civil önkéntes/közösségi szolgálat területén igazolható szakmai tapasztalattal, és kellő motiváltsággal rendelkezik a feladat ellátásához.
Az intézményvezető jelöli ki azt a munkatársat (akár több személyt is), aki munkaköri feladataként a neveléssel-oktatással lekötött munkaidő terhére látja el a közösségi szolgálat koordinációs, szervezési és adminisztratív feladatait. Az iskolai közösségi szolgálattal kapcsolatos feladatok elvégzésében a pedagógusok munkáját pedagógiai asszisztens, továbbá az intézményvezető által felkért és bevont pedagógus segítheti. A koordinátor személyével a tanulóknak is egyet kell érteniük. A nevelési-oktatási intézmény lehetőségeihez mérten kedvezményeket és bérpótlékot állapíthat meg a koordinátor részére.

Közösségi szolgálat szervezése

A 9-11. évfolyamon lehetőleg egyenlő arányban elosztva kerül megszervezésre (20/2012. EMMI rendelet). A szülő (gondviselő) írásbeli kérelmére a tanuló ettől eltérő módon is részt vehet a közösségi szolgálat teljesítésében.

2.16. 2. Az intézményi könyvtár pedagógiai programja

A tanulók egyéni tanulását, önképzését segíti a tanítási napokon látogatható iskolai könyv- és médiatár, amely az intézmény szerves része, az oktató-nevelő munka eszköztára, szellemi bázisa. A könyvtár széleskörű lehetőséget kínál az önművelésre, az olvasásfejlesztésre, a csoportos és egyéni tanulás technikájának, módszereinek elsajátítására, a személyiség komplex és differenciált fejlesztésére.
A könyvtár gyűjtőkörének igazodnia kell a tanított tantárgyak követelményrendszeréhez és az intézmény tevékenységének egészéhez. Gyűjteménye tartalmazza azokat az információhordozókat, információkat, amelyeket az iskola oktató-nevelő tevékenysége hasznosít, befogadva és felhasználva a különböző rögzítési, tárolási, átviteli és kereső technikákat.
A könyvtárpedagógiai órák tartása
A tanterv alapkövetelményeit figyelembe véve építhetjük be a könyvtárhasználati ismereteket és követelményeket, a könyvtárhasználatra épülő megoldásokat és módszereket az egyes tantárgyakba és az osztályfőnöki órákba 9., 10. és 11. évfolyamokon (1-1 óra).
Az alapozás a könyvtáros tanár feladata, az önálló információszerzés, tanulás képességének kialakítása, a kommunikációs kultúra fejlesztése a nevelőközösség, az egész iskola feladata. Az adott tanórai keretben fel kell készíteni a tanulókat arra, hogy könyvtárhasználókká váljanak, életmódjukba természetesen illeszkedjék az önálló ismeretszerzés.

KOLLÉGIUMI NEVELÉSI PROGRAM

1. A KOLLÉGIUM TÁRSADALMI SZEREPE

A kollégium az a nevelés-oktatási intézmény, amely az iskolai tanulmányok folytatásához szükséges feltételeket biztosítja, a:

- a lakóhelyüktől távol tanulók számára a szabad iskolaválasztáshoz való joguk érvényesítéséhez,
- a tanuló testi-lelki egészségét veszélyeztető, tanulását akadályozó otthoni körülmények miatt szükséges.

A kollégium kiemelt társadalompolitikai szerepe és feladata, hogy segítse a tanulókat a hátrányok leküzdésében, hogy esélyeket teremtsen, biztosítsa az integrációt, a hozzáférést a jó minőségű tudáshoz, ezáltal az életminőség javítását, elősegítse a társadalmi mobilitást. Fontos szerepe van az egész életen át tartó tanulás megalapozásában, a tanuláshoz szükséges készségek és képességek, a kulcskompetenciák erősítésében, a tehetség fejlesztésében és a felzárkózás segítésében. Tevékenysége során megteremti a feltételeket az iskolai tanulmányok sikeres folytatásához, kiegészíti a családi és iskolai nevelést és oktatást, egyúttal szociális ellátást, biztonságot, valamint érzelmi védettséget is nyújt. Megfelelő pedagógiai környezet biztosításával elősegíti a társadalmi szerepek tanulását. Segíti a diákok önszerveződése során kialakuló kisközösségekben a közösségi együttélés, az önkormányzó képesség, a döntés és felelősség, a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak megismerését, gyakorlását és ezáltal hatékony támogatást nyújt a sikeres társadalmi beilleszkedéshez.

2. A KOLLÉGIUMI NEVELÉS ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLKITŰZÉSEI, FELADATAI

2.1. A kollégiumi nevelés célja és alapelvei

A **kollégiumi nevelés célja** a bentlakásos intézmény sajátos eszközeinek és módszereinek felhasználásával a tanulók szocializációjának, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődésének, tanulásának, a sikeres életpályára való felkészítésnek segítése, keresztény személyiségnek fejlesztése, kibontakoztatása.

A kollégiumi nevelés főbb **alapelvei**

- az alapvető emberi és szabadságjogok, a gyermekeket megillető jogok érvényesítése és a felelősségre ébresztés,
- a keresztény, nemzeti és európai nevelési elvek alkalmazása,
- egymás iránti felelősség, bizalom, szeretet és segítőkészség;
- intellektuális igényesség, kulturált stílus a pedagógus tevékenységében,
- a keresztény erkölcsi normák betartása és betartatása,
- az egészséges fejlődés érdekében: az egyéni és közösségi érdekek egyensúlyban tartása,
- az egyéni és életkori sajátosságok, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók szükségleteinek figyelembevétele,
- építés a tanulók öntevékenységére, önszerveződő képességére,

- a nemzeti, a nemzetiségi valamint az etnikai kisebbségi azonosságtudat tiszteletben tartása, fejlesztése,
- a szülőkkel, a kapcsolódó iskolákkal és egyházi közösségekkel való konstruktív együttműködés.

2.2. A kollégiumi nevelés feladata és értékei

A tanulás tanítása

A kollégiumi nevelőmunka igen sok lehetőséget kínál arra, hogy a tanulókat megtanítsuk az önálló gondolkodásra, az egyes ismeretek közötti logikai összefüggések feltárására, a tanult módszerek új környezetben való alkalmazására. Ennek érdekében a kollégium lehetőséget biztosít az ismeretszerzés, a megismerési és gondolkodási képességek fejlesztésére, valamint arra, hogy a tanulók megismerjék és elsajátítsák a helyes tanulási módszereket. Képessé kell tenni a tanulókat arra, hogy rendelkezzenek mindazokkal a kompetenciákkal, amelyek birtokában képesek az önképzésre, az új kihívások megoldására. A kollégiumnak gondot kell fordítania arra, hogy az ismeretek elsajátítása közben a tanulásra belső igény ébredjen a tanulóinkban, mindennapi életük részévé váljon a tanulás.

Az erkölcsi nevelés

A mai magyar társadalom nagyon sokféle. Így a gyermekek is sokféle hatásnak vannak kitéve. Egy kollégium tanulóifjúsága különböző társadalmi rétegekből és családi háttérből érkezik. A kollégium feladata az alapvető erkölcsi normák megismertetése, elfogadtatása, valamint ezen normák beépülésének elősegítése a tanulók mindennapi életébe, személyiségükbe. A kollégiumi közösség élete és a kollégiumi nevelőtanárok példamutatása segíti elő a tanulóink életében az olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a türelem, a megértés, az elfogadás, a szociális érzékenység.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A kollégium, az iskolai tanulmányokra alapozva, azt kiegészítve segíti elő a nemzeti kultúránk értékeinek, hagyományaink megismerését. A diákok elsajátítják azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Ismerjék a kiemelkedő magyar államférfiak, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók tevékenységét, munkásságát. Sajátítsák el azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek a nemzet fejlődését, gyarapodását segítik. Nemzetünk jövőjét meghatározza diákjaink hazaszeretete, magyarságuk vállalása. Ezért a tanulók hazaszeretetre nevelését a jövőről való felelős gondoskodás feladataként kell értelmeznünk.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A kollégiumi nevelés elősegíti a demokratikus jogállam és az abban való állampolgári részvétel jelentőségét, összhangot teremtve az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a

méltányosság jellemzi. A kollégium megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulóink megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A kollégiumon belüli kapcsolat- és tevékenységrendszer szervezésével, ismeretek nyújtásával a nevelés elősegíti, hogy kialakuljanak az önismeret gazdag és szilárd elméleti és tapasztalati alapjai. Kiemelt feladat a tanulóink helyes, reális énképének, illetve önértékelésének kialakítása. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

Családi életre nevelés

A családi életre nevelésünk során a katolikus egyház tanítását, alapelveit messzemenőkig szem előtt tartjuk. A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A felnőtt élet kapujában minden fiatalt fel kell készítenünk a felelősségteljes párkapcsolat kialakítására, a házasság Isten által rendelt megvalósítására és a keresztény családi életmodell megismertetésére. Meg kell tanítanunk diákjainkat, hogyan gyakorolják az alkalmazkodás törvényeit, a tanulók családi életében felmerülő konfliktusok kezelését. A kollégium kiemelt feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek, értékek megbecsülése.

A testi és lelki egészségre nevelés

A kollégiumi nevelés ösztönözze a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra és a mozgásra. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. A kollégiumban a pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Fontos célunk, hogy a kollégiumunk a diákok számára otthonos, egészséges, kulturált, esztétikus közeget biztosítson, ahol a tanulók jól érzik magukat, és amely egyúttal fejleszti ízlésüket, igényességüket.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A kollégiumi nevelés feladata a szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítása a tanulókban úgy, hogy önálló tapasztalati úton ismerjék meg a hátránnyal élők sajátos igényeit, élethelyzetét. Ennek a kialakítása fejleszti diákjainkban az együttérzést, együttműködést, problémamegoldást és az önkéntes feladatvállalást.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A kollégiumi nevelés során fel kell készíteni a tanulókat ara, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen használja. Törekedni kell arra, hogy a tanulóink megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, melyek változásokat idézhetnek elő. Kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció segítése
A kollégiumnak a lehetőségekhez képest átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. A kollégiumunk valamennyi tanulója számára lehetővé teszi egyes szakmák, hivatások megismerését, segíti a pályaválasztást, illetve a választott életpályára való felkészülést.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
A kollégiumnak segítenie kell, hogy a tanulók felismerjék saját felelősségüket a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Fontos célunk, hogy diákjaink tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaikat, valamint az erőforrások kapcsolatát.

Médiatudatosságra nevelés
Az utóbbi évtizedekben jelentősen átalakult az embereket körülvevő világ. A média minden eddiginél nagyobb hatalmat ért el. Az információ megszerzése és birtoklása világunk kulcspontja lett. A médiatudatosságra nevelés ezért elengedhetetlen. Nagy jelentősége van az értelmező, kritikai szemlélet kialakításának. A diákjainkkal ismertetni kell a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokat, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módját.

3. A TANULÓK ÉLETRENDJE, TANULÁSA, SZABADIDEJE SZERVEZÉSÉNEK PEDAGÓGIAI ELVEI

3.1. A kollégiumi élet szervezettsége

A kollégium – belső életének szabályozása során – biztosítja a tanulók optimális testi-lelki fejlődésének feltételeit, beleértve a rendszeres étkezést, a tisztálkodást, az előírásoknak megfelelő egészségügyi ellátást. A napirend kialakításakor figyelembe vesszük a speciális tanulói, szülői és iskolai igényeket, valamint az intézményi szokásokat. Törekszünk a vallásos programok egyensúlyos beépítésére. A tanulók napi életének kereteit úgy szervezzük, hogy az egyes tevékenységek belső aránya – a jogszabályi keretek között – a tanulók egyéni és életkori sajátosságaihoz igazodjanak. A gyerekek kötelességeit és jogait a kollégium házirendje szabályozza, összhangban a gimnáziumi házirenddel (pl. közös liturgián való részvétel, vagy a különböző fegyelmi szabályok).

3.2. A kollégiumi tevékenység szerkezete, a kollégiumi tanulók tanulása, foglalkozások

A kollégium a nevelési folyamat során a tanulói tevékenységeket kollégiumi programok, csoportos és egyéni foglalkozások keretében szervezi, az intézményi szervezet működéséhez pedagógiai irányítást, illetve támogatást biztosít.
20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 137/B. § alapján a kollégium - a nevelési és oktatási feladatainak teljesítéséhez - a tanulók részére kollégiumi foglalkozásokat szervez.

(2) Az Nkt. 28. § (1) bekezdésében meghatározott időkeret terhére szervezett kollégiumi foglalkozás lehet

a) felzárkóztató, tehetségkibontakoztató, speciális ismereteket adó felkészítő, egyéni vagy csoportos foglalkozás,

b) közösségi fejlesztést megvalósító csoportos foglalkozás,

c) a szabadidő eltöltését szolgáló csoportos foglalkozás, ezen belül

ca) szakkör,

cb) érdeklődési kör,

cc) önképzőkör,

cd) énekkar,

ce) művészeti csoport,

cf) tanulmányi, szakmai, kulturális verseny, házi bajnokság, iskolák közötti verseny vagy bajnokság, diáknap.

d) a tanulókkal való törődést és gondoskodást biztosító egyéni foglalkozás,

e) a kollégiumi közösségek működésével összefüggő csoportos foglalkozás,

f) egyházi fenntartású kollégiumok esetében hitéleti foglalkozás.

A 137/C. § (1) a tanulói részvétel szempontjából a kollégiumi foglalkozás lehet

a) kötelező vagy b) szabadon választható.

(2) A tanuló heti tizenhárom órában köteles részt venni a 137/B. § (2) bekezdés a) pontjában, heti egy órában a 137/B. § (2) bekezdés b) pontjában meghatározott foglalkozásokon. A tanuló a kollégium által biztosított lehetőségek közül további heti egy, szabadon választott foglalkozáson köteles részt venni.

A 137/B. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott foglalkozások látogatása alól a tanuló - a kollégium házirendjében meghatározott elvek szerint, részben vagy egészben, kivéve az ebben a keretben szervezett tematikus csoportfoglalkozásokat - felmentést kaphat.

(3) A kollégiumi foglalkozásokat a pedagógiai programnak megfelelő éves tanulói foglalkozási terv alapján kell megszervezni. Az éves tanulói foglalkozási terv kollégiumi csoportonként tartalmazza a kötelező foglalkozásokat, továbbá a kollégium egészére az előre tervezhető, szabadon választható foglalkozásokat.

(4) A kollégiumnak az éves tanulói foglalkozási terv elkészítéséhez minden tanév első hetében fel kell mérnie, hány tanuló és milyen szabadon választható foglalkozáson kíván a tanévben részt venni.

(5) Az éves tanulói foglalkozási tervet a kollégium vezetője készíti elő, és a nevelőtestület fogadja el a kötelező foglalkozásokra vonatkozóan a tanév megkezdéséig, a szabadon választható foglalkozásokra vonatkozóan legkésőbb az adott tanév szeptember 30-áig. Az éves tanulói foglalkozási tervet az elfogadást követő három munkanapon belül a helyben szokásos módon közzé kell tenni. A tanulók a közzétételtől számított hét munkanapon belül jelenthetik be írásban a kollégium vezetőjének, hogy melyik szabadon választható foglalkozáson kívánnak részt venni.

3.2.1. A kollégium által kötelezően biztosítandó foglalkozások

A kollégium a foglalkozások tervezése, szervezése során kiemelten ügyel a pozitív tanulási attitűd kialakítására és megerősítésére, a kreativitás fejlesztésére, gondoskodik a tanulókkal való személyes törődés tapintatos formáinak kialakítására. Kollégiumunk a foglalkozások formáját és tartalmát úgy határozza meg, hogy azok hozzájáruljanak a tanulók erkölcsi gyarapodásához, személyiségének gazdagodásához, kompetenciáik fejlesztéséhez és a közösség fejlődéséhez.
A kötelező foglalkozások rendszeres, tervezett, csoportos vagy egyéni keretben való szervezése (**összesen 24 óra/hét/csoport**).

A) Felkészítő foglalkozások a kollégiumban

Tanulást segítő foglalkozások
a) A rendszeres iskolai felkészülést biztosító egyéni és csoportos foglalkozások (szilencium, napirend szerint, **heti 12 óra**). Ideje kötött és a tanulóra nézve kötelező. Helye a tanulószoba ill. a hálószobák. A szorgalmas, felelősségtudattal rendelkező tanulóknak lehetőségük van a szobákban tanulni.
b) Differenciált képességfejlesztő, tehetség-kibontakoztató foglalkozás (napirend szerint, **heti 1 óra**). A kollégiumunk fontos célja, hogy a jó intellektuális képességekkel rendelkező, tehetséges tanulókat felfedezze, útjaikat egyengesse. Törekszünk arra, hogy minden tanulónál megerősödjön az az oldal, amely érdeklődésének leginkább megfelel. Célunk, hogy a tanuló a fejlesztés során pozitív értékekkel találkozzon.
c) A bármely okból lemaradó tanulók felzárkóztatása, hátránykompenzáció (napirend szerint, **heti 2 óra**). A tanulóra nézve lehet kötelező, választandó vagy választható. A foglalkozás lehet egyéni vagy csoportos.
d) A tantárgyi ismeretek bővítése és a pályaválasztás segítése érdekében szervezett szakkörök, diákkörök (napirend szerint, **heti 2 óra**). Csoportos foglalkozások különböző humán és reál tantárgyi ismeretek bővítésére. A foglalkozásnak a pályaorientáció szempontjából is nagy jelentősége van.

B) Egyéni és közösségi fejlesztést megvalósító foglalkozások

Csoportvezetői foglalkozások
Ideje és tartalma a kollégiumi foglalkozások keretterve alapján történik és az ezeken való részvétel a tanulóra nézve kötelező.

a) A közösségi foglalkozás a kollégiumi csoportok számára: a csoport életével kapcsolatos feladatok, tevékenységek, események, problémák megbeszélése, értékelése.
b) A tematikus csoportfoglalkozások: előírt témakörök és időkeretek között szervezhető foglalkozások (napirend szerint, **heti 1 óra**)

TÉMAKÖRÖK
1. A tanulás tanítása

2. Az erkölcsi nevelés
3. Nemzeti öntudat, hazafias nevelése
4. Állampolgárságra, demokráciára nevelése
5. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
6. A családi életre nevelés
7. Testi és lelki egészségre nevelés
8. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
9. Fenntarthatóság, környezettudatosság
10. Pályaorientáció
11. Gazdasági és pénzügyi nevelés
12. Médiatudatosságra nevelés

A kollégiumi csoportfoglalkozások éves óraszáma:

Témakör	**9. évf.**	**10. évf.**	**11. évf.**	**12. évf.**
A tanulás tanítása	3	2	2	2
Az erkölcsi nevelés	2	2	2	1
Nemzeti öntudat, hazafias nevelés	2	2	2	1
Állampolgárságra, demokráciára nevelés	2	2	2	1
Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése	1	1	1	1
A családi életre nevelés	1	2	2	3
Testi és lelki egészségre nevelés	2	2	2	2
Felelősségvállalás másokért, önkéntesség	2	2	2	1
Fenntarthatóság környezettudatosság	2	2	2	2
Pályaorientáció	2	2	2	2
Gazdasági és pénzügyi nevelés	2	2	2	3
Médiatudatosságra nevelés	1	1	1	1
	22 óra	22 óra	22 óra	20 óra

A kollégiumokban évi 37 nevelési héttel (a 12. évfolyamon 33 nevelési héttel), ezen belül minden héten egy kötelező csoportvezetői foglalkozással kell számolni.

Az óraszámok minden évfolyamon lehetővé teszik, hogy a kollégiumok a tematikus csoportfoglalkozásokat – részben vagy egészben – a csoportvezetői foglalkozások keretében szervezzék meg.

C) A kollégiumi közösségek szervezésével összefüggő foglalkozások

A kollégiumi diákfórumok szervezése (kollégiumi gyűlés, kisebb közösségek szerinti megbeszélések – havi 1 óra).

Elvárás a diákjaink felé, hogy érdeklődjenek és aktívan vegyenek részt a kollégiumban zajló közösségi programokon. Ezenkívül arra is van lehetőségük, hogy programokat szervezzenek, javaslataikkal, kezdeményezéseikkel a kollégiumi életet színesítsék és fejlesszék.

D) A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások (napirend szerint, **heti 2 óra**)

A foglalkozásokon (tanulói vagy pedagógusi kezdeményezésre) a diákok feltárhatják egyéni problémáikat és ezek megoldásában számíthatnak a pedagógus tanácsaira, segítségére.

Ezen foglalkozások keretében akár a szobaközösség, akár az egyén életében jelentkező problémák, aktuális napi feladatok, kérések, speciális nevelési feladatok megbeszélését kell elvégezni. Itt van lehetőség megbeszélni az egyes tanulók magatartási problémáit is. A nevelőtanár feladata, hogy a tanuló személyiségének megismerésével alakítsa ki a számára legcélravezetőbb bánásmódot, oktatásnevelést, gondoskodást.

E) Szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások: (napirend szerint, **heti 4 óra**)

A szabadidős tevékenység a nevelés részét tekintve igen fontos része annak folyamatában. A gyermekek neveltségi szintjének, érdeklődésének ismeretében kell tervezni a különböző tevékenységi formákat, figyelembe véve a csoportok összetételét, a foglalkozásokra fordítható időt, a helyi adottságokat.

Állandó, vagy adott eseményre szerveződő kollégiumi diákcsoportok számára szervezett

- irodalmi, képzőművészeti, zenei, tánc, vizuális képességeket fejlesztő, művészeti,
- természettudományos, műszaki, vállalkozói, gazdasági ismereteket bővítő szakmai,
- egészséges életmódra nevelést, a rendszeres testedzést szolgáló sportcélú,
- a hasznos gyakorlati ismeretek megszerzését, az önellátás képességének fejlesztését célzó,
- a pályaorientáció szempontjából is fontos tartalmakat hordozó, szakkörök, szakmai, művészeti foglalkozások, kollégiumi sportkörök, rendezvények, versenyek, vetélkedők.

A kötöttebb irányított szabadidős foglalkozások mellett biztosítani kell a tanulók részére azt a szabadidőt is, amikor saját kedvük szerint tevékenykedhetnek, pihenhetnek, játszhatnak, szórakozhatnak.

3.2.2. Pedagógiai felügyelet

A kollégium – szervezeti egységenként egy pedagógus közreműködésével (a továbbiakban: ügyeletes nevelőtanár) – gondoskodik a foglalkozáson nem tartózkodó tanulók pedagógiai felügyeletéről, a kollégiumi élet szervezéséről.

A kollégium zavarmentes működésének biztosítása céljából az ügyeletes nevelőtanár

- visszatérő rendszerű ellenőrzést folytat a külső és belső biztonsági rendszabályok, a balesetvédelmi előírások betartása, az egyéni és közösségi tulajdon védelme, a megelőzés érdekében,
- folyamatos jelenlétével biztosítja a házirend betartatását, különös tekintettel az együttélési normák, a személyiségvédelem, a diákok önrendelkezési jogának érvényesülésére,
- időszakos ellenőrzést folytat az egyéni és közösségi rend fenntartása, a tisztasági és az egészségvédelmi szabályok teljesítése céljából,
- a pedagógiai felügyelet átadásakor az ügyeletes nevelőtanárok között – dokumentált – információcserére kell sort keríteni.

A kollégiumi élet szervezése során az intézményvezető feladata

- a napirend szerinti tevékenységek, így az ébresztő, a takarodó, az étkeztetés megszervezése, felügyelete, ellenőrzése,
- a tanulói nyilvántartások, különösen a betegség, távollét, kimenő, engedélyek folyamatos vezetése,
- a közös helyiségek és közösségi eszközök használatának, az öntevékeny diákkörök tevékenységének a felügyelete,
- a felmerülő egyéni problémák kezelése, ennek részeként az ügyeletes nevelőtanári intézkedés, továbbá információtovábbítás a csoportvezető nevelőtanárnak.

4. A TELJESKÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK

A testi és lelki egészségre nevelés alapfeladatként szerepel a kollégiumi nevelés országos alapprogramjában (59/2013. (VIII. 9.) EMMI rendelet).

Ez a feladat részletesen kidolgozásra került a pedagógiai programunk nevelési program részében.

A kollégiumban kiemelten fontos a testi és mentális képességek folyamatos megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges a megfelelő életritmus kialakítása, az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, a rendszeretet belső igénnyé válása, az ehhez kapcsolódó szokásrendszer megalapozása. A tanulók olyan ismereteket, gyakorlati képességeket sajátítanak el, szokásokat tanulnak meg, amelyek segítik őket a testi és lelki egészségük megőrzésében, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzésében. A kollégium minden részletében otthonos, kulturált, esztétikus közegként működik, ahol a tanulók jól érzik magukat, és ami egyben fejleszti ízlésüket, igényességüket. A kollégium kulturális- és sportélete hozzájárul az egészséges életvitel, a helyes életmódminta kiválasztásához. A kollégium környezettudatos magatartásra neveli a tanulókat, hogy érzékennyé váljanak környezetük állapota iránt, életvitelükbe beépüljön a környezetkímélő magatartás, egyéni és közösségi szinten egyaránt.

5. A TANULÓK FEJLŐDÉSÉT, TEHETSÉGGONDOZÁSÁT, FELZÁRKÓZTATÁSÁT, PÁLYAVÁLASZTÁSÁT, KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMOK ESETÉN AZ ÖNÁLLÓ ÉLETKEZDÉST ELŐSEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG ELVEI

A középiskolás korosztály érzékeny minden őt érő érzelmi és értelmi hatásra. E hatások feldolgozásában a kollégistának a család helyett – esetleg mellett - a kollégiumi közösség nyújt segítséget.

5.1. Önismereti foglalkozások

Az önismereti foglalkozások elsősorban e hatások feldolgozását segítik elő, azért, hogy támogassák az identitás megerősítését és a mentálhigiéné ápolását, fejlesztését. Az önismereti foglalkozások célja a kollégista személyiségének, jellemének, aktuális pszichés állapotának megismerése és fejlesztése egyénileg és csoportban. A pszichés, „belső történések" tudatosítása, önmaguk mélyebb ismerete elősegíti az alkalmazkodást, beilleszkedést, saját helyük felismerését szűkebb és tágabb környezetükben, felkészít a konfliktusok megoldására, az önbizalom, az önértékelés, a pályakép felépítésére, az önmenedzselés megalapozására. Az önismeret és egyéni fejlesztés mellett fontosnak tartjuk az egyéni és közösségi motívumok, a célrendszer és értékrend megismerését, alakítását, a kollégista társadalmi orientálódásban való segítését, az egyéni törekvések és közösségi érdekek, lehetőségek egyeztetését, az érdekvédelmi és érdekegyeztetési technikák gyakorlását is. Mindezzel elsősorban a fiatalok önismeretének és erkölcsiségének alakulásához járulunk hozzá. A kollégiumi együttélés feltétele a közösen meghatározott szabályok betartása, a bizalmi légkör kialakítása a csoportban, a közösségben. A „kollégiumi közösségi tudat" kiépítése a kollégiumi közösség minőségének jelzője lehet. Ugyancsak a jó kollégiumi légkör alapvető feltétele a kölcsönös bizalom a diákok és a tanárok között.

5.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

Tanulóink előképzettségében nemcsak a megszerzett ismeretek, készségek terén mutatkoznak jelentős –a lemaradók számára speciális segítség nélkül leküzdhetetlen hátrányt jelentő – különbségek, hanem a szocializáció fokában, viselkedésmódban, az udvariassági szabályok ismeretében, személyi higiénia terén, a görögkatolikus vallás szertartásainak, a vallásgyakorlás külső formáinak ismeretében.

Az **esélyegyenlőtlenség csökkentése** fontos feladatunk, amely speciális felzárkóztató programokkal, személyes törődéssel, beszélgetésekkel történhet. Kiváltképpen megkülönböztetett törődésben kell részesítenünk az érzelemszegény gyermekeket, akiket csak önmagunk, szeretetünk folyamatos ajándékozásával zárkóztathatunk fel. A felzárkóztatás komplex, nagy körültekintést, lelkiismeretességet és áldozatosságot kívánó pedagógiai tevékenység. Jelenti a lemaradás fokának és okainak feltárását, a tanuló helyes önismeretre és küzdőképességre való nevelését, a tanórán kívüli felzárkóztató foglalkozások és a tanórai differenciált foglalkoztatás megtervezését, szervezését és kivitelezését. Arra törekszünk, hogy a tanulócsoport magasabb tudásszintje, a korábban lemaradó tanulók erőfeszítésének példája, valamint a folytonos kétirányú differenciálásra való törekvés a tanári munkában számukra is meghozza a kívánt eredményt. E feladatnak fontos részét képezi minden iskolai szinten a korrepetálás, illetve a kezdő gimnáziumi osztályoknál a szintre hozás.

A kollégium olyan változatos szervezeti és módszerbeli megoldásokat alkalmaz, amelyek segítségével az egyes tanulók közötti műveltségi, képességbeli, felkészültségi, neveltségi különbözőségeket kezelni képes. A kollégium feladata a tanulók képességeinek felismerése, és kibontakoztatásuk segítése. Támogatja a tanulásban elmaradt tanulókat, létrehozza a tehetséges tanulók kiválasztására szolgáló rendszerét, segíti a tehetséges tanulókat képességeik továbbfejlesztésében, tudásuk bővítésében. A kollégium – az iskolával együttműködve – valamennyi tanulója számára lehetővé teszi az egyes szakmák, hivatások megismerését, segíti a pályaválasztást, illetve a választott életpályára való felkészülést.

5.3. Tehetséggondozás kollégiumban

- Személyes beszélgetések, a biztatás, a jutalmazás megfelelő formáinak megkeresése
- Differenciált foglalkozások
- Tehetséggondozó programok, szakkörök
- Felkészítés versenyekre, pályázatokon való részvételre
- Felkészítés továbbhaladásra, magasabb tanulmányok folytatására
- Emelt szintű tantárgyak tanítása
- Kiugró tehetségek szakemberhez való irányítása, aki gondoskodik megfelelő fejlesztésükről

5.4. Az önálló életkezdést elősegítő tevékenység elvei

A kollégium – a szülővel és az iskolával együttműködve – hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló eredményesen fejezze be tanulmányait választott iskolájában.
A tanuló a kollégiumi nevelési folyamat során elsajátítja a társadalomba való beilleszkedéshez és a családi életben, a hivatás gyakorlásában, az állampolgári létben az önálló életvitelhez szükséges alapvető ismereteket, képességeket, értékeket:

- elsajátítja és követi az alapvető erkölcsi normákat,
- képes az egészséges és kulturált életmód kialakítására,
- sokoldalú képzettsége, műveltsége párosul az új ismeretek befogadásának és a folyamatos megújulásnak a képességével,
- kialakul reális társadalomképe,
- rendelkezik az önszerveződéshez, a demokratikus érdekérvényesítéshez szükséges képességekkel,
- tudása versenyképes, önértékelő képességére, szakmai felkészültségére alapozva választ tud adni a szakmai kihívásokra,
- képes az együttműködésre, az emberi kapcsolatok kialakítására és további építésére,
- másokhoz való viszonyában toleráns, empátiával rendelkezik, társadalmi szemléletét a szolidaritás jellemzi,
- ismeri nemzetünk, nemzetiségeink kulturális, történelmi hagyományait.

A kollégiumi nevelés eredményességének értékelésekor figyelembe veendő, hogy a nevelési folyamat milyen kiindulási állapotból, milyen feltételek mellett fejtette ki hatását.

6. A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓKNAK SZERVEZETT FELZÁRKÓZTATÓ, TEHETSÉGGONDOZÓ, TÁRSADALMI BEILLESZKEDÉST SEGÍTŐ FOGLALKOZÁSOK TERVE

6.1. A pedagógiai munka általános elvei

- Az oktatási és nevelési folyamat minden évfolyamra kiterjed.
- A 9. évfolyamon a hátrányok kompenzálása, az ismeretek kiegyenlítése történik emelt óraszámban, felkészítő foglalkozások segítségével, illetve önismereti-, személyiségfejlesztési, tanulás módszertani és drámapedagógiai foglalkozásokkal.
- A tanulók egyházi ünnepeinkhez kötődve lelki napokon, lelki gyakorlatokon, szent liturgiákon vesznek részt.
- Tanulóink folyamatosan szerepelnek városi, megyei, regionális és országos versenyeken.

6.2. A pedagógiai munka célitűzései:

- Kollégiumunk által alkalmazható eszközrendszer segítségével biztosítjuk, hogy minél nagyobb arányban folytathassák iskolai pályafutásukat a felsőoktatásban.
- Fokozott erőfeszítéseket teszünk annak érdekében, hogy az alacsony társadalmi-gazdasági státuszú családok gyermekei elinduljanak a társadalmi felemelkedés útján.

6.3. A pedagógiai munka feladatai:

- Egyéni fejlesztés eljárásrendjének megalkotása és működtetése.
- Egyéni fejlesztési és tanulási tervek kialakítása a tehetségfejlesztés érdekében, a tervek megvalósulásának érdekében differenciált tanulásszervezés és további szolgáltatások.
- Folyamatos visszajelzés a tanuló egyéni haladásáról és a továbblépés lehetséges irányairól.
- A fejlesztési stratégia figyelemmel kísérése, a sikerrel alkalmazott módszertani eredmények átvétele.
- Évente készítendő feladatterv részeként fejlesztési feladatok meghatározása, a mentori értékelést szolgáló tevékenységek kihasználása a fejlesztés érdekében.

7. A KOLLÉGIUMI KÖZÖSSÉGI ÉLET FEJLESZTÉSÉNEK MÓDSZEREIT, ESZKÖZEIT, A MŰVELŐDÉSI ÉS SPORTOLÁSI TEVÉKENYSÉG SZERVEZÉSÉNEK ELVEI

7.1. A közösségi értékrend és normarendszer

A kollégium – mint közösségi helyszín – a nevelési folyamat során hangsúlyt helyez a pozitív közösségi szokások és minták közvetítésére, a szociális készségek (empátia, tolerancia, kooperáció, konfliktuskezelés, kommunikációs és vitakultúra,

szervezőkészség stb.) fejlesztésére. Segíti a közösségi együttélés szabályainak elsajátítását, az egyén, a csoport, a társadalom kölcsönhatásainak megértését, különös figyelemmel a nemzeti, etnikai kisebbségi és vallási sajátosságokra. A kollégiumnak feladata a családi életre nevelés.

7.2. Az önismeret fejlesztése, a korszerű világkép kialakulásának segítése

A kollégiumon belüli kapcsolat- és tevékenységrendszer szervezéséve, ismeretek nyújtásával a nevelés elősegíti, hogy kialakuljon az önismeret gazdag és szilárd elméleti, tapasztalati alapjai, és a felebaráti szolgálatra felkészülhessen. A természeti és társadalmi ismertek bővítésével, művészeti élményekkel segíti a világban való tájékozottságot, a személyes és szociális azonosságtudat fejlődését. A kollégium kiteljesíti a nemzetünk, nemzeti és történelmi hagyományainkat, jellegzetességeinket megismertető iskolai tanulmányokat, ezzel is erősíti a tanulók hazaszeretetét. A világról kialakított képben helyet kap a keresztény értékrend, az Európához való kötődésünk, az európai kultúrkör. A nemzeti, etnikai kisebbségi tanulók nevelését ellátó kollégium kiemelt feladata az anyanyelvű nevelés, az adott kisebbséghez való tartozás tudatának erősítése, nemzeti, etnikai kisebbségi kultúrájának, nyelvének, szokásainak ápolása és fejlesztése. „Az iskola épp azzal válik katolikussá, hogy – bár más-más fokon – az iskolai közösség minden tagja osztozik a keresztény világlátásban, s ezt ki is jelentik. Így ebben az iskolában az evangéliumi elvek válnak nevelési eszménnyé, belső ösztönzővé és egyúttal végső céllá." (Kat.Isk. 34.)

7.3. Szabadidő, sport

A kollégium diákjai szabadon választhatnak a kollégium által szervezett, a szabadidő hasznos eltöltését szolgáló foglalkozást. Választásukat követően azonban kötelesek heti rendszerességgel ezeken részt venni. A szabadidő eltöltését biztosító foglalkozásokon meghatározó szerepet kap az egészséges életmódra nevelés jegyében a sportköri foglalkozás és a természeti környezet megismerése és védelme. Diákjainknak rendszerességgel lehetőséget nyújtunk színház, múzeum, illetve egyéb kulturális esemény látogatására. Fontosnak tartjuk, hogy tanulóink kollégiumi éveik alatt eljussanak színházba, operába, hangversenyekre. Olyan előadásokat igyekszünk megszervezni, amelyek a tanulók általános műveltségét emelik, illetve az iskolai tanulmányokat segítik, kiegészítik.

Feladataink:

- a rendszeres testedzés iránti igény felkeltése, állandósítása,
- a környezet kínálta lehetőségek kihasználása,
- a mindennapos mozgás jelszavának megfelelően tevékenységek szervezése, beindítása,
- csapatjátékok szervezése,
- tudatosítás, hogy a versenyzésnél nem az eredmény, hanem a részvétel a fontos,
- tudjanak örülni saját és mások elért sikereinek,
- tudatosodjon bennük a hatás öröme, a fölösleges energia levezetése,
- a túlterhelés elkerülése a cél.

8. A GYERMEK- ES IFJUSAGVEDELEMMEL ÖSSZEFÜGGO TEVEKENYSEGEK

A katolikus iskolák különös figyelmet szentelnek a gyengébbekre, és segítik a nehezebb körülmények között élőket. Nevelésünk a keresztény értékrend elfogadását, a keresztény életforma kialakítását, mindennapi megélését segíti elő, amely remélhetőleg tanítványaink számára maradandó lesz. Megvédi őket az alkoholizmus, kábítószer, egyéb erkölcsi veszélytől. Legnehezebb a segítségadás azokban az esetekben, amelyekben a család a gyermek számára nem biztosít megfelelő erkölcsi hátteret, a szülők életvitele negatív példa a gyerek előtt. Ezekre a hiányosságokra sok esetben későn derül fény, amit csak a tanuló rendhagyó magatartása, megnyilatkozásai jeleznek. Az ilyen nehéz esetekben vállalni kell a fokozott törődést a tanulóval. A hátrányos és veszélyeztetett helyzetű tanulók száma emelkedik. Ezért is indokolt, hogy a gyermek és ifjúságvédelem átfogja az iskolai élet egészét, biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, védő– óvó intézkedéseket tegyen a rászorulók érdekében.

8.1. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

A csoportvezető már beköltözéskor összegyűjti a szükséges információkat a tanulókról, hiszen neki kell elsőként észlelni és közvetíteni a problémát. Tájékoztatja a nevelőtestületet, az iskola vezetőségét, továbbá konzultációt folytat a szülőkkel, az önkormányzat családsegítő szerveivel, ha szükséges felkeresi a lakóhely szerint illetékes önkormányzat szociális és gyámügyi osztályát az érintett tanuló ügyében. Rendkívüli prioritást kell kapnia a gyermek- és ifjúságvédelmi munka szervezettségének, valamint az ellátás szakszerűségének. Tekintettel az igényekre, a feladatokra, a pedagógus módszertani felkészültsége, a pedagógiai kultúra színvonala a gyermek- és ifjúságvédelmi munkában központi kérdés. Szükséges az intézményen belüli rendszeres tapasztalatcsere, konzultáció, az esetmegbeszélés.

A segítségnyújtás általános formái: az egyéni beszélgetés, egyéni törődés, meghallgatás, életvezetési tanácsadás, a kiscsoportos, szobaközösségi beszélgetés, relaxáció, terápia, drámapedagógiai foglalkozás, mentálhigiénés szolgáltatás, jogsegély.
Fontos célkitűzésünk, hogy pedagógiánk szellemisége kizárja annak lehetőségét, hogy bármelyik diák származása, színe, vallása, nemzeti vagy etnikai hovatartozása miatt vagy bármely más oknál fogva hátrányos, esetleg kitaszított helyzetbe kerüljön.
A gyermeki jogok minél magasabb szintű megvalósulása, érvényre jutása érdekében el kell különítenünk:

- A prevenció, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, a veszélyeztető körülmények kialakulásának széleskörű megelőzése és megszüntetése.
- A szociális segítségnyújtás, a gyermek és természetes környezetének együttműködésére építve kísérjük figyelemmel a konkrét veszélyeztető hatásokat és azok kezelésére megoldásokat keresünk.
- A hatósági beavatkozás szintjét. A család életébe történő hatósági beavatkozás kizárólag akkor engedhető meg, ha az a gyermek érdekében elkerülhetetlen.

8.2. A gyermek- és ifjúságvédelmi munka színvonala emeléséért az alábbiakat kívánjuk tenni:

- pedagógiai módszertani kultúra fejlesztése,
- gyermekközpontúság, bizalmi elv érvényesítése,

- a pedagógiai munkát segítő külső szakemberek hatékony bevonása (pszichológus, iskolalelkész),
- továbbképzések igénybevétele,
- rugalmas alkalmazkodás a diákok igényeihez, problémáihoz,
- a gyermek, a tanuló személyiségének fejlesztésében, képességeinek kibontakoztatásában együttműködünk a szülővel,
- a gyermekközösség, a tanulóközösség kialakítása, fejlesztése.

9. A KOLLÉGIUM HAGYOMÁNYAI ÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK TERVE

A kollégium feladatai közé tartozik az egyházi és állami ünnepeinek, a hozzájuk kapcsolódó eseményeknek a megismertetése, méltó megünneplése, a kollégiumi közösség egészének bevonásával, az intézményvezetőség, a nevelőtestület segítő közreműködésével. Minden csoportvezetőtől elvárjuk, hogy a csoportjával együtt tevékenyen részt vállaljon a kollégiumi közösség számára szervezett rendezvények előkészítésében és lebonyolításában. A hagyományok tiszteletben tartása, ápolása, újabb hagyományok teremtése és azok ápolása, valamint a kollégium jó hírnevének megőrzése az intézmény valamennyi dolgozójának, illetve tanulójának a kötelessége, különösen a nevelőtestületé és a vezetőségé. A hagyományápolással kapcsolatos feladatok célja a kollégium meglévő hírnevének megőrzése, illetve növelése.
A megszervezésre kerülő ünnepeket a pedagógiai program nevelési programja tartalmazza. Ezen rendezvények, megemlékezések többségében a gimnáziumi munkatervben integráltan jelennek meg.

10. AZ ISKOLÁVAL, A SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁI

Partneri körünkbe a diákok, a szülők, a pedagógusok, a nem pedagógus alkalmazottak, valamint a társintézmények tartoznak. Az együttműködés a partnerek között a kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben a nevelőtanároknak kiemelt szerepük és felelősségük van. A tanulók kollégiumi életének legfontosabb jellemzője a kiszámíthatóság, a pedagógusok, nevelők iránti bizalom, a nyugodt, kiegyensúlyozott légkör, a diáktársakkal és a nevelőtanárokkal kialakított jó kapcsolat. Az eredményes munkának feltétele a jó közérzet, a színes, változatos diákélet. Tapasztalataink alapján a szülői értekezlet alkalmas csatornája a szülő és a kollégium közötti kapcsolatnak, mert évközben a szülők munkahelyi elfoglaltságuk miatt keveset érdeklődnek a gyermekeik felől. A kapcsolattartás az iskolai tanárokkal szinte napi szinten működik telefonon keresztül és személyes látogatás során is (tájékozódás az iskolai jegyekről, hiányzásokról, a féléves és év végi bizonyítványról, esetleges fegyelmi ügyekről, problémákról). A kollégiumi és iskolai történésekről tájékoztatjuk a szülőket, beszámolunk a tanuló kollégiumi munkájáról és magatartásáról és jelezzük nekik, ha a gyermeküknek valamiben fejlődnie kell.
A szülői értekezletek és a nevelők fogadóóráinak időpontját az intézményi munkaterv tartalmazza. A szülők a tanulók és a saját – a jogszabályokban, valamint az intézmény belső szabályzataiban biztosított – jogaiknak az érvényesítése érdekében szóban vagy

írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik, tisztségviselők útján az intézmény főigazgatójához, az intézmény nevelőihez, a diákönkormányzathoz vagy az intézményi szülői szervezethez fordulhatnak. A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg vagy választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az intézmény főigazgatójával, nevelőtestületével vagy az intézményi szülői szervezettel.

11. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK, PROGRAMOK, TEVÉKENYSÉGEK

A kollégiumi életvitel célja, hogy felkészítse a kollégistákat az egészséges életmód, életviteli szokások tudatos felépítésére, gyakorlására, az ezekhez szükséges ismeretek megszerzésére. Alakuljon ki az egyéni és a kollégiumi közösségi életritmushoz igazodó napirend, legyenek képesek tevékenységeiket egészséges, nyugodt körülmények között folytatni. A kollégium különböző tereinek rendezésével, csinosításával, díszítésével készüljön fel a lakókörnyezete esztétikus és kellemes kialakítására. Segítsük a kollégistát problémái megoldásában, konfliktusai kezelésében. Válsághelyzetben nyújtsunk támaszt. Adjunk módot arra, hogy elsajátíthassa a mindennapi élet során adódó ügyei intézésének, érdekei érvényesítésének jogszerű és eredményes módjait. Segítsük megtanulni, hogyan kerülheti el a környezete egészséget, biztonságot veszélyeztető helyeit, helyzeteit. Legyenek megfelelő ismeretei ahhoz, hogy elutasíthassa a káros függőséghez vezető szokásokat. Támogassuk felkészülését az önálló életvitelre, az önellátásra, a családi életre, valamint - nemektől függetlenül - a családi munkamegosztásra, ezzel együtt a háztartási gazdálkodásra, a családi pénzgazdálkodásra. A párválasztással, barátsággal, szerelemmel, családteremtéssel, a gyermekgondozással és gyermeknevelléssel kapcsolatos ismeretek is fontos szerepet kapnak. A kollégiumokban folyó környezeti nevelés célja, hogy felkészítsen a fenntartható, környezettel harmonikus életvezetésre. Mutassuk meg a természet és az emberi környezet értékeit, esztétikumát, az ember és környezete harmonikus kapcsolatának lehetőségeit, és törekedjünk arra, hogy mindezt örömforrásként élhessék át. Képessé kell tennünk tanítványainkat a környezetet terhelő tevékenységek felismerésére, ezek csökkentésére, a környezeti problémák és konfliktusok kezelésére, lehetőség szerinti megoldására. Ehhez ökológiai alapokon nyugvó, tényszerű és alkalmazható ismeretekre van szükség. Ösztönözzük a tanulókat a környezet védelmére, arra, hogy tartózkodjanak környezetük káros terhelésétől, utasítsák el mindazt, ami környezetünk állapotát rontja. Tegyük világossá, hogy környezetünk használata életvezetésünk meghatározó része, a környezetünkkel való kapcsolatunk jelentősen befolyásolja közérzetünket, életünk kilátásait, minőségét. Törekedjünk a kollégista pozitív jövőképének kialakítására.

Egészségnevelési program

1. Alapelve, célja:
   - Segítse a gyermekeket a testi és a lelki egészség harmóniájának megteremtésében, az egészséges életmód kialakításában és megtartásában.
   - Fejlessze az életvezetési képességeket.
   - Fejlessze a gyermekek, tanulók felelősségérzetét egészségük megőrzéséért.

- Készítse fel a tanulókat a stressz-hatások feldolgozására.
- Segítse elő a környezeti- és egészség-tudatosság erősödését.
- Valósítsa meg a mindennapi testedzést.
- Terjedjen ki a mentálhigiénés nevelésre is.

2. Területei:
a) Egészségmegőrzés a helyes életmód kialakításával: mozgás, rendszeres testedzés, játéklehetőség. Táplálkozási szokások kialakítása egészségünk érdekében. Öltözködés, higiénia, tisztálkodás. Ésszerű napirend kialakítása. Egészségkárosító szenvedélyek (drog, alkohol, cigaretta) megelőzése a nevelésben.
b) Szűrővizsgálatok: pl: gerincvizsgálat, szemészet, fogászat, stb.
c) Egészségnevelési nap, verseny szervezése.

IV. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Az intézmény pedagógiai programjának érvényessé válását meghatározó jogszabályok.
Az Nkt. 26.§ (1) A nevelő és oktató munka az óvodában, az iskolában, a kollégiumban pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot az főigazgató a nevelőtestület bevonásával készíti el és a fenntartó hagyja jóvá. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

A pedagógiai program a nevelőtestület által elfogadott, a fenntartó által jóváhagyott.
A pedagógiai program nyilvános, megtekinthető az intézmény honlapján és irodáiban.
A pedagógiai program minden évben felülvizsgálható, igény szerint módosítható.

Hatálybalépés

A fenntartói jóváhagyását követően 2026. szeptember 1-jén kerül bevezetésre felmenő rendszerben.

Nyíregyháza, 2026. május 19.

Börzseiné Kelemen Aliz
Digitálisan aláírta: Börzseiné Kelemen Aliz
Dátum: 2026.05.19 13:45:24 +02'00'

Börzseiné Kelemen Aliz
főfőigazgató

Legitimációs záradék

A nevelőtestület A PEDAGÓGIAI PROGRAM módosítását a 2026. május 18-án tartott értekezletén megtárgyalta és 100%-os arányban elfogadta.

Nyíregyháza, 2026. május 19.

Smidné Heteg Rita

Smidné H. Rita
munkaközösség-vezető
(hitelesítő nevelőtestületi tag)

Szabóné Oláh Erika

Szabóné Oláh Erika
főigazgató-helyettes

A Nyíregyházi Egyházmegye fenntartásában működő Szent Miklós Görögkatolikus Gimnázium és Kollégium PEDAGÓGIAI PROGRAMjának módosítását a mai napon jóváhagyom.

Nyíregyháza, 2026. május 19.

_____

az intézmény fenntartója

NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
OKTATÁSI IRODA
H-4400 Nyíregyháza, Bethlen Gábor utca 5.; Tel.: +36 (30) 293 2420, E-mail: oktatas@nyirgorkat.hu

Legitimációs záradék

Pedagógiai Program

Intézmény OM - azonosítója: ***203430***	***Készítette a nevelőtestület bevonásával:*** **Börzseiné Kelemen Aliz** Börzseiné Kelemen Aliz ..... igazgató/pecsét Dátum: 2026. 05. 11.
2011. évi CXC törvény 26. § (1) bekezdése alapján 21503/07895/07895/2026. számú határozattal jóváhagyja. ***Fenntartó nevében:*** Kovácsné Dibáczi Zsuzsanna ..... ***Kovácsné Dibáczi Zsuzsanna*** *Nyíregyházi Egyházmegye* *Oktatási Iroda* *irodavezető* Dátum: 2026. 05. 19.	
A dokumentum jellege: nyilvános	***Megtalálható:*** az intézmény honlapján
Hatályos: 2026. szeptember 01. - visszavonásig	
Készült: *1 eredeti példányban*	
Iktatószáma: szentmiklosgimnazium/00578-1/2026	